

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**GÜLTEN DAYIOĞLU'NUN ROMANLARINDA ŞİDDET
OLGUSU ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Selin FİDAN
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hülya YAZICI

Burdur, 2020

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**GÜLTEN DAYIOĞLU’NUN ROMANLARINDA ŞİDDET
OLGUSU ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Selin FİDAN
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hülya YAZICI

Burdur, 2020

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY
FORMU**

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../2020 tarih vesayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından .../.../2020 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Selin FİDAN'ın "Gülten Dayıoğlu'nun Romanlarında Şiddet Olgusu Üzerine Bir İnceleme" konulu tez çalışması Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Hülya YAZICI

ÜYE :

ÜYE :

ÜYE :

ÜYE :

ONAY

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Selin FİDAN

.../12/2020

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimime başladığım ilk günden bu yana benden desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Hülya YAZICI'ya, hayatım boyunca aldığım her kararda yanımda olan ve yalnız olmadığımı hep hissettiren, babam Zihni ÖRTLEK'e, annem Yüksel ÖRTLEK'e, ömrüm boyunca hayatımın en büyük şansı diyeceğim eşim İbrahim FİDAN'a yüksek lisans eğitimimin son dokuz ayını benimle beraber son iki ayını ise yan yana tamamladığımız benim yaptığım bu çalışma ile aynı yaşta olacak olan ve dünyaya gelerek bana hayattaki en güzel his olan anneliği yaşatan canımın parçası oğlum Ahmet Ali FİDAN'a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Sizleri çok seviyorum.

Gülten Dayıoğlu’nun Romanlarında Şiddet Olgusu zerine Bir İnceleme

(Yüksek Lisans Tezi)

Selin FİDAN

Z

Günlük hayatta her alanda karşımıza çıkması olası olan şiddet olgusuna ocuk edebiyatı ürünlerinde de rastlanılmaktadır. Şiddet olgusu ile kitap aracılığıyla karşılaşan ocuk için şiddetin şekli ve sonucu önemlidir. Çocuğun edebi ürünlerde karşılaştığı şiddetin ocuk gerçekliğine göre sunulması gerekir. Bu araştırmada, günümüz ocuk edebiyatının en çok ocuk okurla buluşan yazarlarından biri olan Gülten Dayıoğlu’nun ocuk kitaplarında yer alan şiddet olgusunu incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Gülten Dayıoğlu’nun çocuklar ve gençler için yazdığı romanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın rnekleme nitel araştırma yaklaşımı içinde yer alan amaçlı örnekleme yöntemlerinden “lt örnekleme” yoluyla belirlenmiştir. Buna göre incelenecek kitapların belirlenmesinde “kitapların dokuz-on iki yaş çocuklarına ve gençlere seslenmesi ve şiddet sorununa yer vermesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini yazarın ocuk romanları ve gençlik romanları başlığı altında yazdığı yirmi beş kitap oluşturmaktadır. Araştırmanın veri kaynağını incelenen ocuk romanları oluşturmaktadır. Veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. Doküman analizi yoluyla toplanan verilerin çözümlemesinde nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan içerik zmlemesi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, her araştırmaya uygun geliştirilmiş ya da standart hale getirilmiş kategoriler olmamakla birlikte bu çalışmada daha önce yapılmış kuramsal çalışmalarda yer alan kategorilerden yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan şiddet ile ilgili kodlama formunun hazırlanmasında Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak yürütülen Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada ‘şiddet’ kavramı ana kategori olarak kabul edilmiştir. Alt kategorileri ise psikolojik şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet, fiziksel şiddet, parasına el koyma, sözel kavga, bilgiye erişimi engelleme, kimse ile grştmeme ve ana-baba ile grştmeme olarak “şiddet türleri” oluşturmuştur. Bu projede yer alan şiddet türlerine ek olarak kitaplarda karşımıza çıkan ve burada yer alan kategorilere girmeyen şiddet türleri “diğer” başlığı altında ele alınmıştır. Belirlenen kategorilere göre; Gülten Dayıoğlu’nun kaleme aldığı 25 eser incelenmiş, incelenen eserlerin tamamında toplam 446 şiddet ifadesi belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre kitaplarda en fazla % 70 oranında psikolojik şiddeti yansıtan ifadeye rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: ocuk Edebiyatı, Gülten Dayıoğlu, Şiddet.

Danışman: Do. Dr. Hlya YAZICI

Sayfa Adedi: 117

An Investigation On Violence In Gülden Dayıoğlu's Novels

(Master Thesis)

Selin FİDAN

ABSTRACT

The phenomenon of violence, which can be encountered in all areas of daily life, is also encountered in children's literature products. For the child who encounters the phenomenon of violence through a book, the form and result of the violence are important. The violence faced by the child in literary works should be presented according to the reality of the child. In this study, it is aimed to examine the violence phenomenon in children's books of Gülden Dayıoğlu, one of the writers of today's children's literature that meets with child readers. The universe of the research consists of the novels Gülden Dayıoğlu wrote for children and young people. The sample of the study was determined through "criterion sampling", one of the purposeful sampling methods included in the qualitative research approach. Accordingly, in determining the books to be examined, it was determined that "the books addressed children and young people aged nine-twelve and included the problem of violence. The sample of the study consists of twenty-five books written by the author under the title of children's novels and youth novels. The data source of the research is the examined children's novels. The data were collected by document analysis method. Content analysis, which is frequently used in qualitative research, was used to analyze the data collected through document analysis. In analyzing the data, although there are no categories developed or standardized in accordance with each research, the categories included in the previous theoretical studies were used in this study. The European Union in the preparation of the relevant coding forms of violence used in the study jointly conducted by the Republic of Turkey and Combating Domestic Violence has benefited from the project. In this study, the concept of 'violence' has been accepted as the main category. The sub-categories are psychological violence, sexual violence, economic violence, physical violence, confiscation of money, verbal fighting, blocking access to information, not allowing anyone to contact anyone, and not allowing parents to meet. In addition to the types of violence included in this project, the types of violence that we encounter in the books and that do not fall into the categories included here are discussed under the title of "other". According to the determined categories; 25 works written by Gülden Dayıoğlu were examined, and a total of 446 expressions of violence were identified in all of the examined works. According to the findings, statements reflecting the psychological violence were found at the rate of 70% in the books.

Keywords: Children's Literature, Gülden Dayıoğlu, Violence.

Advisor: Doç. Dr. Hülya YAZICI

Page Number: 117

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.2.1. Alt Problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM II.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Çocuk Edebiyatı.....	8
2.1.1.1. Çocuk Edebiyatında Bulunması Gereken Nitelikler	9
2.1.1.2. Çocukların Gelişim Dönemi Özellikleri	14
2.1.1.3. Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri.....	15
2.1.3. Şiddet	20
2.1.3.1. Şiddet Türleri.	21
2.1.3.3. Şiddetin Sonuçları	29
2.1.4. Çocuk Edebiyatı ve Şiddet.....	31
2.2. İlgili Araştırmalar	34
2.2.1. İlgili Tezler.....	34
2.2.2. İlgili Makaleler	37
2.2.3. Gülten Dayıoğlu İle İlgili Araştırmalar.	39
BÖLÜM III	42
YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırmanın Modeli	42

3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.3. Verilerin Toplanması.....	44
3.4. Verilerin Analizi.....	44
BÖLÜM IV	47
BULGULAR VE YORUM.....	47
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	47
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	48
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	60
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	63
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	66
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	81
BÖLÜM V	91
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	91
5.1. Sonuç ve Tartışma	91
5.2. Öneriler.....	98
KAYNAKLAR	99
EKLER.....	108
EK- 1	109
EK- 2	111
ÖZGEÇMİŞ	117

KISALTMALAR

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 İncelenen Kitapların Kimlik Çizelgeleri.....	43
Tablo 2 İncelenen Kitaplarda Yer Alan Şiddet Türlerinin Kitaplara Göre Genel Dağılımı	47
Tablo 3 İncelenen Kitaplarda Yer Alan Psikolojik Şiddet Türlerinin Kitaplara Göre Genel Dağılımı	49
Tablo 4 İncelenen Kitaplarda Yer Alan Ekonomik Şiddet Türlerinin Kitaplara Göre Genel Dağılımı	51
Tablo 5 İncelenen Kitaplarda Fiziksel Şiddet Türlerinin Kitaplara Göre Genel Dağılımı.....	52
Tablo 6 İncelenen Kitaplarda Parasına El Koymaya Dayalı Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı	54
Tablo 7 İncelenen Kitaplarda Sözel Kavga Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı	54
Tablo 8 İncelenen Kitaplarda Bilgiye Erişimi Engelleme Şiddet Türü Genel Dağılımı.....	56
Tablo 9 İncelenen Kitaplarda Kimseyle Görüştürmeme Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı	56
Tablo 10 İncelenen Kitaplarda Ana-Babasıyla Görüştürmeme Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı	57
Tablo 11 İncelenen Kitaplarda Cinsel Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı.....	58
Tablo 12 İncelenen Kitaplarda Diğer Şiddet Türü Tanımına Giren İfadelerin Kitaplara Göre Genel Dağılımı	58
Tablo 13 İncelenen Kitaplarda Yer Alan Şiddet Türlerinin Şiddet Mağdurlarına Göre Genel Dağılımı	61

Tablo 14	İncelenen Kitaplarda Yer Alan Şiddet Uygulayıcıları	63
----------	---	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Okuma yazmaya yeni başlayan öğrenciler heyecan, coşku ve merak duygusu içindedir. Bu dönemde farklı türlerde yazılmış edebiyat metinleri ile karşılaşan öğrencilerde merak duygusu gelişmektedir. Bu nedenle onların ilgi alanlarının belirlenmesi ilgi alanlarına göre kitap seçimlerinin yapılması önemlidir. Çocuk kitap etkileşiminde çocuk kitaplarının niteliği önem kazanmaktadır. Çünkü çocuk edebiyatına ait ürünler çocuğun kişiliğinin gelişmesinde ve toplumsallaşmasında önemli bir araçtır.

Kahramanların eserlerde yaptıkları eylemler, uğraş alanları ve karakter özellikleri aynı şekilde öğrencilere de rol model olmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin ilgi, istek ve beklentilerinin takip edilip içinde bulunduğu yaşın özellikleri de dikkate alınarak seçecekleri çocuk edebiyatı ürünleri konusunda yönlendirilmelerin yapılması gerekmektedir.

Kitaplar bireyin toplumsallaşma sürecinde ve bireyin kişilik özelliklerinin belirlenmesinde farkındalık yaratabilir. Birey çevresinde meydana gelen sorunları farkına varma da ve bu sorunlara karşı duyarlılık geliştirmede kitaplardaki olay ve durumlardan yararlanabilir. Çocuk kitapları çocuğun içinde yaşadığı topluma ait olayları ve olguları ona tanıtmada ve sorunlara çözüm yolu oluşturmada yardımcı olabilir. Kitaplar aracılığı ile farkındalık yaratılması istenen konulardan biri de şiddettir. Günümüzde şiddet olgusu bir tek çocuklar için değil maalesef yetişkinler, yaşlılar, hayvanlar yani tüm canlılar için tehlikelidir.

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti; “fiziksel gücün istemli olarak bir tehdit olacak şekilde veya eylem şeklinde kullanılmasının, kişinin kendisinde, başka bir bireyde, grup veya toplulukta, yaralamaya, ölüme yahut psikolojik zarar vermeye; gelişim problemlerine sebep olması ya da sebep olma olasılığının bulunması” şeklinde tanımlar (WHO, 2002). Şiddetin karşı tarafa bilinçli, isteyerek ve fiziki yoldan zarar vermek değil, sözlü taciz ve psikolojik baskıyı da kaplayan geniş bir tanımlaması yapılabilir. Şiddet, özgürlüğün ve hakkın engellenmesini de içine alan bir davranış tarzı olarak da algılanmaktadır. Şiddetin; fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik gibi birçok alt başlığı vardır. Buna bağlı olarak da şiddet yaşamın her alanında karşımıza çıkabilir (Ünal, 2005)

Aile içi şiddet; aile adı altında belirlenmiş bir grubun birbirine karşı yönelttiği şiddet davranışı (zorlama, aşağılama, cezalandırma, dövme, bağırma, güç gösterme, dışlama, öfke ve gerginlik boşaltma...) diye tanımlanabilir. Ailedeki şiddet, ailede yaşayan bireyler arasındaki ilişkilerde gerginlik oluşturmada ve tehditle başlamaktadır. Genellikle çocuğun fiziksel ve duygusal zarar görmesi, çocuk ihmali, yaşının suistimali ve erkeğin eşi dövmesi şeklinde olmaktadır. Eşler arası şiddet olaylarında çoğunlukla şiddeti uygulayanın erkek, şiddete maruz kalanın ise maalesef ki kadın olduğu bilinmektedir (WHO, 2002; Ergöner, Özdemir, Sönmez, Can, Köker ve Salaçin, 2006).

Şiddet, hayatımızın birçok evresinde karşımıza çıkan bir durumdur. Şiddete maruz kaldığımızda kendimizi korumakta ya da çözüm yolları bulmakta zorlanabiliriz. İçinde bulunduğumuz yaşın dönemseller özellikleri şiddetten korunmamız açısından büyük öneme sahiptir. Örneğin üç yaşındaki bir çocuğun fiziksel şiddetten kendini koruması on sekiz yaşında ki bir gencin kendini korumasına göre oldukça zordur (Ovacık, 2008).

Birey şiddet ile ilk olarak ailede tanışır. Ailede ve etrafında olup bitenleri algılamaya başladığı dönem ile okuduğu kitapların konuları kahramanları ile özdeşim kurduğu dönem hemen hemen aynı yaş grubuna ait dönemdir. Çocuk kendi yaşantısından izler bulduğu eserlere fazla ilgi duymakta ve böyle eserleri okumaya yönelmektedir. Bu durumda çocuğa göreliği yani çocuk gerçeğini eserlerde göz ardı etmemek gerekir (Dilidüzgün, 2004). Bu yüzden aile içinde şiddete uğrayan çocuğun okuduğu

kitaplarda şiddet öğeleri ile karşılaşmamasının çocukta ‘bir tek ben mi kötüyüm?’ gibi bir algıya kapılmasına yol açacağı düşünülmektedir.

Aile içi şiddet aile bireylerini derinden yaralamakta ve bazen de telafisi olmayan yaralara sebep olmaktadır. Çocuk kitaplarının çocuk gerçekliğini göz önünde bulundurarak çocuğa yönelik edebi eserlerde aile içi şiddet konusuna değinmesi çocukta şiddet konusunda farkındalık yaratacaktır. Aile içi şiddetin alt türleri 2008 senesinde Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti’nin ortak yürüttüğü Aile içi Şiddetle Mücadele Projesi (Combating Domestic Violence Project) ile aşağıda yazılan şekilde belirtilmiştir:

Fiziksel şiddet: Dövme, tekmeleme, aç bırakma, ısırma, uyutmama, tokat atma, yumruklama, sarsma, uzuvları bükme, sigarayla yakma; yaralayıcı, kesici, delici ve ateşleyici araçlarla yaralama, organ ve uzuv kaybına sebep olma, namus uğruna işlenen cinayetler, bireyi intihara zorlama, intiharına sebep olma gibi birçok örnek verilir.

Cinsel şiddet: Mağdura olan yakınlığının önemi olmaksızın bir kişinin ortam önemli olmadan herhangi bir ortamda cinsel içerikli harekette bulunması ya da buna teşebbüs etmesidir. İstenmeyen cinsel söylemler kullanması ya da tekliflerde bulunması, baskı yoluyla bireyin cinselliği üzerinde dayatmada bulunması da cinsel şiddet kabul edilir. Cinsel şiddete örnek; sözle ya da fiziksel olarak taciz; bireyin dijital ortamda isteği dışında cinsel içerikli fotoğraf paylaşmak, uygunsuz video, mesaj göndermek; istenmeyen temasta bulunma, istenmeyen cinsel eylemlere baskı yapma, cinsel ilişkiye veya fuhuşa zorlama verilebilir.

Psikolojik şiddet: Yaşamı üzerindeki kontrolüne baskı ile izin vermemek, kendi çocuklarıyla veya aile üyeleri ile görüşmesine asla izin vermemek, kadını yalnızlaştırmak, bireyi hapsedmek gibi zorbalık içeren davranışlar da psikolojik şiddetin içeriğine girer. Psikolojik şiddete tek başına maruz kalınan durumlar olduğu gibi diğer tüm şiddet türleriyle de beraber görülebilir. Psikolojik şiddetin; tehdit etme (terk etmekle, çocuklarını elinden almakla, öldürmekle...), isim takma, gururunu kırma, aşağılama, yok sayma, hakaret etme, iletişim kurmama, kendine saygısını umudunu ve beğenisini yok etme, çocukları zorla kaçırma, anneye göstermeme, çocukları kullanma, tahrik etme, kışkırtma, başkalarıyla iletişimini engelleme, zorla

alı koyma, başka bireylerle görüşmesini baskı ile engelleme, bilgiye erişimini yasaklama gibi alt boyutları vardır.

Ekonomik şiddet: Çalışıyorsa kazancına zorla el koyma, kazancından ancak harçlık almak biçiminde yararlanmasına fırsat tanıma, az miktarda para ile evi geçindirmeye zorlama, zorlayarak çalıştırma, mal varlığına el koyma, ekonomik kararlarda önemsememe, ortak edinilmiş mallara bilinçli olarak zarar verme gösterilebilir.

İnsan hayatı süresince çok sayıda farklı insanla iletişimde olan sosyal bir varlıktır. Hedefin ve kaynağın insan olduğu iletişim türünün şiddet kaçınılmaz bir parçasıdır. Bu iletişim sürecine insanların arasında birçok nedene bağlı şiddet ortaya çıkmaktadır. Bu şiddetin nedenleri ve korunma yollarını bilen bireyler şiddetten kendilerini koruyarak daha sağlıklı yaşamlar sürmektedir (Şişman ve Dönmez, 2010).

İnsanlar şiddete çocukluklarından itibaren maruz kalmaktadırlar. Ancak şiddetten kendilerini nasıl korumaları gerektiğini pek çoğu bilemez. Şiddete karşı farkındalık ve duyarlık geliştiren araçlardan biri de çocuk kitaplarıdır. Bu nedenle çocukta şiddete karşı sağlıklı bir gerçeklik oluşturabilmek için çocuk kitaplarında şiddetin nasıl ele alındığı ve nasıl yansıtıldığı önemlidir.

İnsanlığın var oluşu ile birlikte ortaya çıkmış olan şiddet kavramı, bireysel ve toplumsal olaylar ile birlikte karmaşık bir yapı oluşturmuştur. Bunun için şiddet kavramının tanımını yapmak ve şiddeti ortaya çıkarmak zordur. Şiddet kendini birçok farklı türde gösterebilir. Şiddet durumlarının her boyutu ile günümüzde sık sık karşılaşabiliriz.

Şiddet kavramı çok yönlü bir durumdur. Tek bir nedenin şiddeti doğurduğunu düşünmek çok yanlış bir düşüncedir. Şiddet toplumsal bir sorundur ve bireyin çevresinden dolayı kaynaklanmaktadır. Şiddetin tek bir neden ile ilişkilendirilerek algılanması, bilimsel gerçeklere uymaz.

Şiddetin nedenlerini bireysel, ailevi ve toplumsal düzeydeki sebepler olarak değerlendirebiliriz. Şiddeti meydana getiren nedenler ortadan kalkmadıkça şiddeti yok etmek imkânsızdır. Maalesef ki şiddetin nedenleri çok boyutlu olduğundan şiddetin nedenlerini ortadan kaldırmak güçtür (Ergil, 2001).

Ne yazık ki bireyler ailede, toplumda, arkadaş ilişkilerinde kısaca içinde bulundukları her alanda şiddetin farklı türlerine maruz kalmaktadırlar. Şiddet uygulayan bireyler çoğu zaman yaptıkları zorbalıkların şiddet olduğunu bile fark etmemektedir. Durum böyle olduğu için insanlar çok küçük yaşta şiddete maruz kalmaya başlamaktadırlar. Şiddete maruz kalan çocuklar okul hayatına başlayıp içsel dünyalarını geliştirmeye yöneldiklerinde etraflarında özdeşim kurdukları uyaranlarda (arkadaş, kitap, karakteri...) artmaya başlayacaktır. Bu durumda özdeşim kurdukları uyaranların kendileri ile benzer yönleri olması çocuğun iç dünyasına olumlu etkiler yaratırken, tam tersi durumlarda yani özdeşim kurduğu karakterler kusursuz biçimde yansıtıldığında çocuğun: 'Bir ben mi kötüyüm?' algısına kapılmasına sebep olur. Bu yüzden çocuk edebiyatı yazarlarının 'çocuğa görelilik' ilkesini benimsemesi ve uygulaması gerekmektedir (Çakır, 2002).

Şiddetin çeşitli yönlerini ele alan çalışmalar yapılmış olsa da, araştırmamız da Gülten Dayıoğlu'nun gençlik romanları ve dokuz-on iki yaş grubu çocuklar için yazdığı romanlardaki şiddet görünümüleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın amacı Gülten Dayıoğlu'nun dokuz-on iki yaş arası çocuklar ve gençler için yazdığı 25 kitabı şiddet öğeleri bağlamında incelemek ve betimlemektir.

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. İncelenen kitaplarda yer alan şiddet türlerinin kitaplara göre genel dağılımı nasıldır?
2. İncelenen kitaplarda yer alan şiddet türlerinin genel dağılımı nasıldır?
3. İncelenen kitaplarda yer alan şiddet mağdurlarının genel görünümü nasıldır?
4. İncelenen kitaplarda yer alan şiddeti uygulayanların genel görünümü nasıldır?
5. İncelenen kitaplarda yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi kitaplarda nasıl yansıtılmıştır?

6. İncelenen kitaplarda yer alan şiddet durumları okurda şiddete karşı bir farkındalık ve duyarlılık yaratacak biçimde mi verilmiştir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Gülten Dayıoğlu'nun dokuz-on iki yaş arası çocuklar ve gençler için yazdığı 25 kitap incelenerek bu romanlarda yer alan şiddet olgusunun betimlenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Çocuk Edebiyatı, çocukların ruhsal gelişimlerini destekleyen araçlardan biridir. Çocuk kitapları anne-babaların boşanması, güven duygusu, sevgi-sevilme-sevme ihtiyacı, öğrenme güdüsü, bir gruba ait olma isteği, oyun ve estetik gibi ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması açısından çocuklara yardımcı olabilir. Çocuk edebiyatı ürünleri bireyin içinde yaşadığı toplumu tanıma ve toplumda var olan olgu ve olaylara karşı farkındalık ve duyarlılık yaratma bağlamında önemlidir. Bu olgulardan biride şiddettir. Çocuk kitapları aracılığı ile çocuğa görelilik ilkesine bağlı olarak çocukta şiddet olgusu üzerinde bir farkındalık yaratılabilir (Cesur ve Baş, 2015).

Bu bağlamda günümüzün çok okunan yazarlarından birisi olan Gülten Dayıoğlu'nun kitaplarındaki şiddet görünümünün ortaya konması önemlidir. Bu amaç doğrultusunda adı geçen kitaplar şiddet türleri bağlamında incelenmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Gülten Dayıoğlu'nun dokuz-on iki yaş düzeyi çocuklar ve gençlere yönelik yazdığı romanların tamamı ile yani toplam 25 kitap ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Çocukların hayal, duygu, istek ve düşünce, yetenek ve zevklerine hitap ederek, eğlenirken öğrenmelerine imkân veren yazılı ve sözlü ürünlerin tümüdür (Yalçın ve Aytaş, 2002).

Çocuk: Genel anlamda olgunluğa erişinceye kadar her yaştaki kızlara ve erkeklere verilen addır (Oğuzkan, 2001).

Şiddet: Sertlik, sert ve katı davranış da bulunma, kaba kuvvet kullanma (Ünsal, 2019).

Özdeşim Kurmak: Özdeşim veya özdeşim kurma, bireyin herhangi bir sosyal grup içerisinde bulunurken gruptan bir kişiye veya grubun tamamına duyduğu hayranlık ve yakınlık hissi ile uyum sağlama ve taklit etme becerisi olarak ifade edilebilir (Özbay, 2004).

Çocuğa Görelilik: Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğun hayal dünyasına yönelerek, çocuğun anlarken zevk almasını sağlama ve dikkatini dağıtan ayrıntılardan arındırmaktır (Sever, 2013).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili alan yazın bilgisi taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Çocuk edebiyatı. Çocuk kültürünün oluşması tıpkı yetişkinler gibi bir edebiyat anlayışı ile olmaktadır. Çocuklara sunduğumuz edebiyat eğitim ile iç içedir ve onların hayatlarını önemli ölçüde etkiler. Çocukların daha iyi şartlarda yetişmeleri için çocukların yöneleceği her alanda (sinema, tiyatro, edebiyat...) çocuğun dünyasına yönelik ürünleri üretme eğilimi başlamıştır. Çocuğa yönelik ürünler üreten bir alan ise çocuk edebiyatıdır. Çocuk edebiyatı, çocukların hayatı anlamasına yardımcı olacak hayal güçlerini geliştirip, okuma sevgisini aşılayarak eğiten bir edebiyat türüdür.

Çocuğun ayrı bir birey olarak kabul edilmesi edebiyat kavramından çocuk edebiyatı kavramını ayırmıştır. Böylece çocuk edebiyatının önemi her geçen gün artmış ve diğer türler arasındaki yerini almıştır. Her yaşın dönemsel özelliklerinin çok farklı olması çocuk edebiyatı, gençlik edebiyatı gibi türlerin kendiliğinden ortaya çıkmasında bir başka etken olmuştur. Piaget insanın gelişim evrelerini incelemiş ve her yaşın dönemsel özelliklerinin farklı olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Çocuk edebiyatı, çocuğun ahlaki ve yüksek değerlerle gelişimine ait olgulara daha çok önem vererek, bunların ön plana çıkmasına sağlayan bir durumdur (Yalçın ve Aytaş, 2002). Çocuk edebiyatının amacı okurlarını eğlendirirken eğitmektir. Çocuk kendisine verilmek istenen iletiyi doğrudan değil sezinleyerek özümsemelidir. Kendisine zorlama yoluyla bir şey öğretilmek istendiğini fark eden çocuğun edebiyattan uzaklaşıp soğuması söz konusu olabilir. Çocuk edebiyatı etkili, özenli ve belirli değerlere sahip olmalıdır. Çocuk edebiyatı eğitselliğini çocuk farkına varmadan eğlence esnasında sezgi yolu ile kavratmalıdır. Çocuk edebiyatında asıl

önemli olan konu genç zihinlerin her yönden doğru durumlara yönlendirilmesidir (Oğuzkan, 2001).

Çocukların, Milli Eğitim Temel Yasası'nda anlatılan, sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmada çocuk edebiyatının büyük katkısı vardır. Ancak bazı kitaplarda Milli Eğitimin Temel Yasası ile çelişen metinler vardır. Böyle kitaplara ulaşan çocukların duygu ve hayal dünyaları zarar görmektedir. Çocuklarda insan duyarlılığını yok etmeye yönelik saldırganlık ve şiddet içerikli bu kitaplar ile kuşatılmaktadır.

Basında ve medyada gördüğümüz kadarı ile insanlar üzerinde şiddet etkisini oldukça artırmaktadır. Çocuklar için hazırlanan çizgi filmler, dergiler, kitaplar şiddetten beslenmektedir. Şiddet sorun çözme yöntemi olarak sunulmaktadır. Bu karmaşa içinde çocukların özdeşim kuracakları karakterleri doğru seçmeleri oldukça zor olacaktır.

2.1.1.1. Çocuk edebiyatında bulunması gereken nitelikler. Çocuk edebiyatının en önemli özelliği “çocuğa görelik” ilkesine uygun olmasıdır. Kahramanlar, olay, konu, dil ve anlatım, bakış açısı gibi unsurlar çocukların özellikleri düşünülerek aktarılmalıdır. Eserlerin aktarmak istediği değerler ve iletiler çocuğa sezdirilerek verilmelidir. Kendisine bir bilginin emir verici bir tutumla öğretildiğini fark eden çocuklar bu durumdan uzaklaşma çabası içine girer.

Çocuğa görelik kavramını, eserlere aktarırken belli oranlar verilmelidir. Çocuk edebiyatı, öncelikle çocukların dünyasını yansıtmalıdır. Çocuğa görelik ilkesini, çocuk bakışı, dil ve anlatım unsurları bütünlüğe ulaştırır. Çocuk edebiyatının içeriği, çocuk algılamasına uygun olursa, çocuk edebiyatı başarılı olur (Şirin, 2000).

Çocuk karşılaştığı kahramanlarla kendini eşleştirebileceği için kitap kahramanlarının özellikleri oldukça önemlidir. Kitap kahramanlarının başından geçen olaylar iyi bir kurguyla sunulmalıdır. Çocuk kitaplarının tüm yönleri ile çocuğun yaşamına girmesi pek önemlidir. Çocuk edebiyatı eserleri kapak tasarımı, sayfa düzeni, resimleri olay örgüsü ile kısaca tüm yönleri ile bir sanat eseri olmalıdır (Gürel, 2006). Oğuzkan (2001), çocuk edebiyatı eserlerinin taşıması gereken özellikleri şu şekilde sunmuştur:

- Çocukların içinde bulunduğu yaşın dönemseller özelliklerine uygun bir konu seçimi.

- Çocuğun zihinsel yapısına uygun gerçekçilik de bir plan.
- Mantıklı sonuçlarla olaylar.
- Somut ve doğru ayrıntılar.
- Gerçekliğe uygunluk.
- Kısa cümle ve paragraflar.
- Basit ruh çözümlemeleri.
- Güldürücü sahneler ve konuşmalar.
- Küçük ayrıntılara karşı bir ilgi.
- Her olayın heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi.
- Metinle ilgili anlamlı resimler.

Çocuk kitapları, çocuğun dilsel, duyuşsal ve kişilik gelişimi ve duyuşsal bilişsel öğrenme durumunda etkili olan bir araçtır. Nitelikli çocuk eserlerinin, çocukların yazılı kültüre ilgi duyması, okuma alışkanlığı vb. davranışları edinmelerinde önemli bir araçtır etkin bir uyarandır. Bu yüzden çocuk kitaplarının işlevleri oldukça önemlidir. Sever (2013), çocuk kitaplarının işlevlerini şöyle gruplamıştır:

- Kitaplar, anadilinin anlatım özelliğini ve güzelliğini duyumsatma,
- Çocuklara okuma kültürü edindirme,
- Onların okul türü öğrenmelerine katkı sağlama,
- Çocuk kitaplarında sunulan yaşam durumları, çocuğa değişik kişilikler tanıtır.
- Çocuk kitapları, çocukların bilimsel düşüncüyü benimsemiş, geniş bir dünya bakışına sahip, insan haklarına saygılı, dengeli, sorumluluklarını bilen yaratıcı insanlar olmasında, estetik özellikleriyle önemlidir.

Sever (2013), çocuk kitaplarında niteliği belirleyen değişkenleri ise şöyle gruplamıştır:

- Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun yaşam durumları düşünülerek, sanatçının tarzı ve beğenisiyle çocuğun dünyasına uygun bir ifade ile yazıya geçirilmelidir.

- Çocuklar, çevresindekilerin şiddete olan eğilimlerini gözlemler ve kendi davranış biçimlerini oluşturur. Çocuk edebiyatı ürünlerinde, özdeşim ögesi olarak beliren kahramanların her bakımdan sağlıklı olması gerekir.
- Çocuk kitapları; çocuğun demokratik kültürü yaşam tarzı haline getirebilmesi için duyarlı olmalıdır.
- Okul öncesi dönemde, çocuğa okunan, anlatılan metinlerin çocuğu yaşama bağlayan, mutlu eden kurguları; özdeşim ögesi kahramanların demokratik tutum ve davranışlarıyla yapılandırılmalıdır.
- Çocuk kitapları, çocukların kendilerini geliştirme ve gerçekleştirmelerine katkı sağlayacak özellikler taşımalıdır.
- Çocuk kitaplarında, “sevgiye ilişkin duyarlık geliştirmek” temel ilke olarak benimsenmelidir.
- Çocuk kitapları, demokratik kültürü içselleştirmiş bireyler yetiştirilmesinde etkin role sahip olmalıdır.
- Çocuk kitapları hem çocuğun benlik duygusunun gelişmesini desteklemeli hem olumsuz duygularla baş etmenin yollarını sezdirmelidir.
- Çocuk yazınında yazarın yaratıcılığı, çocuğun dünyasından bağımsız, ayrı düşünülmemelidir.

Tüm bunlara dikkat edilmediği takdirde çocuk kitapları faydalı olmak yerine çocuğun yanlış özdeşimler kurması ile zararlı hale gelebilir.

Sever (2013), çocuk kitaplarının neden olabileceği örselenmelere şöyle değinmiştir: Yetişkinlerin, metinler aracılığıyla çocukları kendi doğrularına göre yönlendirmeleri, onları kendi gerçeklerinden uzaklaştırarak edilgen, haklarından habersiz ve gereksinimlerini karşılayamayan kişiler haline getirebilir. Çocuk kitaplarında, kahramanların hedefine şiddet uygulayarak ulaşması, eserde aktarılan iletilerle şiddetin olumlu gösterilmesi şiddetin sorun çözme yolu olarak aktarılması, çocukta önemli duygusal zararlara neden olabilir.

Çocuk kitabı seçiminde çocukların içinde bulundukları yaşın dönemsel özelliklerine dikkat ederek kitap seçilmesi ‘okusun da ne okursa okusun.’ gibi bir mantıktan uzak durulması gerekir. Çocuğu nitelikli eserlerle karşılaştırmak geleceğine dönük atılmış

büyük bir adımdır. Eserlerin şiddet duygusundan tamamen arındırılması ise çocuğu gerçeklikten uzaklaştıracaktır.

Çocuklar dünyanın her yerinde, oranı ve şiddeti değişse de duygusal, fiziksel, cinsel istismara uğramaktadır. Hayatlarının çeşitli evrelerinde baskı görmekte, aç bırakılmakta, ilgisiz kalmakta, zorla çalıştırılmaktadır.

Ülkemizde, önemle izlenmesi gereken; ancak önemsenmeyen bir konuda çocuklara, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınmadan yazılan yazınlar tarafından uygulanan şiddettir. Özellikle, hedeflediği duruma şiddet uygulayarak ulaşan kahramanlar ile dolu olan kitaplar çocukların ruhsal ve psikolojik sağlığına büyük zarar vermektedir. Çocuğa göre olup olmadığı dikkate alınmadan ders kitaplarına alınan metinler çocuğun gelişim özelliklerinin beklediği beklentiyi karşılamamakta hem de Türkçe öğretimini ahlak dersine dönüştürmektedir (Ayan, 2007).

Çocuk kitaplarında bulunan kahramanlara, konulara ve iletilere Milli Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme maddelerinde belirtilen hayata karşı olumlu bireyler yetiştirme konusunda büyük pay düşmektedir. Çocuk okuduğu her kitapta insana saygı duyması gerektiği ilkesini sezinlemelidir. Çocuk edebiyatı yapıtları ortak ve evrensel bir dil yaratmalıdır. Bu ortak dil sayesinde çocuğun ruhsal dünyasını etkileyen olumsuzluklar çocuğun dünyasından çıkarılmaya çalışılmalı çocuk duyarlı yaşama yönlendirilmelidir. Çocukların içinde bulunduğu yaşın gelişim özelliklerinin, ilgi, ihtiyaç gereksinimlerinin bilinmesi; çocuk edebiyatı ürünlerinin hitap ettiği kitlenin duygu, hayal ve düşünce dünyasındaki öneminin anlaşılmasında oldukça önemlidir.

Çocuk kitapları, erken zaman diliminden başlayıp, çocukları olumlu kişilik özelliklerine, iyi alışkanlıklara yönlendirmelidir. Çocukların, bilinçsizce öykünerek öğrendiği kahramanlar çocukları kötüye özendirmemeli, çocuğa iyinin ve doğrunun ne olduğunu hissettirmelidir. Çocuk, okuma eyleminde insanın ve kendisinin değerli olduğunu duyumsamalıdır.

Çocuk okuma eylemini gerçekleştirirken aynı zamanda çevresinde ki özdeşim örneklerinin olmaması, az olması ya da olumsuz olması gibi durumlarda çocukta ruhsal bozukluklara yol açabilir (Öztürk, 2001). Bu durum dikkate alınarak okulöncesi çağıdaki çocuklara yetişkinler tarafından aktarılan ürünlerde (masal, şiir, öykü...) çocukları mutlu eden konular, özdeşim kuracağı kahramanlar olmalıdır.

Okul eğitiminin başlamasıyla çocuklar konu bakımından daha zengin metinlerle buluşturulmalıdır.

Öztürk'e göre (2001), özdeşim kurmak her hangi bir kişinin özelliklerini, duygu düşünce ve davranış tarzlarını, fikirlerini ve inançlarını benimseyerek; kendi benliğine uydurup kişiliğin parçasından biri, özelliği anlamına getirmektir. Her insanın çocukluktan başlayıp yetişkinlik çağına dek devam eden savunma düzeneğidir. Özdeşim kurma iki yaşlarından başlayarak gençlik dönemine kadar devam eder. Çocuğun veya gencin anneyi, babayı, beğendiği kişileri, sanatçıları, kitap karakterlerini kendine örnek alması normaldir. Çocuğun özdeşim kurması sağlıklı bir ruh hali için gereklidir. Ancak kendisine özdeşim kurmak için seçeceği örnekler sağlıklı ve doğru olması mecburidir. Yanlış örnek seçiminde çocuğun ruhsal dünyasında tamiri olmayan yaralar açılabilir. Çocuğun göstermiş olduğu şiddeti içinde bulunduğu çevre büyük ölçüde etkilemektedir. Şiddete maruz kalan çocukların saldırganlık oranları artmaktadır. Öykünme çocuğun gelişimini büyük oranda etkilemektedir (Sağlam, 2000).

Çocuk çevresini önce gözetler onların saldırganlık dürtülerini nasıl kontrol ettiğini tespit eder ve sırası geldiğinde uygulamaya koyar. Yani bu durumdan çıkacak sonuç şudur ki: Çocuğa uyguladığımız şiddet sadece o anda bedenine ve ruhuna zarar vermez ilerideki yaşamında da insan ve sosyal ilişkilerine de oldukça zarar verir. Bundan daha kötüsü de şudur ki: şiddete maruz kalan çocuk şiddet uygulamaya başladığında artık bu durumu normal olarak görmeye başlar (Yavuzer, 1994).

Çocuklar kendilerine çevreden özdeşim kuracağı bireyler seçerken bir taraftan da çevre tarafından çeşitli tutum ve davranışlarla zarar görmekteler. Çocuk istismarı kategorisinde değerlendirilen istismar türleri:

- Çocukların aşağılanması,
- İlgisiz, sevgisiz bırakılması
- Çocuğun ailede ve toplumda türlü duygusal baskılar altında kalması,
- Çocuğun aşırı zorlanarak ailenin beklentilerine uymasını bekleme (sınav kazanma, meslek seçme, evlenme...),
- Kız çocuğunun erkek çocuktan daha değersiz görülmesi,

- Aile çatışmalarında ve ayrılıklarda çocuğun taraf tutmaya zorlanması (Zeytinoğlu, 1991).

2.1.1.2. Çocukların gelişim dönemi özellikleri. 9-12 yaş grubuna ait çocukların içinde bulundukları yaş grubunun özellikleri bakımından çocukluğun son yılları denir. Bu dönemdeki çocuklar daha dengeli bir durumdadırlar ve genel olarak önemli bir problem çıkarmamaktadırlar. Çocuklar, bu dönemde etrafta olanları algılayabilmek için akıllarını ve mantıklarını kullanmaya başlarlar. Başkalarının duygularını anlamaya çalışırlar, üst düzey düşünme becerileri gelişir, soyut olarak düşünmeye başlarlar (Barth ve Demirtaş, 1997). İlkokul son sınıf öğrencisi, büyüme isteği ile çocuk kalma arzusu arasında bocalar. Grup çalışması yapmayı tercih eder, zaman kavramı gelişir, sebep-sonuç ilişkisi kurar, problem saptar. 10 yaşındaki çocuk soyut düşünebilmektedirler. Fikirlerini özgürce ifade edip, sosyal aktivitelerde aktif hale gelmektedir (Barth ve Demirtaş, 1997).

Piaget bireyin içinde bulunduğu dönemleri ve yaşları şöyle sınıflandırmıştır:

- Duyu-Hareket Dönemi (0-2 yaş)
- İşlem Öncesi Dönem (3-6 yaş)
- Somut işlemler Dönemi (7-11 yaş)
- Soyut işlemler Dönemi (12 ve üstü) (Selçuk, 2003).

Gelişimsel yaklaşımları Vygotsky'de sınıflamıştır. Vygotsky'ye göre gelişim dönemleri şu şekildedir:

- 0-2 yaş duygusal kontak
- 2 yaş nesnelerin devamı
- 3-7 yaş sembolik oyun
- 7-11 yaş formal çalışma
- 12-18 yaş kişiler arası ilişkilerin ve kariyer açılımlarının kaynaştırılması (Selçuk, 2003).

Dokuz yaşından itibaren çocuğun sözlü iletişim gücü artmaya başlar. Çocuğun dili hızlı biçimde gelişir. Çocuğun sözcük dağarcığı dokuz yaşında 3000 kelime

dolaylarına ulaşır. Sözcük dağarcığı genellikle sıfatlar ve edatlardır. Son çocukluk döneminin sonlarında çocuklar sorunlarını kendi tecrübeleri ile çözmeye yönelir (Yavuzer, 1984). Son çocukluk döneminde zihinsel becerileri ve bedeni çok hızlı gelişmeye devam eder. Çocuğun beyin ve sinir sistemi olgun bir birey seviyesine gelir. Mantıklı ve somut düşünür. Dikkat süresi gelişerek artış gösterir. 12 yaşına geldiğinde soyut işlemleri çözme konusunda başarı gösterir. Varsayımlar yapar. Mantıksal sonuçlara ulaşır. Karmaşık sorunlar ile karşılaştıklarında sistemli olarak çözümler bulurlar. Çocuklar bu döneme 11-12 yaş civarında başlar. 14-15 yaşlarına gelindiğinde dönemin tüm özelliklerini başarı ile kazanmaktadır (Gander ve Gardiner, 2001). Strang'ın (1960) aktardığına göre; öğrenmemeye engel olan durum yaşantılarındaki ve tecrübelerdeki yetersizlik ve azlıktır (Thorndike, 1950).

2.1.1.3. Çocuk edebiyatının temel öğeleri. İyi bir çocuk kitabı biçim ve içerik açısından bazı özellikler taşımalıdır. Herhangi bir çocuk kitabını biçim açısından değerlendirmek için boyut, kâğıt cinsi, sayfa düzeni, içindeki resimlerin niteliği, metinde kullanılan yazının özelliği gibi hususları incelemek gerekir. Çocuk kitaplarının teması, konusu, karakterleri, planı gibi durumlar ise bize içerik hakkında bilgi verir (Şirin, 2000).

Boyut: Çocuklar ebatları bakımından kolay tutabildikleri boyutlardaki kitaplara ilgiyle yaklaşmaktadır (Ciravoğlu, 1999). Çocuk kitaplarının içeriği ile eserin büyüklüğü arasında doğru orantı olmalıdır. Çocuk kitaplarının kolaylıkla okunma, resimlerine bakılma ve taşınma gibi bir özelliği bulunmalıdır. Çocuklar devamlı aynı boyutta düzenlenmiş ürünleri okumaktan hoşlanmadıkları gözlemlenmektedir. Bunun için kitap boyutları konulara ve yaş gruplarına göre farklılık göstermelidir (Oğuzkan, 2001).

Kâğıt: Kitap kâğıdının birinci sınıf hamurdan olması çocuklarda ilgi uyandırmakla beraber kitabın dayanıklılığını da artırır. Oğuzkan (2001)'a göre, ülkemiz yazarları tarafından yayınlanan çocuk eserlerinin, okurda iyi izlenimlere sebep olmamasının nedenleri arasında kâğıtların kalite bakımından nitelikli olmaması gelir. Bu durum kitapların çabuk yırtılıp dağılması sonucunu doğururken çocukların kitaplara olan ilgisini azaltmaktadır.

Sayfa düzeni: Sayfa düzeni, çocuğun okuduklarını kavraması ve gördüklerini anlayıp yorumlaması yönünden önemlidir. Kitabın sayfa düzeni, çocuğun içindeki metni en iyi okuyup anlayacağı biçimde olmalıdır. Çocuğun kitapla iyi iletişim kurması kitabın içine yerleştirilen yazıların, resimlerin, yerleştirme dengesinin en iyi şekilde ayarlamak ile mümkündür (Ciravoğlu, 1999). Çocuk kitaplarında sayfa aralıkları normal düzeyde olması gerekir. Sayfaların kenarlarında geniş boşluklar bırakılması uygun değildir. Sayfalar tek sütun olacak şekilde planlanmalıdır. İlköğretim birinci sınıf için hazırlanan kitaplarda paragraflar kısa olmalıdır (Oğuzkan, 2001).

Harfler: Çocuk kitaplarında kullanılacak harfler yaş grubunun özelliklerine göre seçilir. İlköğretim öğrencileri (birinci, ikinci ve üçüncü sınıf) için yazılan kitaplarda harfler on iki puntodan büyük olmalıdır. Dört ve beşinci sınıflar ve ilköğretim ikinci kademe için oluşturulan kitaplarda on puntoluk harfler kullanılabilir (Şirin, 2000).

Yazım ve noktalama: Çocuklar için yazılan ürünlerinde yazım ve noktalama yanlışlığı az da olsa yapılması durumunda ve bu yanlışlık yüzünden bir bilgi yanlış öğrenilirse ileri yaşlarda düzeltilmesi zor olumsuz durumlara yol açar. Bu sebeple çocuk kitapları düzeltmeler yapılarak kontrol edilmelidir. Çocuk kitaplarındaki yazıların dilbilgisi (yazım kuralları, noktalama işaretleri) bakımından yanlış yönleri bulunarak düzeltilmelidir (Ciravoğlu, 1999).

Resim: Çocuklar için yazılan eserlerde kullanılan resim görsel bir öge olarak oldukça önemli estetik bir uyarandır. Metnin anlamını tamamlayıp genişletir (Sever, 2013). Çocuk edebiyatında resmin görevi, olayı çocuğun zihninde canlandırarak çocuğun kitapta geçen konuya dahil olmasını sağlamaktır. Bu nedenle çocuk edebiyatı resim çizerleri çocuğun dünyasını iyi bilip çocuğa yönelik nitelikli resimler çizmelidir. Çizerler resimlerinde yaş seviyelerine dikkat etmelidir. Küçük yaş gruplarında resimler bütün sayfaya yayılmalı yaş büyüdükçe resimler küçülmelidir. Çocuk okuduğu kitaptaki resimlerin ne olduğunu anlamakta zorluk çekmemeli kendisinden bir şeyler bulmalıdır (Ciravoğlu, 1999).

Kapak: Kapakta, kitabın konusunu yansıtacak resim ve yazılar olmalıdır. Kapak kısmında yazı olarak sadece kitabın, kitap yazarının ve yayınevinin adı verilmelidir (Ciravoğlu, 1999).

Konu: Çocuk edebiyatının konusu, okuyucuyu metnin anlam dünyasına çekerek, kitapla iletişim kurmasını sağlayan bir değişkendir. Kitap konuları çocuğun ilgi ve

gereksinimleriyle ilişkilendirmek gerekir (Sever, 2013). Oğuzkan (2001)'a göre, çocuk yayınlarının en önemli yollarından biri konu seçimidir. Konu seçimi sırasında çocuğun ruhsal durumu, ulusal kültür, ahlak kuralları dikkate alınmalıdır. Konu seçimi yapıldıktan sonra eğlendirici ve dinlendirici şekilde çocuğa sunulmalıdır.

Konular çocuğu düşünmeye yöneltmelidir. Çocuğa vatan, millet, doğa, insan sevgisi aşlamak için yazar çocukların ilgileri doğrultusunda konuları işlemelidir (Yalçın ve Aytaş, 2002).

Ana Fikir: Yazarın kitapta ifade etmeye çalıştığı temel fikir ve görüşlere ana fikir denir. Ana fikir okuyucuya anlam kapalılığı olmadan açık bir biçim de sunulmalıdır. Bir konuyu değerlendirip onu işleyecek olan yazarların; okurlarına ne kazandırmak istediğini bilmesi önemlidir. Ana fikri belirgin ve değişik yorumlara kapalı olan eserler, çocuğun kararsızlığa ve yanlış anlamalara sürüklenmesini önler (Oğuzkan, 2001).

Kahramanlar: Edebiyat ürünlerinde olayı yaşayan kişilere “kahraman” denir. Eserlerde, olayı ilerleten, olayı yaşayan kişiye başkahraman denir. Olaylar başkahramanın etrafında geçer. Kahramanlar karakter ve tip özelliği göstermeleri yönünden ikiye ayrılır. Karakter; kişiyi başkalarından ayıran temel belirtidir. Kişinin davranış biçimlerini belirleyen ana özellikler karakteri oluştur (Dil Derneği, 1998). Tip ise; bazı davranışların ortak yönlerini toplayarak, o davranışın özelliklerini simgeleyen kişilere denir (Özdemir, 1994).

Kahramanlar ile çocuk arasında kurulan iletişim sayesinde çocuk yeni düşsel arkadaşlar edinir. Kendi gibi davranan duyup, düşünen ve kendine benzer hareketler eden başka çocukların da olduğunu anlar. Bu durumda güven duygusunu geliştirir. Bu yüzden kitap kahramanlarının çok ve karmaşık olarak çocuğa sunulmaması gerekir (Şirin, 2000).

Olay: Olay örgüsünün iyi olması, olayların, durumların, düşünce ve duyguların arasında uyumlu bir ilişkinin kurulmasını sağlar, eserin etki alanını okurun üzerinde artırır (Oğuzkan, 2001). Olayların sıralanışı ve okuyucuya sunulması çocuk edebiyatında oldukça basit olmalıdır. Kısa bir olay örgüsü ve giriş bölümü, ilgi çekici gelişme bölümü, şaşırtıcı bir sonla biten sonuç bölümü olmalıdır (Şirin, 2000).

Yer ve zaman: Olayların meydana geldiği çevreye yer ismi verilir. Zaman, olayın başladığı anda başlayarak gelişerek çözüme ulaştığı ana kadar devam eden süredir. Yazar; yer ve zaman ile ilgili ayrıntıları anlatırken, olayı ve kahramanları aydınlatacak biçimde sunmalıdır. Yer, eserin taşıdığı özellikler bakımından kimi zaman kısa kimi zamanda geniş betimsel öğelerle anlatılır. Çocuklar için yazılan hikâye ve romanlarda yer anlatımlarında aşırı abartıya kaçılmadan yer verilmelidir. Yer ve zaman kavramı birlikte bütünlük içinde kullanılmalıdır (Adalı, 2007).

Dil ve Anlatım: Çocuk edebiyatı ürünleri ana dilimizin sahip olduğu tüm güzelliklere ve zenginliklere yer vermeli böylece okurun duygu, düşünce ve yaşantı dünyasına zenginlik katmalıdır (Sever, 2013). Her dilin kendine özgü kendi özelliklerini taşıyan bir söz varlığı vardır (yabancı dillerden gelen sözcükleri, atasözleri, deyimleri...). Söz varlığı o dilin kültürünü yansıtır. Çocuk edebiyatında kullanılan dil ve anlatımda Türk dilinin kültürel özelliklerini yansıtmalıdır (Aksan, 2002).

2.1.2. Çocuk edebiyatı ve Türkçe öğretimi. İnsanların dil kullanma beceresinin gelişimi ve çocuk edebiyatının katkısı Türkçe öğretiminde ele alınması gereken bir konudur. Çocuğun hayal evrenine hitap eden, estetik bir boyutu olan, ana dilini geliştirebilecek özelliklere sahip, yazılı ve sözlü edebiyat ürünleri “çocuk edebiyatı” içerisinde değerlendirilmelidir (Uçgun, 2003). Çocuk edebiyatı çocuğu olumlu aktivitelere teşvik eder. Ana dilinin gelişmesine katkı sağlar (Oğuzkan, 2001). Edebî değeri olan eserlerden çocuğun dünyasına girebilen ve çocuğun ilgisini çekmeyi başaran eserleri çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirmek gerekir (Aksan, 1997). Okul döneminde çocuk, değişik etkinlikler ile dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirir (Demirel, 2000).

Örgün öğretim kurumlarında ana dili öğretimi ilköğretim kademesinde “Türkçe”; liselerde “Türk Dili ve Edebiyatı” dersleri adı altında yapılmaktadır. Çocukların edebiyat ile tanışmaları okulda ve özellikle Türkçe derslerinde başlamaktadır. Türkçe öğretmenleri bu durumun bilincinde olup en iyi şekilde kullanmaları ve çocukların dünyaya geniş pencereden bakmalarını sağlamaları gerekmektedir (Uçgun, 2003). Çocukta ana dil bilinci ilköğretimin ilk kademesinden itibaren öğretmenler tarafından oluşturulur ve konuşma becerileri ilerlemeye başlar (Göğüş, 1978).

Çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirdiğimiz çocuk edebiyatı ürünlerinin çocukta anlama becerisi gelişiminde önemli rol oynar. Çocuğun kendini ifade etme becerisindeki bu gelişme 15-16 yaşlarına kadar devam eder (Özbay, 2004).

Türkçe öğretiminin içinde yer alan anlatma becerisinin oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatı oldukça önemlidir. Çocukta anlatma becerisi temel itibariyle kelimelere dayanır. Çocuk edebiyatı ürünleri büyük bir incelik ve titizlikle hazırlanmalıdır. Çocuğa uygun hazırlanan eserler, çocuğun kelime hazinesinin zenginleşmesine katkıda bulunur. Aynı zamanda konuşma becerisini geliştirecektir.

Çocuk edebiyatı türleri, Türkçe öğretiminde kitap okuma zevkinin ve kültürünün oluşmasında önemli yere sahiptir. Hedef kitlenin gelişimine uygun bir şekilde hazırlanan eserler çocuğun kitap okumaya karşı ilgi ve isteğini artıracaktır. Böylece dinleme ve okuma becerisi gelişen çocuk iyi bir kitabın özelliklerini kısmen anlayabilir. Çocuklara kitap okurken bu kitaplardaki zengin ifadeleri onlara sunabilmeliyiz. Özellikle tekrarlanarak okunan kısa hikâye ve masallar çocuğun sözcük dağarcığını oldukça zenginleştirir (Turan, 2013).

İyi kitaplar, çocuğun somut düşünmesinde, soyut kavramların gelişmesinde, gerçekle hayal dünyası arasında köprüler kurmasında yardımcı olur. Çocuk edebiyatının dili çocuğun ana dili olduğunun farkına varılarak çocukta millî dil bilinci oluşturulmalıdır. Çocukta konuşma becerisinin gelişimini hedefleyen metinlerin oluşturulmasında “bilinenden bilinmeyene ve yakından uzağa” ilkeleri uygulanmalıdır. Kelimelerin seçiminde titiz davranılmalıdır. Çocuğun gelişimine uygun metinler oluşturulmalıdır. Metinler üretilirken asırlık Türk kültürünün sözlü ve yazılı ürünlerine, Türk edebiyatı içerisinde klâsik olarak değerlendirdiğimiz yazarların eserlerine oldukça sık yer verilmelidir. Böylece çocuğun kelime hazinesi zenginleştirilerek merak ve öğrenme duygusu harekete geçirilir (Oğuzkan, 2001).

Metinler hazırlanırken çocukların dikkat süreleri önemszenmezse çocukta kitap sevgisinin ve dinleme-anlama kabiliyetinin oluşması olumsuz yönde etkilenir. İyi bir geleceğin başında iyi bir eğitim gelir. Çocuk eğitiminde oldukça önemli bir yeri olan çocuk edebiyatı ana dil öğretiminde oldukça önemlidir.

Sonuç olarak Türkçe öğretimine çocuk edebiyatı ürünleri ile başlamaktayız. Çocuk edebiyatı eserleri; çocuklara şanlı bir geçmişi olan Türk kültürünün edebî türlerini

öğretmeli, Türk dilini sevdirecek, kurallarını sezdirmeliyiz. Türkçeyi özenli ve güvenli kullanmalarını sağlamalıyız.

2.1.3. Şiddet. Türk Dil Kurumu şiddeti; farklı fikirde olanlara orantısız güç uygulama olarak belirtmiştir. Şiddet, kaba, sıkı, fazla kuvvet ve güç olarak aktarılmıştır (<http://www.tdk.gov.tr/> 26.04.2010). Başka bir tanımla, bireye isteği dışında zorlama ile bir şeyi yapmak veya yaptırmaktır.

Şiddeti, Dünya Sağlık Örgütü (WHO), bir başkası tarafından bireyde ölüme yaralanmaya veya her türlü zarara yol açması ya da yol açmaya sebep olması olarak aktarmıştır. Şiddet ülkelerin gelişmişlik düzeyi ayrımı yapmaksızın her toplumda önemli bir halk sağlığı problemidir. Şiddet toplumların kültürel ve sosyal özelliklerini önemsemeyen toplumun her alanında oldukça yaygındır. Bireyler şiddet ile ilk kez ailede tanışır. Aile içi şiddet ailede yaşayan bireyleri çocukları, yaşlıları ama en başta kadını kapsayan bir tanımdır. Özellikle şiddetin kadına yönelik olması tüm toplumların önemli bir sorunudur.

Şiddet sözcüğünün kökü Latince'den gelmektedir. Latince “violentia”dan türemiştir. Violentia kelime anlamı olarak sertlik, acımasızlık ve güçtür (<http://www.adlitip.org/> 26.01.2009). Alan yazında şiddetin farklı tanımları yapılmıştır. Ergil'e (2001) göre, şiddet, bireye veya topluma uygulanan zarar, fiziksel ruhsal veya psikolojik acıdır. Şiddet, genel olarak fiziksel açıdan güçlü olanın zayıf olana gücünü kullanılmasıdır. Şiddet, duyguyu ifade ederken, kavgacı, kızgın, yıkıcı, çarpıtma, saygısızlık etme olarak da tanımlanır.

Şiddet, en basit ve net anlamıyla, bireylerin bedenine karşı başkası tarafından uygulanan sert kaba ve acı verici durumdur (Ünsal, 2019). Şiddet yerine kullanılan kavram genellikle “saldırganlık” tır. Şiddet, eylemi belirtmek için kullanılır, saldırganlık ise şiddetin psikolojik halini belirtir. Bu nedenle, şiddet ve saldırganlık konuları birbirleri ile ilişkili kavramlardır (Korkut, 2004). Şiddet, sözcük anlamı bakımından, bireye yönelik tüm olumsuzlukları ifade etmektedir. İfade ettiği olumsuzlukların temeli ise iki kavrama dayanır: güç ve saldırganlıktır. Şiddet olgusunun anlaşılması için güç ve saldırganlık terimlerinin kelime anlamları bilinmelidir (Ayan, 2007).

Ayan (2006), şiddeti, güç bir duruma sebep veren her türlü eylem diye tanımlar. Avcı (2006), gücü saldırganlık karşısındaki bireye zarar vermeyi veya bireyin kendini korumasını amaçlayan; tüm davranışlar olarak tanımlamaktadır. “Güç” ve “saldırganlık” terimlerinin şiddetle bağlantısı doğru orantılıdır. Şiddet ile saldırganlık bir birinden farklı algılansa da bu iki terimin birbirinden tamamen ayrı kavramlar olmadığı saptanır. Şiddet, bireyde doğduğu andan itibaren doğasında olduğu kabul görülen saldırganlığın başka birine zarar verecek oranda ortaya çıkması olarak tanımlanır.

Zorbalık, saldırganlığın farklı türüdür. Zarar vermeye yönelik güçlü biri ile güç açısından daha zayıf biri arasında oluşan güçler açısından dengesizlik içeren bir davranış olarak tanımlanır. Zorbalık davranışlarından bazıları: isim takma, bireyle dalga geçme, bireyi sözel olarak tehdit etme, bireye vurma, dışlama, hakaret etme, bireyi küçük düşürme, kasıtlı olarak bireyin eşyalarına zarar verme, bireyi korkutup para ve eşyalarını alma (Pişkin, 2002).

2.1.3.1. Şiddet türleri. Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) belirttiği açıklamada şiddeti bir kişinin ya da grubun karşısındakine karşı öldürme, yaralama, psikolojik yıkım gibi istemli olarak fiziksel gücünü kullanma olarak tanımlamıştır. Şiddet, üç temel gruba ayrılarak incelenmektedir (Özcebe, Ulukol, Mollahaliloğlu, Yardım ve Karaman, 2008):

- Kendine Yönelik Şiddet: Bireyin kendisine yönelik olarak bilinçli zarar verici davranışlarıdır.
- Kişilerarası Şiddet: Bireyin bir başkasına yönelik bilinçli olarak zarar verici davranışlarıdır.
- Toplumsal Şiddet: Çeşitli grupların belli amaçlar uğruna uyguladıkları şiddet içeren eylemlerdir. Gruplar arasındaki çatışmalar, silahlı eylemler, çete savaşları bu duruma verilecek bazı örneklerdir.

Şiddet ile ilişkili sınıflandırmaların bir başkası dar ve geniş alanları açısından yapılanıdır. Şiddet, dar anlamıyla; bireyin malına, canına, fiziksel bütünlüğüne, bedenine, özgürlüğüne zarar verici eylemler bütünüdür (Ünsal, 2019). Şiddetin bir başka anlamı ise şiddet; etkileri gözle görülmeyen ancak hissedilebilen baskıdır.

Ekonomik şiddet, medya terörü, töre, enflasyon, işsizlik bu duruma örnek olarak verilebilir (Kocacık, 2001).

Şiddetin farklı anlamları olabilir;

- Yapısal (sürekli) veya konjonktürel (geçici),
- Doğrudan veya dolaylı,
- Dar veya geniş gibi.

Konjonktürel şiddet geçicidir ancak uygun ortamlarda ortaya çıkan evrensel bir durumdur. Yapısal şiddet ise eşitliğin hiçbir yerde -yasa önünde bile- sağlanamadığı veya gelişim düzeyi az ve demokratik olmayan toplumlarda oldukça sık rastlanan bir durumdur. Yapısal şiddette yöneticiler, şiddeti egemenlik ürünü olarak görüp bu yönde kullanırlar (Kocacık, 2001).

Meyer ve Farrell (1998), yaptıkları araştırmada şiddeti dört tip olarak belirtmişlerdir: Durumsal, yağmacı, ilişkisel ve psikopatolojik şiddet. Şiddetin bu dört şekli birbirinden farklıdır:

- Durumsal Şiddet: Ekonomik sorunlar, akran baskısı gibi bazı özel durumsal faktörlerin sonucunda oluşur.
- İlişkisel veya Kişilerarası Şiddet: Toplumun büyük bölümünü etkiler. İletişimde olan bireylerin arasındaki tartışmalardan dolayı oluşur.
- Yağmacı Şiddet: Ekonomik kazanç sağlamak için şiddet uygulamaktır.
- Psikopatolojik Şiddet: Ağır psikolojik travmalar sonucu veya sinir sistemindeki problemlere dayalı ortaya çıkan şiddettir.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'in (2017), yılında hazırladığı raporda ise çocukların evde, okulda ve toplumun her alanında şiddete maruz kaldığı ortaya konulmuştur. UNICEF'in hazırladığı raporda çocukların on iki aylıkken bile şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. UNICEF Avrupa ve Orta Asya Bölge Direktörü Afshan Khan konu ile ilgili bir an önce herkesi önlem almaya davet etmiş ve hazırlanan raporda şiddet gruplara ayrılmıştır:

Evlerde küçük çocuklara yönelik uygulanan şiddet:

- Dünyada 2-4 yaş aralığındaki çocukların dörtte üçü ya da 300 milyon çocuk evlerinde kendilerine bakan kişilerin psikolojik saldırısına ve/veya fiziksel cezasına maruz kalmaktadır.
- Ulaşılabilir verileri olan 30 ülkede 1 yaşındaki her 10 çocuktan yaklaşık 6'sının düzenli olarak şiddet içeren disiplin önlemleriyle karşılaşmaktadır. 1 yaşındaki çocukların hemen hemen dörtte biri ceza olarak fiziksel olarak sarsılmakta, 10 çocuktan biri yüzüne, başına ya da kulaklarına yönelik darbe almaktadır.
- Tüm dünyada beş yaşından küçük her 4 çocuktan biri ya da başka bir deyişle 177 milyon çocuk eşinden/partnerinden şiddet gören anneyle birlikte yaşamaktadır.

Kız ve erkek çocuklara yönelik uygulanan cinsel şiddet:

- Dünyada 1-19 yaş aralığındaki yaklaşık 15 milyon ergen kız çocuk yaşamlarının bir noktasında cinsel ilişkiye ya da başka cinsel eylemlere zorlanmıştır.
- Cinsel şiddete maruz kalan ergen kızların yalnızca yüzde 1'i profesyonel yardım başvurusunda bulunduğunu belirtmiştir.
- Verilerine ulaşılabilen 28 ülkede ise cinsel ilişkiye zorlanan ergenlik dönemindeki kızların ortalama yüzde 90'ı bu yöndeki ilk olayın failinin tanıdıkları bir kişi olduğunu söylemiştir. Altı ülkenin verileri ise ergen yaşlardaki erkeklere yönelik cinsel şiddetin faileri arasında en sık görülenlerin arkadaşlar, sınıf arkadaşları ve partnerler olduğunu göstermektedir.

Okullarda şiddet:

- Okul çağındaki çocukların yarısı -732 milyon- okullarda fiziksel cezanın tam olarak yasaklanmadığı ülkelerde yaşamaktadır.
- Son 25 yıl içinde okullarda silahla ateş açılması şeklinde belgelenmiş olayların dörtte üçü ABD'de meydana gelmiştir (UNICEF, 2017).

Şiddeti bireylerin genelinin düşündüğü gibi sadece fiziksel zarar boyutu ile ele almak oldukça dar kalır. Şiddet beş başlıkta gruplandırılabilir: fiziksel, duygusal, ihmal, ekonomik ve istismar:

- **Fiziksel Şiddet:** Bireyin şiddet uygulayarak karşısındakine zarar vermesidir. Bu duruma örnek olarak; dövülme, yaralanma, ısırılma verilebilir. Bireye uygulanan yalnızca dayak değil, bireyi yaralayan tüm eylemler fiziksel şiddet olarak kabul edilir.
- **Duygusal Şiddet:** Bireyin duygularına olumsuz etki oluşturan psikolojisini bozan her türlü davranış biçimidir. Duygusal şiddetin çeşitli boyutları vardır. Reddetme, yalnız bırakma, ilgisizlik aşırı koruma, aşırı hoşgörü, sevgisizlik baskı, sevgiden ve uyaranlardan yoksun bırakma, sürekli eleştiride bulunma, aşağılama, tehdit, korkutma, baskı ile vazgeçirme, suça teşvik, suçlama, yok sayma, bireyin yaşına ve özelliklerine uygun olmayan beklentilerde bulunmadır.
- **Ekonomik Şiddet:** Çocuğu baskı ile gelişimini engelleyici işlerde çalıştırma.
- **Çocuk İhmali:** Çocuğun temel bakım gereksinimlerini ve ihtiyaçlarını yerine getirmemek (Alkan, 2007).

Şiddet suç işleme amacı ile olup olmamasına göre de gruplandırılabilir. Cinayet, hırsızlık, silahlı saldırı, yaralama, soygun, tecavüz, taciz, soykırım vb. suç kategorisine giren şiddet türleri de vardır. Ancak enflasyon, yoksulluk, eğitimsizlik, gibi suç sayılma kategorisine girmeyen şiddet türleri de vardır (Ergil, 2001).

Şiddetin farklı ve çeşitli birçok alanı vardır. Şiddete maruz kalan kitlelerde değişiklik göstermektedir. Şiddeti değerlendirirken bir grupta yapıldığında temel olarak şu başlıklara rastlanılmaktadır (Korkut, 2004):

- Kadına uygulanan şiddet
- Çocuğa uygulanan şiddet
- Yaşlıya uygulanan şiddet
- Akrana uygulanan şiddet
- Kardeşe uygulanan şiddet

- Flörte uygulanan şiddet
- Engelliye uygulanan şiddet
- LGBT şiddeti
- Mülteciye uygulanan şiddet
- Kişinin kendine uyguladığı şiddet

Şiddetin bir başka boyutu ise aile içi şiddettir. Bireyler ailede doğar ve vakitlerin birçoğunu ailede geçirir. Şiddet kavramı ile ilk kez ailede tanışılır. Aile içinde şiddet, toplumun en ufak yapısını oluşturan ailede bireylerin birbirine zarar vermesidir. Zamansal gelişim süreci boyunca aile içi şiddet ailenin bireylerinin özel ve mahrem sorunu olarak kabul edilip dışarıdan biri veya birileri tarafından yardım edilemeyeceği savunulmuştur (Polat, 2001).

Aile içinde şiddet, genellikle kadını hedef belirlese de eşleri, çocukları, yaşlıları, bakıma gereksinimi olanları ve özürlüleri hedef alabilmektedir (Vahip, 2002). Aile içinde şiddet yaşattığı etkiler ile diğer suçlardan farklıdır. Çünkü ailede ilk şiddeti fark ettiğinde ilişkiyi sonlandıran kadın kendini sürekli tedirgin hissetmeye devam eder (Polat, 2001). J.Gelles'in yaptığı çeşitli çalışmalar sonucunda, aile içi şiddetin doğmasına sebep olacak faktörleri şöyle belirlemiştir:

- Erkeğin ekonomik yetersizliği, işsiz olması
- Erkeğin yasadışı ilaç kullanması
- Aile bireylerinin farklı dinlerden olması
- Erkeğin, yetiştiği ailede kaba kuvvet kullanımına şahit olması
- Erkeğin işçi olarak ya da beden gücü ile para kazanması
- Evde çocuklara yönelik şiddet kullanılması
- Ailenin gelirinin aile ihtiyaçlarına göre yetersiz olması durumları ailede şiddetin doğmasına neden olabilir (Polat, 2001).

Aile içi şiddetin çocuğa yansımaları küçümsenmeyecek kadar azdır. Çocuk, ikili ilişkilerini belirleyen toplumdaki bireylerle anlaşmasını, uzlaşmasını, bağlılığını, işbirliğini sağlayan yapıcı ve olumlu özellikleri ev ortamında kazanır. Anlaşmazlık,

çekişme, uyumsuzluk, çatışma, saldırganlık gibi olumsuz durumlarda sergileyeceği davranış biçimlerini ev ortamında öğrenir (Yörükoğlu, 2000). Aile içi şiddet aile bireylerinin bir birine uyguladığı şiddeti tanımlasa da yapılan araştırmalar sonucu aile içi şiddet erkeğin eşine gösterdiği şiddet olarak karşımıza çıkmıştır. Bu durumu çocuğa uygulanan şiddet ve yaşlıya uygulanan şiddet izlemektedir.

Ancak aile içi şiddet durumlarının birçoğu gerekli mercilere bildirilmemesi ve bunun sonucunda konunun uzmanları tarafından incelenmemesi yüzünden gün yüzüne çıkmamaktadır. Aile içi şiddetten günümüzde milyonlarca kişi etkilenmektedir. Örneğin, ABD’de, her sene iki ile dört milyon arasındaki kadın yakın iletişim halinde oldukları erkekler tarafından şiddete maruz bırakılmaktadır. Aile içi şiddette fiziksel istismar tek bir kişiye yöneltile bile evdeki diğer bireylerde de olumsuz etkileri olmaktadır.

2.1.3.2. Şiddetin nedenleri. Şiddet hâkimiyete dayanan iletişimlerde güç ilişkisindeki eşitsizliktir. Şiddet, bastırılmış bireylerin ve ataerkil sistemin hakim olduğu ailelerin düzenini baskı altında sürmesini sağlayan bir araçtır. Şiddet, hayatın tüm yönlerini kapsayarak erkek egemenliğinin en uç sınırır (Körükçü, Öztunalı-Kayır ve Kukulu, 2012).

Ataerkil ideolojiye göre, kadınlar erkeklere hizmet etmeli ve bu hizmet etme rolünü kabul etmelidir. “Ataerkil yapı” erkek egemenliğinin ürünüdür (Donovan, 2009). Bu yapı içinde erkekler fiziksel olarak sahip oldukları güçlerini kullanarak kadınlar üzerindeki yönetme güçlerini sürdürmeyi amaçlamaktadırlar.

Erkeklerin kadını zorla baskı altında tutma çatışmasının şiddeti doğurduğunu düşünen Donovan kadınların baskı altına alınma isteğinin temel nedenini, erkeğin psikolojik olarak ego tatminini sağlaması olarak değerlendirmiştir. Erkeğin “erkekliğini” bir kadına hükmedebilme yeteneğiyle kurduğu ve gücünü bu süreçte oluşturduğu düşünülmektedir. Feminist yaklaşımın savunucularına göre cinsel şiddette cinsel haz alma isteği ikinci sıradadır. Cinsel şiddetin, erkeklerin “erkekliklerini” göstermede bir araç olarak kullanıldığına inanılır (Donovan, 2009).

Jeyaseelan ve arkadaşları (2007), şiddetin ortaya çıkmasında bazı nedenler belirlemiştir:

- Eşin düzenli olarak alkol tüketimi
- Şiddete tanık olan birey ile yaşama
- Kadının akıl sağlığının eksik olması
- Kadının ekonomik kazanç sağlayan çalışma statüsünün düşüklüğü
- Ekonomik zorluk

Yüksel (1995), yaptığı çalışmada düzenli alkol kullanan bireylerin uyguladığı şiddetin alkol kullanımı ile sınırlı olmadığını tespit etmiş bireyin alkol kullanmadığı zamanlarda da şiddet uyguladığı belirlenmiştir. Yüksel araştırmasının devamında, şiddetin uygulayıcısı olan erkeklerin çocukluk dönemlerinde ailelerinde şiddete tanık oldukları ve şiddette maruz kaldıklarını tespit etmiştir. Yüksel'e göre, birey şiddet kullanmayı öğrendikten sonra karşılaştığı çözüm gerektiren tüm sorunlarda şiddete maruz kalmaktadır. Şiddet uygulayan bireylerin yaşları, eğitim durumları ve meslekleri arasında belirgin bir fark olmadığı görülmüştür. Straus ve Gelles (1990), yakın kurulan ilişkilerde yaşanan şiddetin sadece %10'unun mental bozukluklardan kaynaklı olduğunu, %90'ının ruhsal hastalıklar ile açıklanamayacağını savunur. Eğer şiddet uygulayan bireyin ruhsal bir bozukluğu veya kendini kontrol edemediği davranışları varsa bu kişiler, şiddeti sadece birlikte yaşadığı kişilere, eşlerine değil komşu, patron gibi sosyal hayatta birlikte yaşadığı kişilere de uygulaması beklenir. Uygulanan şiddet eğer ruhsal rahatsızlıktan kaynaklanıyorsa bunun için şiddet uygulayan bireyin tedavi edilmesi yeterli olacaktır.

Fromm (1994), "Sevginin ve Şiddetin Kaynağı" ismini verdiği yapıtında, insanın kötü tehlikeli ve karanlık yanını meydana getiren üç durumu şöyle ele almıştır: ölümlü sevmek, takıntılı narsisizm ve aile içi cinsel ilişki saplantısı. Bu üç eğilim birleşerek insanın sonunu hazırlayan çürüme belirtisini oluşturur. Bu olgular bireyler açısından farklı yönlerde yorumlanarak şiddete dönüşür. Bir davranışın nedenini ancak o davranışın bilinçaltı ile açıklanabileceğini söyler ve sekiz tür şiddet kategorisi yapar;

- Oyun esnasında oluşan şiddet,
- Tepkilere yönelik şiddet,
- Engelleme ve baskıdan doğup gerginlik sonucu ortaya çıkan şiddet,

- Gıpta etmek ve kıskançlıktan doğan düşmanlık,
- İntikama bağlı öç alıcı şiddet,
- İnancın bozulmasından doğan yıkım,
- Ödünleyerek ortaya çıkan şiddet,
- Kana susamışlıktan dolayı ortaya çıkan şiddet.

Fromm, oyunda çıkan şiddetin asıl amacının yok etmek değil becerilerini göstermek olduğunu vurgulamıştır. Oyunda çıkan şiddete örnek olarak kabilelerin savaş oyunları verilebilmektedir. Oyunda çıkan şiddetten daha önemli olan şiddet türünün tepkisel şiddet olduğunu belirtmiştir. Tepkisel şiddeti bir insanın kendisini veya başkasını koruma duygusu ile doğan şiddet türü olarak tanımlanır. Tepkisel şiddet günlük hayat içerisinde en çok karşılaştığımız şiddet durumudur. Bu tür şiddet korku duygusundan doğar ve ölümü değil yaşamı yani bireyin kendini koruyup hayatta kalmasını ister.

Şiddetin hiçbir türünün savunucusu olmayan Fromm, hayatta kalma dürtüsü ile kullanılan tepkisel şiddetin yıkmaya yönelik şiddetten farklı özelliklere sahip olduğunu kabul eder. Tepkisel şiddetin bir başka türü ise engellemeler yüzünden doğan şiddettir. İstekleri ve hareketleri engellenen bireylerde saldırgan davranışların ortaya çıktığı belirlenmiştir. Engellemelerden doğan şiddet kıskançlıktan doğan şiddetinde doğmasına sebep olur. Birey kendisinin sahip olmayı istediği ancak sahip olamadığı şeylere sahip olan bireylere karşı kıskançlık duyabilir. Böyle bir durumda hiçbir suçu olmamasına rağmen birey sadece sahip oldukları yüzünden şiddete maruz kalabilir. Fromm, tepkisel şiddete benzer ancak ondan daha fazla yıkıcı olan şiddeti öç alıcı şiddet olarak tanımlamıştır. Tepkisel şiddette amaç zarar görmeden kendini korumakken öç alıcı şiddette amaç görülmüş olan zarara karşı intikam almaktır.

Öç alıcı şiddete bağlı olarak ortaya çıkan diğer bir şiddet, inancın yıkılmasından doğan şiddet türü olarak verilmiştir. Yaşamına, iyiliğe, sevgiye, adalete inanarak doğan çocukların zamanla güzel duygulara olan güveninin yıkılması ile ortaya şiddet çıkmaktadır. Kişinin inancını kaybettiği zaman içinde oluşan öfke onu şiddete sürüklemektedir.

Fromm'un yaptığı ödünleyici şiddet tanımı güçsüzlük yüzünden doğan güçsüzlüğü ödünleyen şiddet türüdür. Ödünleyici şiddet, yaratmayan ve üretmeyen insanın yok etmek isteyeceğini savunur. Yaşamın, kendinden olumlu şekilde yaşama hakkını elinden aldığını düşünen bireylerin yok etme arzusu duydukları gözlemlenmiştir. Yaşanmış sakat bir yaşamın sonunda ödünleyici şiddetin doğduğu belirtilmiştir.

Bütünüyle doğaya bağlı olan insanın meydana getirdiği şiddeti Fromm, kana susamışlık olarak isimlendirmektedir. İlkel insanın gelişmekten korktuğu için öldürme eylemi ile gelişimin önüne geçebileceği görüşünde olduğunu belirtmiştir. Yazar eğer ilkel insanın öldürerek gelişime engel olamazsa ölmek isteyeceği fikrini savunur. Bu noktada yaşam ile ölüm birbirine çok yaklaşır. Kana susamış insan ile ölüm sever insan arasında ayrım kalmaz (Aktaran Salman, İçten, 2005).

2.1.3.3. Şiddetin sonuçları. Şiddetin çeşitli gösterim biçimleri ve boyutları (hakaret, fiziksel şiddet, incitici söz..) olabilir sorunu çözmenin başka bir yolu olmadığı düşünüldüğü durumlarda kendini ifade etmek için şiddet ortaya çıkabilmektedir (Özcebe, Ulukol, Mollahaliloğlu, Yardım ve Karaman, 2008,).

Birlikte yaşayan insanların içinde bulunan tüm grupları etkileyen büyük bir sorun olan şiddet bakımından toplumun diğer bireylerine göre daha çok risk altında bulunan gruplar tanımlanmıştır. Bu grupların en önemlileri çocuk ve kadınlardır. Önlem alınmadığı takdirde bireylerde maruz kaldığı şiddet sonucunda ciddi fiziksel ve büyük ruhsal travmalar oluşabilir (Özcebe, Ulukol, Mollahaliloğlu, Yardım ve Karaman, 2008). Bireyin şiddete maruz kalmasının sonuçlarını belirtmiştir. Şiddet, bireyin küçümsenmesine, özgüvenini yitirmesine veya kendini ruh hastası olarak görmesine yol açmaktadır.

Şiddet, bireyin “öğrenilmiş çaresizlik” düşüncesine kapılmasına sebep olmaktadır. Birey şiddeti mümkün olduğunca geciktirebilmek için çevre ve insanları kontrol etmeye çabalayabilir ve her gün hayatta kalmaya yönelik taktikler geliştirmek zorunda kalır. Çaresizlik, güvensizlik, ümitsizlik duyguları, endişe, panik, uyku bozuklukları (Kâbuslar, tetikte uyumak, uykusuzluk vb.), yeme bozuklukları (aşırı yeme, anoreksiya), fiziksel ve psikolojik kaynaklı şikâyetler, sakat kalma derecesine varabilen yaralanmalar, depresyon, ölüm isteği ve intihar düşünceleri, suçluluk

duygusu, utanç, öfke patlamaları şiddete maruz kalmanın sonuçları olarak belirlenmiştir (T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008).

Ayrıca alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı, başarısız ve uyumsuz hayat, kendini koruma amacıyla cinayet, güvende zorluk, cinsel hayatta zorluklar, kendine zarar veren davranışlar, panik atakları, olaylarla hiçbir ilgisi olmasa bile suçluluk hissetme, dayanın ve baskının bir sorun çözme yöntemi olduğunu öğrenme, dayak ve baskıdan kurtulmak için yalan söylemeyi öğrenme, benlik imajı sarsılması, güven duygularında zedelenme, şiddet ortamından kurtulmak için evden kaçma, uyuyamama, uyumaktan korkma, tıbbi bir nedene bağlı olmayan, baş ağrısı, mide ağrısı, mide bulantısı gibi bedensel belirtiler, aşırı bir endişe hali, korkular, ani ses veya hareketler olduğunda irkilme, saldırgan davranışlar, sinirlilik, kavgacılık, başka çocukların veya hayvanların canını yakma, halsizlik, enerjisizlik, hiçbir duygu gösteremez hale gelme, yalnız ve terk edilmiş hissetme, konsantrasyonda ve dikkati odaklamakta zorluk ve okulda başarısızlık, sık ve uzun süreli ağlama durumları bireyin şiddete maruz kalmasının sonuçları arasında yer almaktadır.

Aile içi şiddetin çocuklar üzerinde birçok olumsuz etkisi olmaktadır. Bu etkiler uzun süre bireylerde gözlenebilir durumda olabilir (UNICEF, 2017). İngiltere’de aile içi şiddet konusunda hizmet veren merkezlerin ortak yürüttüğü bir çalışmaya göre, aile içi şiddete tanık olan çocukların %52’si davranış sorunları geliştirmiş, %39’u okula uyum problemleri göstermiş, %25’i istismar edici davranışlar sergilemeye başlamış, %60’ı ise evde yaşanan şiddet olaylarından kendisinin sorumlu tuttuğunu belirtmiştir (Barran, 2014). Dünya Sağlık Örgütü’ne göre ana-babasından şiddet gören çocuklarda bazı psikolojik, fiziksel ve davranışsal sorunların gelişmesi olağan bir durumdur. Bu sorunların sonucunda, istismar eden ya da istismar edilen olma, depresyon, sigara içme, obezite, yüksek riskli cinsel davranışlar, istenmeyen hamilelik, alkol ya da madde kullanımı olarak kendini göstermektedir (WHO, 2002).

Ayan (2007), altı, yedi ve sekizinci sınıf ilköğretim öğrencileri ile yürüttüğü çalışması sonucunda, ailesi tarafından şiddete maruz kalan ergenlerin saldırganlık eğilimlerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Roediger’e göre (2009), duygusal, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalarak büyümüş kişiler başka kişileri tehlikeli olarak düşünürken kendilerini değersiz

algılar. Bu durum bir yandan istismar edilecekleri şüphesiyle yaşamayı, diğer yandan istismar edildikleri ilişkileri sürdürmelerine neden olabilir.

2.1.4. Çocuk edebiyatı ve şiddet. Şiddet unsuru bugüne kadar her yerde olduğu gibi çocuk edebiyatında da oldukça sık karşımıza çıkmıştır. Ancak günümüzde şiddetin çocuk edebiyatında yer almasının doğruluğu tartışılmaya başlanmıştır. ‘Çocuklara yönelik yazılan hikâyelerdeki şiddet öğelerini ortadan kaldırmak çocuk edebiyatını daha nitelikli yapabilir mi?’ sorusu sıkça sorulan bir soru olmuştur. Bu konuda uzman olan bilim insanlarından Aslan (2019), Dilidüzgün (2004), Sever (2013), gibi birçoğu doğru şekilde kullanıldığı zaman şiddet öğelerinin kimi çocuk kitaplarında işlevsel olabileceğini düşünmektedir.

Konunun uzmanlarına göre çocuklarda şiddet durumlarının ortaya çıkmasında, şiddet içerikli edebiyat eserlerinin bir katkısı yoktur. Üstelik nitelikli edebiyat eserlerinde yer alan şiddet unsurlarının çocukların davranışlarında olumlu etkileri olduğu bile söylenebilir. Çocuk okurlar içinde bulundukları yaşın dönemsel özellikleri bakımından çoğu zaman içinde şiddeti barındıran hikâyelere kendileri ilgi duymaktadır. Bu durumla hikâyelerde betimlenen şiddet içerikli durumlar arasında ilişki kurulabilir ve çocuk edebiyatı ürünlerinde şiddet öğeleri eğer etkili bir şekilde yazıya döküldüyse, çocuğun gündelik hayatında karşısına çıkabilecek şiddet durumlarından nasıl uzak durabileceğini öğretmek amacı ile kullanılabilir (Ciravoğlu, 1999). Bazı eleştirmenlerin düşüncelerinin aksine çocuk hikâyelerindeki şiddet unsuru yakın tarihte değil edebiyatın var oluşu ile ortaya çıkmıştır. Şiddet öğelerinin izlerini çocuk hikâyelerinin ilk örneklerinde bile görmek mümkündür. Söz konusu olan çocuk hikâyelerinin ilk örneklerinde şiddet unsuru, eğitici bir öğe olarak yer almaktadır (Şirin, 2000).

Şiddet yüzyıllardır çocuk edebiyatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Ancak Nimon’ın (1993), çocuk edebiyatındaki şiddet konulu makalesinde işaret ettiği gibi şiddetin çocuk kitaplarındaki yerinin bu kadar açık bir biçimde sorgulanması son yıllarda ortaya çıkmıştır. Nimon’a göre (1993), şiddet kötünün cezalandırıldığı iynin kazandığı kitaplarda çok eski yıllarda ortaya çıkmıştır.

Yetişkinler günlük hayatta çocuklara şiddet uygulamaktan çekinmezken çevreden gelen şiddet öğelerine karşı genellikle koruyucu bir tavrı benimserler ve filmlerdeki

ve kitaplardaki şiddet unsurlarından çocuklarını korumaya çalışırlar. Çocukların ise yetişkinlerin koruyucu tavırlarına rağmen şiddete zaman zaman ilgi duydukları gözlemlenmiştir. Moustakis (1982), bu ilgiyi insanların doğasında bulunan saldırganlıkla ilişkilendirmiştir. Saldırganlığın tüm canlıların yapısında olduğunu düşünecek çocuk kitaplarını şiddet unsurlarından uzak tutmaya çalışmanın gereksiz ve yanlış olacağı düşünülebilir.

Moustakis (1982), çocukları korkutmamak ve onları korumak için şiddet öğelerini çocuk romanlarından uzak tutmanın yanlış bir düşünce olduğunu savunmaktadır. Şiddet öğelerinden arındırılmış eserler ile çocukların düşsel dünyalarının daha iyi olacağı düşünülse de çocukların geniş ve renkli hayal dünyalarında her tür ögenin kendiliğinden çıkması mümkündür. Başta şiddet içerikliler olmak üzere korkutucu öğelerin çocukları travmaya sürüklediğini savunan kesime rağmen söz konusu “kötü” öğeler karşımıza çıkmaya devam edecektir. Çünkü çocuklar hiçbir edebi esere ihtiyaç duymadan, salt kendi hayal dünyaları ile bu öğeleri canlı tutabilmektedirler.

Bu durum her şeyin suçlusu gibi gösterilen içinde şiddet ögesi barındıran kitaplar ile bir ilgisi olmadığını göstermektedir. Nimon’ın (1993), gençlerin içinde gerçekçi şiddet öğeleri bulunan yazınlar ile karşılaştırmak gerek fikrini savunmuştur. Öte yandan, pek çok çocuğun gerçek hayatta maruz kaldığı ya da kalacağı şiddeti konu edinen edebiyat onlara bu tip zorluklarla en doğru şekilde nasıl baş edebileceklerini göstermesi açısından oldukça değerli bir fırsattır.

Pek çok çocuk için ‘şiddet’, edebiyat aracılığı ile tanışılan ‘yabancı’ bir olgu değildir. Şiddet çocuklar için de hayatın bir gerçeği olduğuna göre, benzer senaryolarla dolu edebi örneklerin olması oldukça önemlidir. Böylelikle şahit oldukları şiddet eylemleri üzerine tartışabilmeyi ve onları gerçekten anlayabilmeyi edebiyat aracılığı ile öğrenebileceklerdir. Çocuklar gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri zorluklarla mücadelelerinde şiddet içeren çözümlerden uzak durup, yol gösterebilecek şiddet unsurları içeren bir edebiyat oldukça önemlidir.

Aynı zamanda şiddet içerikli edebiyat ürünlerinin çoğu, üzerinde durulacak kadar değerlidir. Moustakis (1982), Hamlet’in (en sondaki katliam sahnesinin) ya da Grimm kardeşlerin dehşet dolu hikâyelerinin gençlere sosyal değerleri aşıladığını görmezden gelemeyeceğimizi vurgulamıştır. Aynı zamanda şiddet çocuk edebiyatının bir parçası olacaksa, ya ortaya çıkardığı sonuçlar ya da ona alternatif

yöntemler üzerinden ele alınmalıdır. Nimon’a göre (1993), şiddet ve çatışma içerikli çocuk kitapları faydalıdır. Öğretmenler ve ebeveynler çocuklarla, şiddetin olumsuz sonuçlarını gösteren hikâyeler paylaşırlarsa, çocukların gerçek yaşamlarında karşılaştıkları zorluklarda şiddete başvurma ihtimalleri az olacaktır. Etkili ve titizlikle kullanıldığı müddetçe çocuk edebiyatında şiddet edebi açıdan pek çok amaca hizmet edebilmektedir. Bu yolla düşünüldüğünde edebiyatta yer alan şiddet, çocuklardaki şiddet eğilimiyle ilişkilendirilemez. Bireyin edebiyatta karşılaştığı şiddet gerçek hayatta karşılaşılabileceği çatışmalar ve şiddet ile baş etme konusunda çözüm yolu bulmasına yardımcı olur. Edebiyattaki şiddet unsurunun genç okurlar için pek çok faydasının olması bir yana, sınıf ortamında bir eserin ‘okunmaya değer’ olarak nitelendirilebilmesi için yukarıdaki tartışmaların da gösterdiği üzere bazı özellikleri olması gerekir. İçinde şiddet barındıran ve okumaya değer kitapları seçerken (Nimon, 1993):

- Titizlikle seçim yapılmalı,
- Söz konusu eserde şiddet unsurunun, şiddetin sonuçlarını göstermek ya da şiddete alternatif yollar sunmak gibi bir amacının olup olmadığı sorgulanmalı,
- Çocuklar eğitici ve yararlı edebiyat sayesinde şiddeti yakından tanımlarını sağlayacak eserler olmalıdır.

Böylece gerçek hayattaki çatışma ve şiddetle bilinçli bir şekilde yüzleşmek onlar için çok daha iyi bir fırsat olacaktır. Çocuklar dünyayı yetişkinlerden farklı algılar, çocuk gerçekliği ise bu fark ile ilgilenir. Yetişkin için imkânsız terimi çocukların hayal dünyasında gerçekleşmesi çok kolay bir durumdur. Çocuğa görelik ise çocuklar için oluşturulan eserlerde yetişkinler için oluşturulan eserlerden farklı bir yol izlenmesi gerektiğini savunur. Her ikisinin de ortak noktası çocuk ile yetişkini ayırıp çocuğun ayrı bir dünyası olduğunu kabul etmektir.

Çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik dikkate alınarak hazırlanan eserlerde yaşamın gerçeği olan “şiddet” ögesi, çocuk dünyasına uygulanarak sunulmak zorundadır. Çocuğun ruhunda yaralar açacak bir şiddet ögesi vermektense çocuğa göre sadeleştirilmiş şiddet öğelerine yer verilmelidir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, şiddetin etkisini gösterdiği çeşitli alanlar (sinema, okul, tiyatro...) ile ilgili araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir.

2.2.1. İlgili tezler. Parlak (1999), “Joe Orton’un Oyunlarındaki Şiddetin Cinsel ve Ruhbilimsel Boyutları” adlı yaptığı araştırmada, Shakespeare’nin Kral Lear Bond’un Lear oyunlarında şiddet ögesini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda iki oyunda da oldukça fazla şiddet ögesine rastlayan Parlak yaptığı genelleme ile şiddetin hayatın bir parçası olduğu sonucuna varmıştır. Böylece şiddetin yalnızca Türk Edebiyatına ait değil Dünya Edebiyatında da yansımaları bulunduğunu görülmektedir. Parlak (1999), “Shakespeare’in Kral Lear ve Bond’un Lear Oyunlarında Şiddet Ögesi” adlı çalışmasında, Joe Orton’un oyunlarında ki şiddetin ruhbilimsel ve cinsel boyutlarını incelemiştir. Araştırmasını Şiddetin birçok alt boyutunun içinden cinsel ve ruhbilimsel boyutları ile çalışmasını sınırlandırmıştır. Araştırma sonunda oyunların şiddeti izleyiciye günlük sıradan bir olgu olarak sunduğu belirlenmiştir.

Okutan (2007), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Van’da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Baş Etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri” adlı çalışmasında şiddete maruz kalan kadınların, şiddetin nedenlerini algılayış şekillerini, şiddetle baş etme yollarını ve şiddetin kadın sağlığına etkilerini incelemiştir. Sonuç olarak kadınların duygusal şiddetten en az fiziksel şiddet kadar etkilendiğine ulaşmıştır. Kadınların erkeğin şiddet uygulama nedenini iş hayatına, çocuklukta maruz kaldığı şiddete, erkeğin kendine güvensizliğine bağlamaktadır. Kadının şiddet döngüsünü sonlandırabilmesi için, kendi iç dünyasının engellerini, korkularını aşması gerekmektedir ve bu yönde destek alınmalıdır.

Çiftçi (2008), “René Goscinny’nin "Küçük Pıtırık" Serisi ile Rıfat Ilgaz’ın "Bacaksız" Serisinde Aile İlişkilerine ve Şiddet Ögesine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım” adlı bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında Goscinny’nin "Küçük Pıtırık" serisi ile Rıfat Ilgaz’ın "Bacaksız" Serisinde Aile İlişkilerine ve Şiddet Ögesine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım’ isimli bir çalışma yapmıştır. Araştırmasında iki yazarın da şiddeti nasıl ele aldığı üzerine durulmuştur. Sonuç olarak aynı dönemde ancak

farklı kültürlerde yaşayan yazarların şiddeti olumsuz göstererek çocukların bir birey olarak kabul edilmesi gerektiğini eserlerinde yansıttığı belirlenmiştir.

Ovacık (2008), “Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri” adlı çalışmada şiddet ve suç arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Suça karışmış çocukların aile içinde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Aile içinde şiddete uğrayan veya tanık olan çocuğun, bu şiddeti inkar etme eğiliminde olduğu saptanmıştır. Çocukların ailede uğradığı veya tanık olduğu şiddeti gün geçtikçe aralarında problem çözme yöntemi olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2008), “Çocuk ve Televizyonda Şiddet: 5 Yaşındaki Çocukların Anne-Babalarının Televizyondaki Şiddetin Saldırgan Davranışlar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Görüşleri” adlı bir çalışma yapmıştır. Çocuk ve Televizyonda Şiddeti incelediği çalışmada, Çocukların (5 yaş) Anne ve Babalarının Televizyondaki Şiddetin Saldırgan Davranışlar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Görüşlerini incelemiştir. Televizyonda görülen şiddet sahnelerinin çocukların gösterdiği saldırgan davranışlar ile ilgili bağlantısında anne baba görüşlerini almayı amaçlamıştır. Araştırmaya göre annelerin programları izleyerek kontrol ettiği ancak babaların programları izlemediği belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda erkek çocukların televizyona yansıyan şiddetten kız çocuklara göre daha çok etkilendiği net bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Doğan (2012), “Şiddeti Görünür ve Meşru Kılan Görsel Kültürün Antropolojisi (Arka Sokaklar Dizisi Örneği)” adlı çalışmada, şiddete yer vermiştir. Doğan içinde yaşadığımız kültürün şiddeti normalleştirdiğini savunmaktadır. Sorunun merkezine polis şiddetini normalleştirdiğini düşündüğü Arka Sokaklar dizini almıştır. Çalışmanın alt başlıklarını buradaki şiddet öğeleri açısından belirlemiştir. Hem dizinin senarist ve oyuncularını ile hem de diziyi izleyen kesim ile görüşülmüştür. Eleştirel izleme yapmayan tüm kesimin şiddeti normalleştirerek izlediği belirlenmiştir. Şiddeti normalleştiren kesimin şiddeti kullanmaya onay verdikleri gözlemlenmiştir.

Turan (2013), “Eril Bakış Açısından Sinemada Kadın ve Şiddet Olgusu” adlı yaptığı araştırmada, toplum içerisinde uzun yıllardır var olan ve çok güncel bir sorun haline gelen kadına karşı şiddet üzerine durmuştur. Sinemanın kadına şiddete yönelik yorumunun toplumu etkileyeceği düşüncesinden yola çıkarak bu araştırmayı

yapmıştır. Araştırmasında sinemada kadının yerini, kadının maruz kaldığı şiddeti ve bu şiddetin yansıtılış biçimini incelemiştir. Türk sinemasında kadına yöneltilen şiddeti analiz etmiştir. Erkek karakterlerin egemen olduğu sinema filmlerinde ataerkil yapının ağır olduğu belirlenmiştir.

Baştan (2014), "Caryl Churchill'in Oyunlarında Kadın ve Şiddet" adlı çalışmasında Caryl Churchill'in oyunlarında kadın ve şiddet konusunu incelemiştir. 20. Yüzyılın sonları ile 21. Yüzyılın başlarında İngiliz tiyatro yazarı olan Caryl Churchill'in yazdığı oyunlardaki kadın karakterleri ve şiddet konusu araştırmada ele alınmıştır. Tiyatronun özellikle feminist tiyatro bölümü üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonucunda yazarın erkek egemen toplumda şiddet öğelerini kadın oyuncular aracılığı ile eleştirdiği görülmüştür.

Toker (2014), "Türk Sinemasında Şiddet: 2002-2012 Yılları Arasında Gişe Hasılatı Yapan Beş Filmdeki Şiddet Öğeleri Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmayı yapmıştır. Çalışmasında Türk sinemasında şiddeti incelemiştir ve 2002-2012 yılları arasında gişe hasılatı yapan beş filmdeki şiddet öğeleri üzerine bir araştırma yapmıştır. Çalışmasında, yüksek gişe hasılatı olan filmlerde yer alan şiddet öğeleri, şiddet eylemleri türleri ve şiddetin kullanım amacı açıklanmak istenmiştir. Bu amaç ile filmlerde içerik çözümlemesi yapılmıştır. Filmlerde geçen şiddet içeriklerinin türleri ve kullanım sıklıkları ortaya çıkarılmıştır. Şiddet eylemlerinin işlevi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda sinema karakterlerinin bir birine şiddet uyguladığı gözlemlenmiştir. Toplumun şiddete olan beğenisinin filmlerin gişe hasılatını yükselttiği yorumu yapılmıştır.

Atik ve Ebre (2015), "Çizgi Filmlerde Sempatik Şiddet Olgusu: Trt Çocuk Televizyonu Örneği" adlı yaptığı araştırmada, çizgi filmlerde sempatik şiddet olgusunu ele alarak TRT Çocuk Televizyonu örneğini incelemiştir. Çocuk programlarının %61'inin şiddet içerikli olması çizgi filmlerdeki şiddet oranının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi dönemde görülen düş ve gerçekliğin karışması, çizgi filmlerde görülen şiddetin eleştirel yaklaşımla izlenmesini zorlaştırdığı saptanmıştır. Çizgi filmlerde gerçekte olmayan olaylar anlatılmasına rağmen çocuklar dünyayı öyle algılamadıkları belirlenmiştir.

Özen (2015), "Televizyondaki Şiddetin Çizgi Filmler Yolu ile Okul Öncesi Çocuklara Etkisi" adlı çalışmada televizyonda çizgi filmler aracılığı ile yansıtılan

şiddetin okul öncesi çocuklara etkisini incelemiştir. Televizyonun etkileri arasında en çok durulan konu şiddettir. Çocuk programlarının %61'i şiddet içermektedir. Çizgi filmlerdeki şiddet oranı daha fazladır. Televizyondaki şiddet ile çocukların şiddete yönelik davranışları arasında ilişki vardır. Çocukların televizyonda gördükleri olumlu ve olumsuz davranışları öğrendikleri ve öğrenmekle kalmayarak denedikleri görülmüştür. Televizyonda çocuklar için olan çizgi filmlerde şiddet maalesef göklere çıkarılmaktadır. Ayrıca şiddetin sonuçları görülmemektedir. Şiddetin kullanılması televizyonda normal olarak gösterilmekte ve sıradanlaşmaktadır. Çocuklar medyada gördükleri şiddete maruz kalacaklarını düşünüp korku ve kaygı duymaktadırlar. Bu çocuklarda depresyon eğilimi artmaktadır. Özen'in bu konuda getirdiği öneri bu yoğun şiddet bombardımanından çocuklarımızı korumak için modeller oluşturulması ve eğitimler verilmesidir.

Mayda (2019), “Çocuklara Yönelik Şiddet ve Bağlanma İlişkisinin İncelenmesi: Futbol Altyapı Örneği” adlı bir çalışma yapmıştır. Çocuklara Yönelik Şiddet ve Bağlanma İlişkisinin İncelediği araştırmasında, Futbol Altyapı Örneğini ele almıştır ve futbol altyapılarında çocuğa yönelik şiddetin bağlanma biçimleri ilişkisini araştırmaktadır. Araştırma sonucunda çocukların, altyapılarda şiddete tüm yönleri ile uğradıkları ve tanık oldukları belirlenmiştir. Şiddete maruz kalan çocuklar arasında uğradıkları şiddete çözüm arayan çocukların kaygılı ve kararsız bağlanma stiline sahip oldukları görülmüştür. Şiddete uğradığını kimseyle paylaşmayacağını söyleyen çocukların paylaşacağını söyleyen çocuklara göre kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu belirlenmiştir.

2.2.2. İlgili makaleler. Dağlıoğlu ve Çakmak (2009), “Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Hikâye Kitaplarının Şiddet ve Korku Öğeleri Açısından İncelenmesi” adlı araştırmalarında, Okul Öncesi çocuklar için yazılan hikâye türünün örneklerini şiddet ve korku öğeleri bakımından incelemiştir. Ülkemizde 1995-2005 seneleri arasına denk gelen dönemde 9 yayınevi tarafından basılmış eserleri ele almıştır. Bu eserlerin 52'si çeviri eser, 122'si yerli eserden oluşan toplam 174 kitaptır. Kitaplarda geçen şiddet ve korku öğeleri metin ve resim kısımlarından seçilerek incelemiştir. Hikâye kitaplarında ortalama % 8 şiddet, % 11 korku ögesi olduğu belirlenmiştir. Şiddet unsurları daha çok çeviri ve dünya

klasikleri kitaplarında tespit edilmiştir. Çocuğun gelişimsel açıdan temel davranış, tutum ve becerileri okul öncesi dönemde olduğu için öncelikle ona mutluluk, huzur ve güven içerisinde olduğunu hissettirecek özellikte materyaller sunulması gerektiği düşünülerek hikâye kitapları, çocukların algı dünyasını geliştiren, hayalle gerçeği ayıran ve etrafındaki dünyayı tanımasını kolaylaştıran önemli eğitim materyallerinden sayılmıştır. Çocuğa sunulan eserlerin onun gelişimsel özelliklerine uygun; beklenti, ilgi, ihtiyaç ve becerilerini destekleyen; özdeşim kurmasını kolaylaştıran fiziksel, içeriksel ve resimleme özelliklerine sahip olması gerektiği düşünülmüştür.

Özgür, Yörükoğlu ve Baysan Arabacı (2011), “Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler” adlı çalışmada lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve şiddeti etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Okullarda artan şiddet olaylarından sebeple lise öğrencilerinin şiddet ile ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin şiddet eğilimlerinin orta düzeyde olduğu ve gerçekleşen durumlara göre şiddeti ortaya çıkarmaları konusunda risk taşıdıkları belirlenmiştir.

Güleç, Topaloğlu, Ünsal ve Altıntaş (2012), “Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet” adlı çalışmalarında, kısır bir döngü olan şiddete yer vermişlerdir. Şiddetin uzun yıllar boyunca çevresel etkiler ile yayıldığını düşünmektedirler. Geçmişte şiddete maruz kalan bireylerin ileri ki yıllarda şiddet gösterme eğilimi olduğu sonucuna varılmıştır.

Körükçü, Kökülü ve Kayır (2012), “Kadına Yönelik Şiddetin Sonlanmasında Erkek İşbirliği” adlı çalışmalarında, kadına yönelik şiddetin sonlanmasında erkeğin işbirliğine değinmişlerdir. Kadınların güçlenmesi gerektiği fikrini savunulmuştur. Şiddetin önüne geçilmesinde kadına yönelik şiddetin temel sorumlusu olan erkeklerin şiddeti sonlandırmak için mücadele ederlerse başarıya ulaşılacağı sonucuna varılmıştır.

Adak (2013), “Madalyonun Öteki Yüzü: Erkeğe Yönelik Şiddet” adlı makalesinde erkeğe yönelik şiddete yer vermiştir. Son yıllarda yapılan bazı çalışmaların erkeklerin kadınlar tarafından şiddete maruz kaldıklarını ortaya çıkardığını vurgulamıştır. Araştırmada şiddet, eş şiddeti, aile içi şiddet gibi kavramlar açıklanmış erkeğe yönelik şiddetle ilgili çalışmaların gelişimi anlatılmıştır. Daha sonra farklı kültürlerde erkeğe yönelik şiddet konusunda yapılan araştırmaların sonuçları kadına

yönelik şiddet verileriyle birlikte sunularak makale değerlendirme kısmıyla tamamlanmıştır.

Davarcı (2015), “Çocukların Aile İçinde Şiddete Maruz Kalmaları ve Dindarlıkları Üzerine Ampirik Bir Araştırma” adlı makalesinde çocukların aile içinde şiddete maruz kalmaları ile onların dindarlık durumları arasındaki ilişkisi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Sonuç olarak çocuğun dindarlığı ile aile içinde şiddete maruz kalması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak çocuğun dindarlığının inanç boyutu ile aile içinde şiddete maruz kalma düzeyi arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çetin ve Işık (2016), “Kardeş İstismarı: Birey Üzerindeki Etkileri, Ebeveynlerin Verdikleri Tepkiler, Yaygınlığı ve Önlenmesi” adlı makalelerinde kardeş şiddetini incelemişlerdir. Sonuç olarak: Kardeş istismarı gerek literatürde gerekse yapılan çalışmalarda büyük ölçüde göz ardı edilmektedir. Kardeş istismarı çoğu zaman aileler tarafından görmezlikten gelinmekte ya da verilen yanlış tepkilerle pekişmektedir. Çetin ve Işık, kardeş istismarı konusuna değinerek farkındalığı artırmayı amaçlamıştır.

Kahya, Çetin ve Cebeci (2016), “Acil Servis Hemşirelerine Yönelik Şiddet: Sistemik Derleme” adlı çalışmalarında, acil servis hemşirelerine yönelik şiddeti ele almışlardır. Acil servis hemşirelerinin fiziksel, sözel ve cinsel şiddete maruz kalma oranlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda şiddete maruz kalan hemşirelerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan olumsuz etkilendiği, iş veriminin azaldığı ve iş kaybına neden olduğu görülmüştür.

2.2.3. Gülten Dayıoğlu ile ilgili araştırmalar. Önel (2009), “Gülten Dayıoğlu’nun Romanlarında Çocuk” adlı çalışmasında çocuk kavramını ele almıştır. Çalışmasında Gülten Dayıoğlu’nun “9-14” yaş düzeyi için yazdığı çocuk romanları incelenmiştir. Önce romanın özetleri verilmiştir. Sonrada romanlara çocuklar penceresinden bakılmıştır. Bu bakış açısı ile çocuklara, aktarılmak istenilen iletiler öne çıkarılarak tanıtılmışlardır. Ancak çocukların penceresinden bakarken şiddet ögesine değinilmemiştir.

Özmen (2009), “Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk ve Gençlik kitaplarında Yer Alan Kahramanların Karakter İncelemeleri” adlı bir çalışma yapmıştır. Ancak karakterlerin şiddete olan eğilimleri üzerinde durulmamıştır. Amacı Gülten Dayıoğlu’nun fantastik eserlerindeki kahramanların, karakterleri açısından değerlendirilmesidir. Yazarın Parbat Dağı’nın Esrarı, Mo’nun Gizemi, Yada’nın Gizilgücü, Kıyamet Çiçekleri adlı yapıtları incelenmiştir. Çalışmada yazarın bu dört eserindeki kahramanları incelemiş, karakter çerçeveleri açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Karakterlerin özelliklerini ve kişilik tiplerini verirken karakterin şiddete olan eğilimleri üzerinde durulmamıştır.

Çınar (2010), “Gülten Dayıoğlu’nun Eserlerindeki Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İletiler Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Gülten Dayıoğlu’nun Eserlerindeki Ebeveyn Çocuk İlişkisini İletiler Açısından Değerlendirmiştir. Çalışmasında ebeveyn ile çocuğun ilişkisini ele almıştır. Bu araştırma için Gülten Dayıoğlu’nun yazdığı 10 eser incelenmiştir. Yazarın kitaplarda vermek istediği iletileri dört başlık altında değerlendirmiştir: annenin baba ile ilişkisi, annenin çocuk ile ilişkisi, babanın çocuk ile ilişkisi ve ebeveynlerinin çocuk ile ilişkisi. Ancak araştırmanın alt başlıkları içinde şiddet ile ilgili bir bölüme yer verilmemiştir.

Dellal (2010), “Çocuk Edebiyatında Öykü Türünün Çocuğun Kavram Gelişimine Etkileri Üzerine Bir Araştırma (Gülten Dayıoğlu Örneği)” adlı çalışmasında öykü türünün çocuğun kavram gelişimi üzerine etkilerini Gülten Dayıoğlu’nun romanları üzerine incelemiştir. Öykü türünü tanıtmayı ve öykü türüne dikkat çekmeyi amaçlamıştır. Öyküleri taşıdığı mesaj, dil ve üslup yönünden incelemiştir. Son olarak öğrencilerin okumaya başlamadan önceki görüşlerini ve okumaya başladıktan sonra ki fikirlerini tablolastırmıştır. Uygulama sonucunda çocuğun kavramları somut bir biçimde kavradıkları tespit edilmiştir. Ancak Gülten Dayıoğlu’nun öykülerinin kavram gelişimi açısından önemini vurgularken öykülerden bahsedilen şiddet öğelerine değinilmemiştir.

Gölbaşı (2010), “Türk Edebiyatında Dış Göç ve Gülten Dayıoğlu” isimli çalışmasında Gülten Dayıoğlu’nun konu olarak dış göçü ele aldığı eserleri incelenmiştir. Dış göçün ne demek olduğunu ve dış göçün yarattığı sorunlar incelenmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde Gülten Dayıoğlu’nun dış göçü nasıl yansıttığı aktarılmıştır. Sonuç olarak ekonomik olarak kazanımlar sosyal ve kültürel

olarak kayıplarını dengelemediği saptanmıştır. Dil sorunu, iş sorunu, eğitim sorunu, kültür sorunu ve aile yapısı gibi sorunlarına değinilmiş ancak dış göç yaşayan insanların maruz kaldığı şiddet ile ilgili herhangi bir başlık verilmemiştir.

Barış (2011), “Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler” adlı çalışmada Gülten Dayıoğlu’nun çocuk romanlarını inceleyerek romanları eğitsel iletiler yönünü ele almıştır. Araştırmasında çocuk edebiyatının öğreticiliğine değinmiştir. Araştırmasında betimsel çalışma yapmıştır. Yazarın okuyucuya vermek istediği millî ve insani değerleri belirlenmeye çalışmıştır. Bu iletilerin ne içerdiği, hangi amaca yönelik olduğu ve çocuk edebiyatı metni açısından nasıl işlendiği üzerinde durmuştur. Ancak şiddetin yansımalarına değinilmemiştir.

Gökçek (2013), “Gülten Dayıoğlu’nun Gençlik Romanlarında Fantastik Unsurlar” adlı yaptığı çalışmada, Gülten Dayıoğlu’nun Kıyamet Çiçekleri, Alacakaranlık Kuşları, Yada’nın Gizilgücü, Mo’nun Gizemi, Mo’nun Gizemi 2 Otran, Mo’nun Gizemi 3 İkizler adlı romanlarını, fantastik unsurları ve bu unsurların kaynaklarını incelenmiştir. Fantastik öğeler üzerinde durulurken şiddet ve şiddet yansımalarına değinilmemiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem ve verilerin toplanması alt bölümleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışmada araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, verilerin gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel betimsel araştırma yaklaşımı, araştırma katılımcıları ve ortamına ilişkin ayrıntılı açıklamalar yapmayı gerektirir. Bu çalışma literatür tarama modeli ile yapılmıştır. Gülten Dayıoğlu'nun dokuz-on iki yaş grubu için yazdığı romanlarda ve gençlik romanlarında yer alan şiddet görünümlerini belirlemeye yönelik kaynak taraması yapılmıştır. Araştırmada, incelenmek üzere seçilen yazınsal çocuk kitaplarında yazarın şiddet olgusunu nasıl yansıttığını çok boyutlu olarak incelemek, problemi ve alt problemleri temel alarak ayrıntılı ve bütüncül olarak çözümlemek amacıyla bu yaklaşım benimsenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Gülten Dayıoğlu'nun çocuklar ve gençler için yazdığı romanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni nitel araştırma yaklaşımı içinde yer alan amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” yoluyla belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Buna göre incelenecek kitapların belirlenmesinde aşağıda sıralanan iki temel ölçüt temel alınmıştır:

- Kitapların dokuz-on iki yaş çocuklarına ve gençlere seslenmesi,
- Şiddet sorununa yer vermesi,

Örneklem olarak çocuk romanları ve gençlik romanları başlığı altında yazdığı yirmi beş kitap oluşturmaktadır. Bu kitaplardan dokuz-on iki yaş grubu için olan romanları şunlardır: Fadiş, Dört Kardeştiler, Suna'nın Serçeleri, Yurdumu Özledim, Ben Büyüyünce, Akıllı Pireler, Işın Çağı Çocukları, Ölümsüz Ece, Parbat Dağı'nın Esrarı, Midos Kartalı'nın Gözleri, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, Ganga, Dünya Çocukların Olsa, Yeşil Kiraz, Yeşil Kiraz-2, Sekizinci Renk, Mo'nun Gizemi, Tuna'dan Uçan Kuş; İlk gençlik dönemine yönelik olan romanları: Yeşil Kiraz, Yeşil Kiraz 2, Sekizinci Renk, Mo'nun Gizemi, Mo'nun Gizemi-2, Mo'nun Gizemi-3, Kıyamet Çiçekleri, Alacakaranlık Kuşları, Yada'nın Gizil Gücü, Kayıplara Karışmak, Yoksa Sen Misin? adlı romanlarıdır.

Bu kitapların kimlik çizelgeleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

İncelenen Kitapların Kimlik Çizelgeleri

Kitabı Adı	Yazarın Adı	Yayınevi	Yayın Yılı	Türü
1. Ben Büyüyünce	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1999	Çocuk Romanı
2. Fadiş	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1971	Çocuk Romanı
3. Suna'nın Serçeleri	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1974	Çocuk Romanı
4. Dört Kardeştiler	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1963	Çocuk Romanı
5. Yurdumu Özledim	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1970	Çocuk Romanı
6. Ganga	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1998	Çocuk Romanı
7. Parbat Dağı'nın Esrarı	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1999	Çocuk Romanı
8. Akıllı Pireler	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1999	Çocuk Romanı
9. Kayıplara Karışmak	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2014	Gençlik Romanı
10. Kıyamet Çiçekleri	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2002	Gençlik Romanı
11. Alacakaranlık Kuşları	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2003	Gençlik Romanı
12. Yeşil Kiraz	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2005	Gençlik Romanı
13. Yeşil Kiraz 2	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2016	Gençlik Romanı
14. Yoksa Sen Misin?	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2016	Gençlik Romanı
15. Gökyüzündeki Mor Bulutlar	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1999	Çocuk Romanı
16. Tuna'dan Uçan Kuş	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2000	Çocuk Romanı
17. Midos Kartalı'nın Gözleri	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1998	Çocuk Romanı
18. Dünya Çocukların Olsa	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1999	Çocuk Romanı
19. Sekizinci Renk	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1999	Gençlik Romanı
20. Ölümsüz Ece	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2001	Çocuk Romanı
21. Işın Çağı Çocukları	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2000	Çocuk Romanı
22. Yada'nın Gizil Gücü	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2005	Gençlik Romanı
23. Mo'nun Gizemi 1	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	1999	Gençlik Romanı
24. Mo'nun Gizemi 2	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2008	Gençlik Romanı
25. Mo'nun Gizemi 3	Gülten Dayıoğlu	Altın Kitapları	2011	Gençlik Romanı

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmada öncelikle Gülten Dayıoğlu'nun dokuz-on iki yaş çocuklarına ve ilk gençlik çağına yönelik yazdığı kitaplara ulaşılmıştır. Kitapların belirlenmesinde Sever (2013), tarafından tanımlanan çocuk kitaplarının iç yapı ve dış yapı özelliklerinin yaşlara göre belirlenmiş ölçütleri esas alınmıştır.

Ancak çalışmanın amacı bu kesim için yazılan romanlar olduğu için yazarın romanları dışında kalan kitapları değerlendirme dışı tutulmuştur. Çocuklar ve gençler için yazdığı toplam 25 roman çalışmaya dahil edilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada öncelikle Gülten Dayıoğlu'nun dokuz-on iki yaş grubu çocuklar ve gençler için yazdığı romanlarda yer alan şiddet ifadelerinin belirlenmesine yönelik alan yazın taraması yapılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını incelenen çocuk romanları oluşturmaktadır. Veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgulara ilişkin bilgi içeren yazılı araç gereçlerin çözümlenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Doküman analizi yoluyla toplanan verilerin çözümlenmesinde nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Bu çalışmada içerik çözümlemesi türlerinden “kategorisel çözümleme tekniği” kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmamızda belirlenen alt kategoriler niteliklerine göre ayrılmadan değerlendirildiği için nicel içerik çözümleme kullanılmıştır. Berolson'a göre, nicel içerik çözümlenmesinde tam, nesnel ve güvenilir veri elde etmek için iletilerin içeriği dizgesel bir biçimde sayılır. Kategori olarak seçilen ifadelerin ya da sözcüklerin bağlam birimi içinde eş anlamlıları olduğu kabul edilerek sayma işlemi yapılır (akt. Karaman, Kepenekci ve Aslan, 2011).

İçerik analizinde öncelikle analiz birimi olarak ana kategoriler ile alt kategorilerin belirlenip tanımlanması, ardından da analizin yapılacağı bağlam biriminin (sözcük, cümle, paragraf ...) seçilmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Baltacı, 2019).

Gülten Dayıoğlu'nun çocuk ve gençlik romanlarında şiddet olgusunun incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada 'şiddet' kavramı ana kategori olarak kabul edilmiş; alt kategoriler ise 'şiddet türleri' olarak belirlenmiştir. Alt kategoriler aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

1. Psikolojik şiddet (Ünsal, 2019)

- a. İsim takma: Bireyi aşağılamak amaçlı başka isimle hitap etme,
 - b. Baskı: Bireye zorlama yolu ile kendi davranışlarını kabul ettirmeye çalışma,
 - c. Kızma: Bireye ağır sözler kullanma,
 - d. Korku: Birey üzerine uygulanan psikolojik şiddet sonrası bireyin duygularında meydana gelen tepki,
 - e. Suçlama: Bireyin yapmadığı bir eylemi yapmış gibi davranmak,
 - f. Aşağılama: Bireyi kendinden küçük görmek.
2. Cinsel şiddet: Bireyin rızası olmadan bir başka kişi tarafından cinselliğini kontrol etmek, denetlemek, küçük düşürmek, aşağılamak ve cezalandırmak amacıyla cinselliği bir şiddet aracı olarak kullanmak (Çiftçi, 2008).
3. Ekonomik Şiddet:
- a. 1. Tür Gereksinimlerini Almama: Yaşamsal gereksinimlerini karşılamama,
 - b. 2. Tür Gereksinimlerini Almama: Gereksinimlerini karşılamama (Ünsal, 2019).
4. Fiziksel Şiddet:
- a. Dövme: Kaba kuvveti korkutma, sindirme amacı ile kullanma (Uraz ve Çetiner, 2006).
5. Parasına El Koyma: Bireyin kendine ait maddi kaynaklarını bireyin isteği dışında alma (Uraz ve Çetiner, 2006).
6. Sözel Kavga: İki ve ya daha fazla kişinin sesli olarak tartışması (Halıcı, 2007).
7. Bilgiye Erişimi Engelleme: Bireyin bilgi kaynaklarına ulaşımını engelleme ya da sınırlama (Halıcı, 2007).
8. Kimse ile Görüştürmeme: Bireyin etraftaki diğer bireyler ile görüşmesini engelleme.
9. Ana-Baba ile Görüştürmeme: Bireyin anne ve babası ile görüştürülmesini engelleme.
- Araştırmada bağlam birimi (çözümleme birimi) olarak “ifade” seçilmiş; çözümlemeler bunlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Her bir romandaki şiddet ifadeleri

ayrı ayrı kodlanmış; buna göre sıklık kayıtları tutulmuştur. İçerik çözümlemesinin güvenilirliği özellikle veri kodlama işlemine bağlıdır.

Bu çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla rastlantısal olarak seçilen bir kitaptaki (Fadiş) şiddet ifadeleri belirlenen alt kategorilerin varlığı bakımından iki araştırmacı tarafından belli bir uzlaşmaya varılıncaya dek birlikte çözümlenmiştir. Bu çözümleme sonucunda veri işleyiciler arasında %89'luk bir görüş birliğinin olduğu görülmüştür. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması kodlayanlar arasında en az %70'lik bir görüş birliğinin olmasını gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışmada bu değerin üstüne çıktığı için romanların güvenilir bir biçimde çözümlendiği söylenebilir.

Çalışmanın geçerliğini sağlamak amacıyla çözümlenen romanlardan örneklem alınmamış, tüm romanlar hiçbir bölüm ve sayfa çıkarılmadan çözümlenmiştir

Ganga	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	% 2
Dünya	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	% 1
Çocukların Olsa												
Yeşil Kiraz	49	2	6	-	-	-	-	-	-	4	61	% 14
Yeşil Kiraz-2	7	-	-	-	-	-	-	-	1	3	11	% 2
Sekizinci Renk	36	7	-	-	-	-	-	-	-	1	44	% 10
Mo'nun Gizemi	12	-	1	-	-	2	-	-	-	-	15	% 3
Mo'nun Gizemi-2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	% 1
Mo'nun Gizemi-3	3	-	-	-	-	-	3	-	-	1	7	% 2
Kıyamet	24	-	1	-	-	-	-	-	-	1	26	% 6
Çiçekleri												
Alacakaranlık	3	1	1	-	-	1	-	-	-	2	8	% 2
Kuşları												
Frekans(f)	313	14	41	9	-	10	9	10	1	39	446	
Toplam	Yüzde(%)	% 70	% 3	% 9	% 2	%0	% 2	% 2	% 2	% 1	% 9	%100

Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda yer alan şiddet türlerine ait ifadelerin kitaplara göre genel dağılımı Tablo 2’de görülmektedir. Tüm kitaplarda yer alan şiddet türlerine ait ifadelerin toplamı dört yüz kırk altıdır. Elde edilen bulgulara göre kitaplarda en fazla % 70 oranında psikolojik şiddeti yansıtan ifadelerle rastlanmıştır. Bunu % 9 oranıyla fiziksel şiddet ve incelenen şiddet türleri içinde yer almayan ve diğer kategorisi içinde değerlendirilen şiddet ifadeleri izlemektedir. Sözel kavga; ekonomik şiddet; kimseyle ve ailesiyle görüştürmeme; bilgiye erişimini engelleme ve parasına el koymaya dayalı şiddet ifadelerinin kitaplarda yer alma oranı % 2’dir. Kitaplarda cinsel şiddeti yansıtan ifadelerle rastlanmamıştır. Kitaplarda en fazla şiddet türlerini içeren kitap % 14 oranıyla Yeşil Kiraz romanıdır. Bunu % 11 oranıyla Dört Kardeşiler ve Fadiş; %10 oranıyla Sekizinci Renk; % 6 oranıyla Kıyamet Çiçekleri, Ben Büyüyünce ve Yada’nın Gizil Gücü romanları izlemektedir. Şiddet türlerine ait ifadelerin en az yer aldığı romanlar %1 ile Midos Kartalı’nın Gözleri, Tuna’dan Uçan Kuş, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, Dünya Çocukların Olsa ve Mo’nun Gizemi-2 adlı romanlardır.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“İncelenen kitaplarda yer alan şiddet türlerinin genel dağılımı nasıldır?” alt probleme ilişkin bulgular ve yorumları Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11, Tablo 12 ve Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 3.

İncelenen Kitaplarda Yer Alan Psikolojik Şiddet Türlerinin Kitaplara Göre Genel Dağılımı

		Psikolojik Şiddet								
İncelenen Romanlar		İsim Takma	Baskı	Kızma	Korku	Suçlama	Aşağılama	Toplam		
								f	%	
Fadiş		1	8	9	5	1	7	31	% 10	
Dört Kardeştiler		2	2	8	3		8	23	% 7	
Suna'nın Serçeleri			2	6	1		2	11	% 4	
Yurdumu Özledim				10		1	4	15	% 5	
Ben Büyüyünce		1	9	7	1		1	19	% 6	
Akıllı Pireler			1	4			2	7	% 2	
Isın Çağı Çocukları			2				1	3	% 1	
Ölümsüz Ece					1		5	6	% 2	
Parbat Dağı'nın Esrarı			1	2	2	1	1	7	% 2	
Midos Kartalı'nın Gözleri								-	-	
Tuna'dan Uçan Kus			1		1			2	% 0	
Gökyüzündeki Mor Bulutlar				1	1			2	% 0	
Ganga Dünya			1		7	1	3	12	% 4	
Çocukların Olsa			1		1			2	% 0	
Yeşil Kiraz			11	25	1		12	49	% 16	
Yeşil Kiraz-2			1	2			4	7	% 2	
Sekizinci Renk		2	15	8	2	2	7	36	% 12	
Mo'nun Gizemi				3	8		1	12	% 4	
Mo'nun Gizemi-2			1	2				3	% 1	
Mo'nun Gizemi-3				2	1			3	% 1	
Kıyamet		2	5	6	8		3	24	% 8	
Çiçekleri										
Alacakaranlık Kuşları			1	1	1			3	% 1	
Yada'nın Gizil Gücü		3	1	7	11		1	23	% 7	
Kayıplara Karışmak			3	2			1	6	% 2	
Yoksa Sen Misin?			2		5			7	%2	
Toplam	Frekans(f)	313	14	41	9	-	10	9	10	
	Yüzde(%)	% 70	% 3	% 9	% 2	%0	% 2	% 2	% 2	

Tablo 3'te, ikinci alt problem başlığı altında incelenen yirmi beş kitapta yer alan psikolojik şiddet türlerinin alt kategorilerinin (isim takma, korku, baskı, kızma, suçlama, aşağılama) kitaplara göre genel dağılımının nasıl olduğu görülmektedir.

İncelenen kitaplarda belirlenen psikolojik şiddet ifadelerinin toplamı üç yüz on üçtür. Bu bulgulara göre kitaplarda en fazla %31 oranında kızmaya dayalı psikolojik şiddet ifadesine rastlanmıştır. Bunu %22 ile baskı; %20 ile aşağılama; % 19 ile korku; % 6 ile isim takma ve % 2 oranı ile suçlamaya dayalı psikolojik şiddet ifadeleri izlemektedir.

İncelenen kitaplarda en fazla psikolojik şiddet ifadelerinin yer aldığı kitap %16 oranıyla Yeşil Kiraz adlı romandır. Bu romanı % 12 ile Sekizinci Renk; %10 ile Fadiş; %8 ile Kıyamet Çiçekleri ve %7 oranıyla Dört Kardeştiler ve Yada'nın Gizil Gücü adlı romanlar takip etmektedir. En az psikolojik şiddet ifadelerinin yer aldığı kitaplar % 2 oranıyla Tuna'dan Uçan Kuş, Gökyüzünde Mor Bulutlar ve Dünya Çocukların Olsa adlı romanlarıdır. Midas Kartalı'nın Gözleri adlı romanda psikolojik şiddet ifadelerine rastlanmamıştır.

İncelenen romanlarda içinde psikolojik şiddet görünümü belirlenen örnek ifadeler:

Nerde kaldın kızım! Sofrayı kur da karnımızı doyuralım. (Fadiş, s. 12, Kıзма).

Oğullarım Mehmet ile İsmail ödle çıkıldılar. (Ben Büyüyünce, s. 14, Aşağılama).

İsmail senin isteğinle iki cana kıydı. (Ben Büyüyünce, s. 58, Baskı).

Erek korkudan ağlamaya başlamıştı. (Ben Büyüyünce, s. 26, Korku).

Küçükler dededen dayak yiyip birer köşeye çekildi. (Dört Kardeştiler, s. 14, Dövme).

İğğğğ... zencilerden nefret ederim. (Mo'nun Gizemi-1, s. 56, Aşağılama).

Feten'e "Güllü" denilecekti ne var ki Feten bu adı hiç sevmeydi. (Dört Kardeştiler, s. 131, İsim takma).

Onları yeteneksiz, kafasız ve az gelişmiş insanlar olarak gördük. (Dünya Çocukların Olsa, s. 49, Aşağılama).

Herkes onları tohum yeşertme gizini açıklamakla suçluyorlardı. (Parpat Dağı'nın Esrarı, s. 108, Aşağılama).

Bir yandan ona kızıyor, kınıyordu. (Kayıplara Karışmak, s. 106, Kıзма).

Bu kızların yanında kala kala erkek olduğunu fark etmekte zorlanabilirsin. (Kayıplara Karışmak, s. 143, Aşağılama).

Celal Ağa köylüye ürettiği ürünlerden geçinebilecekleri kadarını veriyordu. (Kayıplara Karışmak, s. 184, Aşağılama).

Kızlar ayaktopu oynar mı? (Suna'nın Serçeleri, s. 10, Aşağılama).

Babası daha çok kızdı. (Suna'nın serçeleri, s. 11, Kızma).

Bir daha top bahçeye düşerse ekmek bıçağıyla lokma lokma doğrarım. (Suna'nın Serçeleri, s. 12, Korku).

Amma da ödlemişsiniz be. (Suna'nın Serçeleri, s. 26, Aşağılama).

Ali öfke ile onun sözünü kesti. (Suna'nın Serçeleri, s. 33, Kızma).

Köylü dili ile söverek oğlunun üstüne yürüdü. (Yurdumu Özledim, s. 66, Kızma).

Sütü önce Almanlar alacak. (Yurdumu Özledim, s. 74, Aşağılama).

Zaten ağlamaktan başka işe yaramazsın. (Yurdumu Özledim, s. 87, Aşağılama).

Baba atla ters ters baktı. (Yurdumu Özledim, s. 114, Kızma).

Baba öfke ile gürledi. (Yurdumu Özledim, s. 122, Kızma).

Baba yine burnunda soluyordu. (Yurdumu Özledim, s. 127, Kızma).

Babası durumu öğrenince çok kızdı. (Yurdumu Özledim, s. 158, Kızma).

Tablo 4.

İncelenen Kitaplarda Yer Alan Ekonomik Şiddet Türlerinin Kitaplara Göre Genel Dağılımı

İncelenen Romanlar	Ekonomik Şiddet		Toplam	
	1.Tür Gereksinimleri Karşılama	2.Tür Gereksinimleri Karşılama	f	%
Fadiş	2	1	3	% 33
Dört Kardeştiler	2	1	3	% 33
Ben Büyüyünce	-	1	1	% 11
Akıllı Pireler	-	1	1	% 11
Parbat Dağı'nın Esrarı	1	-	1	% 11
Toplam	Frekans(f)	5	4	9
	Yüzde(%)	% 56	% 44	% 100

Tablo 4’te de görüldüğü üzere %56 oranıyla kitaplarda en fazla 1. tür gereksinimleri karşılamamaya dayalı ekonomik şiddet türüne ait ifadeler yer almıştır. Bunu %44 oranıyla 2. tür gereksinimlerin karşılamamasına dair ifadeler izlemektedir.

Ekonomik şiddet türlerinin kitaplara göre genel dağılımı şöyledir: Bulgulara göre %33 oranıyla Fadiş ve Dört Kardeştiler romanları en fazla ekonomik şiddet türüne ait ifadelerin yer aldığı romanlar olmuşlardır. Onları % 11 oranıyla Ben Büyüyünce; Akıllı Pireler ve Parbat Dağı’nın Esrarı adlı romanlar izlemektedir.

“Suna’nın Serçeleri, Yurdumu Özledim, Işın Çağı Çocukları, Ölümsüz Ece, Midos Kartalı’nın Gözleri, Tuna’dan Uçan Kuş, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, Ganga, Dünya Çocukların Olsa, Yeşil Kiraz, Yeşil Kiraz-2, Sekizinci Renk, Mo’nun Gizemi, Mo’nun Gizemi-2, Mo’nun Gizemi-3, Kıyamet Çiçekleri, Alacakaranlık Kuşları, Yada’nın Gizil Gücü, Kayıplara Karışmak, Yoksa Sen Misin?” adlı romanlarda ekonomik şiddeti yansıtan ifadelere rastlanmamıştır.

İncelenen romanlarda yer alan ekonomik şiddet türlerine ait örnek cümleler aşağıda verilmiştir.

1.tür gereksinimlerini almama ekonomik şiddet türlerine ait örnek cümleler:

Muhtarın karısı katı yürekli bir kadındı. Feten iki günde bir ekmek istemeye gelince öfkesi kabarıyordu. (Dört Kardeştiler, s. 88).

“Çok acıktım dünden beri tek lokma yemedim.” (Parpat Dağı’nın Esrarı, s. 25).

Evine arada bir yiyecek alıyordu. (Fadiş, s. 12).

2. tür gereksinimlerini almama ekonomik şiddet türlerine ait örnek cümleler:

Muz denen bu şeyin kilosu üç metre basma parası. Ne edeceksiniz bunu yiyip? (Ben Büyüyünce, s. 66).

İki yıldır hiç birine bayramlık alınmamıştı. (Dört Kardeştiler, s. 39).

Başkan onlara kıyafet almıyordu. (Akıllı Pireler, s. 12).

Babasının da onunla ilgilendiği yoktu sadece karnını doyuruyordu. (Fadiş, s. 35).

Tablo 5.

İncelenen Kitaplarda Fiziksel Şiddet Türlerinin Kitaplara Göre Genel Dağılımı

İncelenen Romanlar	Fiziksel Şiddet		
	Dövme	Toplam	
		f	%
Fadiş	8	8	% 20
Dört Kardeştiler	12	12	%29
Yurdumu Özledim	4	4	%10
Ben Büyüyünce	3	3	%7
Isın Çağı Çocukları	2	2	% 6
Ölümsüz Ece	3	3	%7
Yeşil Kiraz	6	6	%14
Mo'nun Gizemi	1	1	%2
Kıyamet Çiçekleri	1	1	%2
Alacakaranlık Kuşları	1	1	%2
Toplam	Frekans(f)	41	41
	Yüzde(%)		%100

Tablo 5'te görüldüğü üzere incelenen on romanda 41 adet dövmeyle dayalı fiziksel şiddet ifadesine rastlanmıştır. En fazla fiziksel şiddet ifadesi taşıyan romanlar % 29 oranıyla Dört Kardeştiler ve %20 oranıyla Fadiş romanlarıdır. Onları % 14 oranıyla Yeşil Kiraz; % 10 oranıyla Yurdumu Özledim ve % 8 oranıyla Ölümsüz Ece ve Ben Büyüyünce romanları izlemektedir. Fiziksel şiddet ifadelerinin en az yer aldığı romanlar % 2 ile Mo'nun Gizemi, Kıyamet Çiçekleri ve Alacakaranlık Kuşları adlı romanlarıdır.

Suna'nın Serçeleri, Akıllı Pireler, Parbat Dağı'nın Esrarı, Midos Kartalı'nın Gözleri, Tuna'dan Uçan Kuş, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, Ganga, Yeşil Kiraz-2, Sekizinci Renk, Dünya Çocukların Olsa, Mo'nun Gizemi-2, Mo'nun Gizemi-3, Yada'nın Gizil Gücü, Kayıplara Karışmak ve Yoksa Sen Misin? adlı romanlarda fiziksel şiddet ifadelerine rastlanmamıştır.

İncelenen romanlarda yer alan fiziksel şiddet türüne ait örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

Eğer kolları ıslaksa bir iyi hırpalıyordu. (Fadiş, s. 71).

Fadiş'i öfke ile ittirdi ve vurmaya başladı. (Fadiş, s. 73).

Ana onun ağzına güçlü bir yumruk indirdi. (Yurdumu Özledim, s. 28).

Ve her iki yanağına da öyle bir tokat vurdu ki. (Dört Kardeştiler, s. 20).

Yaşlı köleyi tekmelemeye başladı. (Ölümsüz Ece, s. 102).

Bu kez köle başı rasgele bizleri kamçılamağa başladı. (Ölümsüz Ece, s. 102).

Aklım başıma gelsin diye bahçede ki erik ağacına bağladı. Geldi gitti kamçıladi. (Ölümsüz Ece, s. 14).

Birden arkamda bir kamçı şakladı. (Mo'nun Gizemi, s. 100).

Arkadaşlarını sille tokat dövmeye başladı. (Işın Çağı Çocukları, s. 54).

Çevresindeki maymunları ve bilginleri sille tokat tekme ile dağıtarak ok gibi yapıdan dışarıya fırladı. (Işın Çağı Çocukları, s. 57).

Kaçak köle burada olduğu gibi bir meydanda halkın önünde ayaklarından zincirlenerek çarşıya gerildi. (Kıyamet Çiçekleri, s. 202).

Adamın yakasına yapıştı. (Alacakaranlık Kuşları, s. 107).

Kızını dövmeyen dizini döver diyerek beni döverdi. (Yeşil Kiraz, s. 151).

Dolarım saçlarını bileğime. Namus konusu şaka götürmez diyerek bana saldırdı. (Yeşil Kiraz, s. 153).

Kafalarına birerde yumruk indirdi. (Ben Büyüyünce, s. 88).

Tablo 6.

İncelenen Kitaplarda Parasına El Koymaya Dayalı Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı

İncelenen Romanlar	Parasına El Koyma	Toplam	
		f	%
Yeşil Kiraz-2	1	1	%100

Tablo 6'da görüldüğü üzere "Parasına el koyma" şiddet türüne ait ifadeler incelediğimiz yirmi beş kitaptan yalnızca Yeşil Kiraz-2 adlı romanda yer almıştır.

Parasına el koymaya ait örnek cümle:

Annesi Kiraz'ın harçlıklarını alıyordu. (Yeşil Kiraz, s. 88).

Tablo 7.

İncelenen Kitaplarda Sözel Kavga Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı

İncelenen Romanlar	Sözel Kavga	Toplam	
		f	%
Akıllı Pireler	2	2	%14
Işın Çağı Çocukları	1	1	%7
Gökyüzündeki Mor Bulutlar	1	1	%7
Yeşil Kiraz	2	2	%14
Sekizinci Renk	7	7	%50
Yada'nın Gizil Gücü	1	1	%7
Toplam	14	14	%100

Tablo 7’de incelenen kitaplarda yer alan sözel kavgaya ilişkin bulguları içermektedir. İncelenen kitaplardan yalnızca altı romanda sözel kavgaya ilişkin on dört ifadeye rastlanmıştır. En fazla sözel kavgaya ilişkin ifadelerin yer aldığı roman %50 oranıyla Sekizinci Renk romanıdır. Bunu % 14 romanıyla Akıllı Pireler ve Yeşil Kiraz romanları izlemektedir. En az sözel kavgaya dayalı ifadelerin yer aldığı romanlar %7 oranıyla Işın Çağı Çocukları, Gökyüzünde Mor Bulutlar ve Yada’nın Gizil Gücü adlı romanlardır.

İncelenen romanlarda yer alan sözel kavga şiddet türüne ait örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

Bu sandviç tartışması bir süre sonra kavgaya dönüştü. (Sekizinci Renk, s. 341).

“Evde doğru dürüst yemek yapmıyorsun. Ortalık darmadağın.” Bu sözlerden bir süre sonrada aralarında kavga başladı. (Sekizinci Renk, s. 334).

Bazen bu tartışmalar kavgaya dönüyordu. (Işın Çağı Çocukları, s. 38).

Önce birbirlerini suçlayarak kavgalaşmaya başladılar. (Gökyüzündeki Mor Bulutlar, s. 14).

Eve vardığında kaynatası açtı ağzını yumdu gözünü, gelini de susmadı. (Yeşil Kiraz, s. 22).

Çeneni kapat, işine bak. Diye kızsada Kiraz söylenmeye devam etti. (Yeşil Kiraz, s. 32).

Başkan öfke ile bağırdı bu sefer dinleyiciler daha çok bağırdı. (Akıllı Pireler, s. 12).

Ying öfke ile bağırdı ve bir anda kavga etmeye başladılar. (Yada’nın Gizil Gücü, s. 224).

Tablo 8.

İncelenen Kitaplarda Bilgiye Erişimi Engelleme Şiddet Türü Genel Dağılımı

İncelenen Romanlar	Bilgiye Erişimi Engelleme	Toplam	
		f	%
Fadiş	2	2	%20
Dört Kardeştiler	5	5	%50
Ben Büyüyünce	2	2	%20
Midos Kartalı'nın Gözleri	1	1	%10
Toplam	10	10	%100

Tablo 8'in yansıttığı "Bilgiye Erişimi Engelleme" şiddet türü incelenen yirmi beş kitaptan yalnızca dördünde yer almaktadır. Bu şiddet türünün en fazla yer aldığı roman % 50 oranıyla Dört Kardeştiler adlı romandır. Bu romanı % 20 oranıyla Fadiş ve Ben Büyüyünce; %10 oranıyla Midos Kartalı'nın Gözleri adlı romanlar izlemektedir.

İncelenen romanlarda içinde bilgiye erişimini engelleme şiddet görünümü belirlenen örnek ifadeler:

Ama ağabeyleri geçim sıkıntısı yüzünden onun okula yazılmasına karşı çıktılar. (Midos Kartalı'nın Gözleri, s. 17).

Amcası ile yengesinin kendini okula neden yollamadıklarına aklı ermiyordu. (Fadiş, s. 83).

Feten o yıl okula başlayacaktı. Aslında geçen yıl gitmesi gerekiyordu. Ama dedesi Yaşar ortada kalır diye düşünerek onu okula yazdırmamıştı. (Dört Kardeştiler, s. 34).

Dedesı Feten okula giderse çocuklar ortada kalır diye yakınıyordu. (Dört Kardeştiler, s. 34).

Amacı kitap almaktı ama nenesi hep karşı duruyordu isteğine. (Ben Büyüyünce, s. 65).

Tablo 9.

İncelenen Kitaplarda Kimseyle Görüştürmeme Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı

Toplam

İncelenen Romanlar	Kimse ile Görüştürmeme	f	%
Dört Kardeştiler	2	2	%20
Ben Büyüyünce	1	1	% 10
Parbat Dağı'nın Esrarı	1	1	%10
Midos Kartalı'nın Gözleri	1	1	%10
Tuna'dan Uçan Kus	1	1	%10
Mo'nun Gizemi	2	2	%20
Alacakaranlık Kuşları	1	1	%10
Yoksa Sen Misin?	1	1	%10
Toplam	10	10	%100

Tablo 9'da "Kimse ile Görüştürmeme" şiddet türünün kitaplara göre genel dağılımına ait bulgular yer almaktadır. Buna göre %20 oranı ile Dört Kardeştiler ve Mo'nun Gizemi adlı romanlar bu şiddet türüne ait en fazla ifadelerin rastlandığı romanlar olmuşlardır. Bu romanları % 10 oranı ile Ben Büyüyünce, Parbat Dağı'nın Esrarı, Midos Kartalı'nın Gözleri, Tuna'dan Uçan Kuş, Alacakaranlık Kuşları ve Yoksa Sen Misin? adlı romanlar izlemektedir.

İncelenen romanlarda içinde kimse ile görüştürmeme şiddet görünümü belirlenen örnek ifadeler:

Gençler iki yıl boyunca onun elinde tutsak kaldılar. (Mo'nun Gizemi, s. 10).

Bu saygısız insanlar köyümüzün esiridir. (Alacakaranlık Kuşları, s. 139).

Muhtar Yaşar'ı kendi evine götürmüş bir odaya tıkıp kapıyı üstüne kilitlemişti. (Dört Kardeştiler, s. 126).

Erek'i bir daha evden çıkarmadılar. (Ben Büyüyünce, s. 41).

Böylece genç bilgin sarayın zindanına atıldı. (Parpat Dağının Esrarı, s. 99).

Adam gizli yeri öğrenmek için onu mahsene kapattı. (Midos Kartalı'nın Gözleri, s. 44).

İsterlerse bizi yok edebilirler ama üçümüzü de silah zoruyla tutsak ettiler. (Yoksa Sen misin?, s. 254).

Tablo 10.

İncelenen Kitaplarda Ana-Babasıyla Görüştürmeme Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı

İncelenen Romanlar	Ana-Babasıyla Görüştürmeme	Toplam	
		f	%
Yurdumu Özledim	3	3	%33
İşin Çağı Çocukları	3	3	%33
Mo'nun Gizemi-3	3	3	%33
Toplam	9	9	%100

Tablo 10'da görüldüğü üzere “Ana-Baba ile Görüştürmeme” şiddet türü ifadeleri ile incelediğimiz yirmi beş kitaptan yalnızca üç kitapta karşılaşılmıştır. Bu ifadelerin genel toplamı dokuzdur. Her kitapta eşit oranda bu şiddet türüne ait ifadeler yer almaktadır.

İncelenen romanlarda içinde ana-baba ile görüştürmeme şiddet görünümü belirlenen örnek ifadeler:

Yuma'nın ikizleri kaçırarak öç almak istediği söylediler. (Mo'nun Gizem, s. 115).

Yeni doğan erkek bebeklerden bazıları doğumevlerinden değil de kendi evlerinden ya da sokakta parkta bebek arabalarından çalınıyordu. (İşin Çağı Çocukları, s. 7).

Sonuç böyle olunca biz de bebekleri çalmaya karar verdik. (İşin Çağı Çocukları, s. 21).

Tablo 11.

İncelenen Kitaplarda Cinsel Şiddet Türünün Kitaplara Göre Genel Dağılımı

İncelenen Romanlar			Cinsel Şiddet	
			Toplam	
			Frekans(f)	Yüzde(%)
Toplam	Frekans(f)	-	0	%0

Tablo 11'de görüldüğü üzere incelenen yirmi beş kitapta cinsel şiddet ifadelerine rastlanmamıştır.

Tablo 12.

İncelenen Kitaplarda Diğer Şiddet Türü Tanımına Giren İfadelerin Kitaplara Göre Genel Dağılımı

Toplam

İncelenen Romanlar	Diğer	f	%
Fadiş	6	6	%15
Dört Kardeştiler	6	6	%15
Suna'nın Serçeleri	1	1	%3
Akıllı Pireler	3	3	%7
Ölümsüz Ece	2	2	%5
Midos Kartalı'nın Gözleri	3	3	%7
Tuna'dan Uçan Kus	1	1	%3
Gökyüzündeki Mor Bulutlar	1	1	%3
Yeşil Kiraz	4	4	%10
Yeşil Kiraz-2	3	3	%7
Sekizinci Renk	1	1	%3
Mo'nun Gizemi-2	1	1	%3
Mo'nun Gizemi-3	1	1	%3
Kıyamet Çiçekleri	1	1	%3
Alacakaranlık Kuşları	2	2	%5
Yada'nın Gizil Gücü	2	2	%5
Kayıplara Karışmak	1	1	%3
Toplam	39	39	%100

Tablo 12’de incelenen kitaplarda yer alan ve hiçbir kategoriye girmeyen diğer şiddet türlerine ilişkin bulguları içermektedir. İncelenen kitaplardan on yedi romanda diğer şiddet türlerine ilişkin otuz dokuz ifadeye rastlanmıştır. En fazla “Diğer” şiddet türüne ilişkin ifadelerin yer aldığı roman %15 oranıyla Dört Kardeştiler ve Fadiş romanıdır. Bunu % 10 oranıyla Yeşil Kiraz romanları izlemektedir. En az “Diğer” şiddet türüne dayalı ifadelerin yer aldığı romanlar %3 oranıyla Kayıplara Karışmak, Sekizinci Renk, Mo’nun Gizemi-2, Mo’nun Gizemi-3, Kıyamet Çiçekleri, Suna’nın Serçeleri, Tuna’dan Uçan Kuş, Gökyüzündeki Mor Bulutlar adlı romanlardır.

Çalışmada kullanılan şiddet ile ilgili kodlama formunun hazırlanmasında Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak yürütülen Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesinden (Combating Domestic Violence Project) yararlanılmıştır. Bu projede yer alan şiddet türlerine ek olarak kitaplarda karşımıza çıkan ve burada yer alan kategorilere girmeyen şiddet türleri “diğer” başlığı altında eklenmiştir.

İncelenen romanlarda içinde diğer şiddet görünümü belirlenen örnek ifadeler:

Bu duruma çok kızan Yuma öfkeyle deneylerini acımasızca sürdürdü. (Mo’nun Gizemi, s. 44).

Suçlular mezara tek tek atıldı. (Tuna’dan Uçan Kuş, s. 45).

Bebek doğduktan sonra evde hepten unutulmuş gibiydi. (Fadiş, s. 68).

Evin yükü, dört kardeşin en büyüğü Feten'in omuzlarındaydı. Yaşar'ın bezlerini ve bulaşıklarını o yıkıyordu. (Dört Kardeşiler, s. 11).

Adam evde dirlik bulamıyor ki. Elimden gelse bende çeker giderim. (Dört Kardeşiler, s. 14).

Oğlunun kesik başlı yüzü ile yüz yüze gelince acı içinde kıvranarak yerinden fırlamış. (Akıllı Pireler, s. 55).

Sofraya gelen kebabı çok beğendiğini söylemiştin. Oğlunun etinden yapılmıştı. (Akıllı Pireler, s. 55).

Din adamları beni kutsal kuyuya kurban seçtiler. (Ölümsüz Ece, s. 176).

Avcılardan oluşan köy halkı ise öldürmeyi doğal bir eylem olarak değerlendiriyordu. (Gökyüzündeki Mor Bulutlar, s. 22).

Fatma diye bir bakıcım varmış annem evden çıkar çıkmaz bana bir kaşık viski içirmiş. (Yeşil Kiraz, s. 63).

Dediklerinin dikine gitmezsem sever beni ama annemle kendi çocuğunu her şeyden çok sever. (Yeşil Kiraz, s. 174).

Demek ki annem beni her an başından atmaya hazır diye düşündükçe gözleri doluyordu. (Sekizinci Renk, s. 44).

Maymunları ormanlarda bulup mağaraya getiriyorlar göksel ışınları kullanarak uzun zaman üzerlerinde çalışıyorlardı onlar ölünce yenilerini getiriyorlardı. (Mo'nun Gizemii-2, s. 152).

Ona getirdiğim balıklara karşılık hak ettiği paranın sadece dörtte birini ödüyor gerisini sonra veririm diyerek bana kapıyı gösteriyordu. (Alacakaranlık Kuşları, s. 167).

Celal Ağa köylüye ürettiği ürünlerden geçinebilecekleri kadarını veriyordu. (Kayıplara Karışmak, s. 184).

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“İncelenen kitaplarda yer alan şiddet mağdurlarının (kadına, erkeğe, çocuğa, kardeşe, yaşlıya, akrana ve hayvana yönelik olan şiddet türlerinin) araştırılmasını amaçlayan alt probleme ilişkin bulgular ve yorumları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13.

İncelenen Kitaplarda Yer Alan Şiddet Türlerinin Şiddet Mağdurlarına Göre Genel Dağılımı

Kitaplarda Yer Alan Şiddet Mağdurları	Şiddet Türleri										Toplam	
	Psikolojik Şiddet	Sözel Kavga	Fiziksel Şiddet	Ekonomik Şiddet	Cinsel Şiddet	Kimse ile Görüştürme	Aile ile Görüştürme	Bilgiye Erişimi Engelleme	Parasına El Koyma	Diğer	f	%
Çocuğa Yönelik Şiddet	187	1	39	7	-	10	9	10	1	26	290	%65
Akran Şiddeti	67	10	-	-	-	-	-	-	-	4	81	%18
Kadına Yönelik Şiddet	49	1	-	1	-	-	-	-	-	4	55	%13
Yaşlıya Yönelik Şiddet	6	-	-	1	-	-	-	-	-	3	10	%2
Hayvana Yönelik Şiddet	1	-	2	-	-	-	-	-	-	2	5	%1
Erkeğe Yönelik Şiddet	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	%0,8
Kardeş Şiddeti	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	%0,2
Toplam	313	14	41	9	-	10	9	10	1	39	446	%100

Tablo 13’te incelenen kitaplarda yer alan şiddet türlerinin şiddet mağdurlarına göre genel dağılımına ilişkin bulguları içermektedir. Kitaplarda şiddet mağduru en fazla % 65 oranı ile çocuklar olmuştur. Bunu %18 oranı ile akran şiddeti, %13 oranı ile kadına yönelik şiddet izlemektedir. İncelenen romanlarda şiddet mağduru en az %0,2 oranı ile kardeş olmuştur. Bunu %0,8 oranı ile erkek, %1 oranı ile hayvan ve %2 ile yaşlıya yönelik şiddet izlemektedir.

İncelenen kitaplarda yer alan şiddet mağdurları ile ilgili örnek ifadeler:

Oğullarım Mehmet ile İsmail ödleğ çıktılar. (Ben Büyüyünce: Şiddet mağduru çocuk, s. 14).

Büyüyünce o alacak amcasının öcünü. Kesinle alacak. (Ben Büyüyünce, Şiddet mağduru çocuk, s. 14).

Ereğ oğlum büyüyecek, Ayıngacıardan emmisinin öcünü alacak. (Ben Büyüyünce: Şiddet mağduru çocuk, s. 19).

Tezden büyü kurşunları kuşan. Var git evcek kuşunla Ayıngacıları. (Ben Büyüyünce: Şiddet mağduru çocuk, s. 26).

Muhtar tekmeler savurarak köpeğı uzaklaştırmaya çalışıyordu. (Dört Kardeşiler: Şiddet mağduru hayvan, s. 126).

İğğğğ... zencilerden nefret ederim. (Mo'nun Gizemi-1: Şiddet mağduru akran, s. 56).

Japon olan onu öyle bir tersledi ki : “Kes sesini Fred.” (Mo'nun Gizemi-1: Şiddet mağduru akran, s. 67).

Gençler tepeden tırnağı tir tir titriyorlardı. (Mo'nun Gizemi-1: Şiddet mağduru akran, s. 74).

Açık hava sinemasından gelen çığlıklar ise insanı ürpertiordu. (Mo'nun Gizemi-1: Şiddet mağduru akran, s. 79).

Maymunları ormanlarda bulup mağaraya getiriyorlar göksel ışınları kullanarak uzun zaman üzerlerinde çalışıyorlardı onlar ölünce yenilerini getiriyorlardı. (Mo'nun Gizemi-2: Şiddet mağduru hayvan, s. 152).

O an patronunun sadece keyifsiz değil, apaçık öfkeli olduğunu anladı. (Gökyüzündeki Mor Bulutlar: Şiddet mağduru akran, s. 87).

Suphi Bey annemin adı dururken Ilgımda ne demek oluyor diye çıkışıyordu. (Kayıplara Karışmak: Şiddet mağduru kadın, s. 90).

O da evlenmek zorunda kalmış. (Kayıplara Karışmak: Şiddet mağduru kadın, s. 67).

Arkadaşın sana Arı Beyi yakıştırmasını yaptığına göre. (Sekizinci Renk: Şiddet mağduru erkek, s. 268).

Yaşlı köleyi tekmelemeye başladı. (Ölümsüz Ece: Şiddet mağduru yaşlı, s. 102).

Gücü									
Kayıplara	4	-	-	-	3	-	-	7	%2
Karışmak									
Yoksa Sen Misin?	3	-	-	-	4	-	1	8	%2
Frekans(f)	125	150	28	26	113	3	1	446	
Toplam	Yüzde(%)	%28	%34	%6	%5	%25	%0,6	%0,4	%100

Tablo 14'te incelenen kitaplarda yer alan şiddet uygulayanların genel görünümüne ait bulgular yer almaktadır. Bu verilere göre kitaplarda en fazla şiddet uygulayanlar sırasıyla %34 oranıyla kadın; %28 oranıyla erkek; %25 oranıyla akran şiddetidir. Kitaplarda çocuklar en az şiddet uygulayanlar olarak belirlenmiştir. Ayrıca şiddet görünümleri en fazla %13 oranı ile Yeşil Kiraz romanındadır. Yeşil Kiraz romanını %11 oranı ile Fadiş ve Dört Kardeşiler romanı, %10 oranı ile Sekizinci Renk romanı izlemektedir. Daha sonra Ben Büyüyünce, Yada'nın Gizil Gücü ve Kıyamet Çiçekleri romanı %6 oranı ile Yurdumu Özledim romanı %5 oranı ile Akıllı Pireler, Ganga ve Mo'nun Gizem-1 romanı %3 oranı ile, Ölümsüz Ece, Işın Çağı Çocukları, Suna'nın Serçeleri, Yeşil Kiraz-2, Mo'nun Gizem,-3 ve Kayıplara Karışmak romanı %2 oranı ile, Midos Kartalı'nın Gözleri, Tunadan Uçan Kuş, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, Dünya Çocukların Olsa, Mo'nun Gizemi-2, Kayıplara Karışmak ve Yoksa Sen misin? romanı %1 oranı ile şiddet görünümlerinin belirlendiği kitaplardır.

İncelenen kitaplarda yer alan şiddet uygulayıcıları ile ilgili örnek ifadeler:

Aşiret içinde başı eğik geziyordu. (Kıyamet Çiçekler: Şiddet uygulayıcısı akran, s. 26).

Adamın yakasına yapıştı. (Kıyamet Çiçekler: Şiddet uygulayıcısı akran, s. 107).

O anda şakaya pek kızdı. (Kıyamet Çiçekler: Şiddet uygulayıcısı akran, s. 111).

Suzibell'de gözlerini açtığı anda elleri ayakları bağlı olarak başaltına tıklanmış olduğunu anladı. Üstelik ağzında tıkaç konmuştu. (Midos Kartalı'nın Gözleri: Şiddet uygulayıcısı erkek, s. 41).

Ne yapıp edecek zorla işkenceyle en azından gizli yuvanın yerini öğrenecekti. (Midos Kartalı'nın Gözleri: Şiddet uygulayıcısı erkek, s. 44).

Boris ile arkadaşları farelerin cirit oynadığı karanlık küflü köle evlerinde haftalarca yaşam savaşı verdiler. (Tuna'dan Uçan Kuş: Şiddet uygulayıcısı akran, s. 25).

Suçlular mezara tek tek atıldı. (Tuna'dan Uçan Kuş: Şiddet uygulayıcısı akran, s. 45).

Padişah önünde patavatsızlık etmesinden korkuyordu. (Tuna'dan Uçan Kuş: Şiddet uygulayıcısı akran, s. 98).

Aklım başıma gelsin diye bahçede ki erik ağacına bağladı. Geldi gitti kamçıladi. (Ölümsüz Ece: Şiddet uygulayıcısı erkek, s. 14).

Nine bir güzel çıkıştı. (Yurdumu Özledim: Şiddet uygulayıcısı yaşlı, s. 14).

Nine yüzünü tiksinti ile buruşturarak kızının sözünü kesti. (Yurdumu Özledim: Şiddet uygulayıcısı yaşlı, s. 15).

Nine kızına çıkıştı. (Yurdumu Özledim: Şiddet uygulayıcısı yaşlı, s. 16).

Erek ağlamaya başlayınca nene gelinine atıldı: “Dayağı sana atmalı”. (Ben Büyüyünce: Şiddet uygulayıcısı yaşlı, s. 30).

Nine sözü ağzına kodu: “Çocuk terbiyesini senden mi öğreneceğim. Üç oğlan büyüttüm.” diye payladı gelinini. (Ben Büyüyünce: Şiddet uygulayıcısı yaşlı, s. 31).

Bir cuma öğle ezanı okunurken çocuğu alıp camiye götürdü. Avlunun bir köşesine dikiltti. Ayak bileklerini ipe bir birine bağladı. (Ben Büyüyünce: Şiddet uygulayıcısı yaşlı, s. 31).

Birden bire hanım Feten'in yüzüne iki tane tokat indirdi. (Dört Kardeştiler: Şiddet uygulayıcısı kadın, s. 132).

“Ne oldu gene kalın kafalı kız ne kırdın.” (Dört Kardeştiler: Şiddet uygulayıcısı kadın, s. 133).

Tabakla vazoyu hangi elinle kırdın bakayım diyerek kızgın maşayı ellerinin üstüne gelişi güzel bastırdı. (Dört Kardeştiler: Şiddet uygulayıcısı kadın, s. 133).

Hanım öylesine sık dövüyordu ki Feten şaşkına dönmüş dayaktan aptallaşmıştı. (Dört Kardeştiler: Şiddet uygulayıcısı kadın, s. 133).

Saka Bey bu olaya çok kızdığı halde abisine de karşı gelmeyi göze alamadığı için atandığı yere gitmek zorunda kalmıştı. (Yoksa Sen misin? Şiddet uygulayıcısı kardeş, s. 107).

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Şiddetin şiddet mağdurları üzerinde kısa veya uzun süreli etkileri gözlenebilir. Şiddet ortamında büyüyen çocuklar, kendilerine bakıp özen gösteren kişilere, yani annelerine, kardeşlerine duygusal olarak bağlanmakta zorluk yaşayabilirler. Oysa büyüme aşamasında bu bağlanma çok önemlidir. Bunun olmadığı durumlarda çocuğun gelişimi tamamen durabilir. Okul öncesi çocuklarda gelişim süreci tersine işleyebilir, çocuklar kâbus görebilir ya da uyuma güçlüğü çekebilirler. Okul çağındaki çocuklar ise depresyon, kaygı, korku gibi farklı psikolojik problemler yaşayabilirler, akranlarına karşı şiddet gibi sorunlu davranışlar gösterebilirler. Şiddet görerek büyüyen çocuklar, ileriki yaşamlarında problemlili ilişkiler yaşama riskiyle karşı karşıyadır. Onların gelecekte kuracakları ilişkilerde şiddetin ve istismarın yaşanma olasılığı, akranlarına oranla daha fazladır (UNICEF, 2017).

Beşinci alt problemde incelenen yirmi beş kitapta belirlenen şiddet durumlarının şiddet mağdurları üzerine etkisi incelenmiştir.

“İncelenen kitaplarda yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi kitaplarda nasıl yansıtılmıştır?” alt probleme ilişkin bulgular ve yorumları aşağıda verilmiştir.

Ben Büyüyünce adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Kan davalılarını öldürmek istemedikleri için aile büyükleri tarafından baskı şiddet görünümüne maruz kalan aile üyeleri katil olmak istemedikleri için bu durum karşısında umursamaz bir tavır takınırlar.

Örnek Cümleler:

“Oğullarım Mehmet ile İsmail ödleğ çıktılar ne desem de korkudan öcümüzü almıyorlar. (s. 14).”

“Büyüyünce o alacak amcasının öcünü. Kesinle alacak. Şimdi ben katil olmam dese de fikri değişir. (s. 14).”

“Ereğ oğlum büyüyecek, Ayıngacılarından emmisinin öcünü alacak. (s. 19).”

“Tezden büyü kurşunları kuşan. Var git evcek kurşunla Ayıngacıları. Kurşunlamam deme. (s. 26).”

Kitapta sürekli kan davalılarından intikam alma sırasının Ereğ'te olduğu bilinci ile yetiştirilen çocuk bir süre sonra bu konular açıldığında korkudan ağlar.

Örnek Cümle:

Ereğ korkudan ağlamaya başlamıştı. (s. 26).

Nine gelinini çocuk yetiştirememekle suçlar ve bu durumda gelini çocuklarına iyi eğitim veremez.

Örnek Cümle:

Nine sözü ağzına kodu: “Çocuk terbiyesini senden mi öğreneceğim. Üç oğlan büyüttüm.” Diye payladı gelinini. Gelini ise çocuklara ellerini yıkatamadan yataklarına yatırır. (s. 31).

Ereğ ve ailesi dereye yapılan gecekondularda oturmaktadırlar ve zenginler tarafından aşağılanmak Ereğ'i üzmektedir.

Örnek Cümle:

Ereğ gibilere tepeden bakıyorlardı onlara “Dereliler” adını takmışlardı. Ereğ bu ne demek bilmesede kötü bir şey olduğunu anlayıp üzülyordu. (s. 61).

Ereğ biriktirdiğı paralarla kitap almak istese de nenesi karşı geldiğı için kitap alamıyor ve o parayı kart oyunlarında harcıyordu.

Örnek Cümle:

Amacı kitap almaktı ama nenesi hep karşı duruyordu isteğine. (s. 65).

Dört Kardeşiler adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Evde huzursuz olan adam koruda yaşamaya başlar.

Örnek Cümle:

Adam evde dirlik bulamıyor ki tabi eve gelmez. Elimden gelse bende çeker giderim. (s. 14).

Tanımadıkları bir kadın tarafından annelerinin ölümü hatırlatılan çocuklar üzüntüden ağlamaya başlar.

Örnek Cümle:

Vah vah... Bu dört yavru döküle kaldı desene? Yetimlere içim yandı. Tevekkeli değil, hepsinin boynu bükük renkleri soluk... Ah ölüm ah... Bu sözleri duyan çocuklar başlarını önüne eğer ve Feten'in gözünden birkaç damla yaş düşer. (s 38).

Bayramlık alınmayan çocuklar diğer çocukların yanına eski kıyafetlerinden utandıkları için gitmek istemezler.

Örnek Cümle:

İki yıldır hiç birine bayramlık alınmamıştı bu yüzden diğer çocuklar ile oynamaya gitmediler. (s. 39).

Kimsesiz kalan çocuklar yiyecek yemek bulamaz oldular ve açlıktan komşulardan yardım istemeye başladılar. Komşulardan yardım göremeseler de açlıktan ve mecburiyetten yine yemek istiyorlar.

Örnek Cümle:

Çocuklar komşuya gidip aç olduklarını söylemeye başladılar. (s. 84).

Muhtarın karısı katı yürekli bir kadındı. Feten iki günde bir ekmek istemeye gelince öfkesi kabarıyordu. (s. 88)

Fiziksel şiddete maruz kalan köpeğin ayağı kırılmıştır.

Örnek Cümle:

Muhtar tekmeler savurarak köpeği uzaklaştırmaya çalışıyordu. Ayağı kırılan köpek acı içinde bir köşeye kıvrıldı. (s. 126).

Evlatlık verildiği evde Feten şiddetin her türlüsüne maruz kalmaktadır.

Örnek Cümleler:

Feten kapıdan girer girmez onu tiksinti ile süzüp hemen banyoya itekledi. (s. 129).

Hemen saçlarını kavradı ve göz açıp kapayıncaya kadar örgülerini dibinden kesti. (s. 129).

Başının her yanını makastan geçirdi: Topla bakalım yerde ki şu bitli saçları! (s. 129).

Hanım elinin tersiyle yüzüne güçlü bir tokat indirdi. (s. 130).

“Saçlarım! Oğlan gibi olmuşum.” diyebildi. (s. 130).

Hanım omuzlarından tutup öfke ile sarstı. (s. 130).

Senin yaşımda ki kızlar küpe takmaz çıkar onları diyerek kulağına uzandı. (s. 130).

Ama ben seni çabuk adam ederim. Terbiyeli köpek gibi olur ayaklarımı yalarsın. (s. 130).

Sen bu cennetten çıkmayı hiç tanımamışsın anlaşılan diyerek Fete'nin üstüne atıldı. (s. 131).

Rastgele vurmaya başladı. Bir yandan da kulaklarındaki küpeleri çekiştiriyordu. (s. 131).

Hah şöyle bundan sonra ayağını denk al! Kızım Sibel'e ve beyefendiye gerekli saygıyı gösterirsen bende seni hiç dövmem. (s. 131).

Feten'e "Güllü" denilecekti ne var ki Feten bu adı hiç sevmeydi. (s. 131).

Sibel "Feten keten gibi bir şey diye alay etti." (s. 131).

"Hatta 'Çilli Kız' desek daha iyi olur dedi. (s. 131).

Birden bire hanım Feten'in yüzüne iki tane tokat indirdi. (s. 132).

"Ne oldu gene kalın kafalı kız ne kırdın." (s. 133).

Tabakla vazoyu hangi elinle kırdın bakayım diyerek kızgın maşayı ellerinin üstüne gelişi güzel bastırdı. (s. 133).

Gerçekten de karnı açtı. Hanım yemekler bitene kadar onu sofrada ayakta bekletiyordu. (s. 135).

Gün boyunca yarı aç yarı tok o işten ötekine koşup duruyordu. (s. 136).

Ona verdiğim değeri köpeğe verseydim şimdiye filozof olurdu. (s. 138).

Her zaman ki gibi Feten'in üzerine atıldı kulaklarına asıldı. (s. 138).

Maruz kaldığı bu kadar şiddet türünden sonra Feten artık şaşkına dönmüştür.

Örnek Cümle:

Hanım öylesine sık dövüyordu ki Feten şaşkına dönmüş dayaktan aptallaşmıştı. (s. 133).

Feten artık dayaktan şaşkına dönmüş düşünme yeteneğini kaybetmiş biriydi. (s. 145).

Feten evde gördüğü eziyetlerden geleceğe dair hiç hayal kuramıyordu. Tek hayali daha az dayak yemekti. (s. 148).

Feten çocukluğunu yaşayamadan yetişkin bir kız olmuştu. (s. 144).

İçinden kolum yoruldu diye geçiriyor ama bırakmıyordu, düşünemiyordu hanım ne derse korkudan yapıyordu. Ütüyü bitirmezsem... (s. 154).

Mo'nun Gizemi-1 adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Yapılan deneyleri duyan Ece çok koktu.

Örnek Cümleler:

Ancak bu sonuç içimdeki korkuyu pekiştirdi. (s. 27).

Ürküyle atıldım. (s. 27).

Beni korkutuyorsunuz. (s. 17).

Bir an çok korktum da. (s. 79).

Burç korkuyla irkildi. (s. 82).

Beni korkutuyorsunuz. (s. 126).

Yapılan deneylerin insanlığa hiçbir faydası olmadı.

Örnek Cümle:

Bu buluşlar insanlara ölüm ve acı getirdi. (s. 22).

Mo'nun Gizemi-2 adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Kaçırılan çocuklar kimse ile görüştürülmeyerek insanlardan uzak yaşamaktadırlar.

Örnek Cümle:

Yuen adlı kitap kahramanı olan yetişkin Defne ve Burç adlı çocukları kaçırarak kimse ile görüştürmemektedir. Çocukların dış dünyada hiç haberi olmaz. (s. 10).

Mo'nun Gizemi-3 adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Eşi ve ailesinden şiddet gören kadın çok zor şartlarda yaşamaktadır.

Örnek Cümle:

Eşinin ailesi ve onlarla birlikte olan kocası ona iki yıl kan kusturmuştu. (s. 47).

Bazen öfke kasırgalarına kapılıyor çevresindeki insanları kırıp geçiriyordu. (s. 85).

Yuma tarafından uzun süre esir tutulan Defne özgür kalsa da sürekli korkmaktadır.

Örnek Cümle:

“Yuma öldü denmedikçe ondan kaynaklanan korkudan kurtulamayacağım.” (s. 125).

Gökyüzündeki Mor Bulutlar adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Avcılardan oluşan köy halkı öldürmeyi normalleştirmişlerdir.

Örnek Cümle:

Avcılardan oluşan köyün erkekleri akranlarını öldürmeyi normal bir eylem olarak kabul etmektedir. (s. 21).

İşsiz kalma korkusu ile patronu tarafından maruz kaldığı şiddete karşı sessiz kalmaktadır.

Örnek Cümle:

Patronu çalışanına öfke ile kızmaktadır ancak zavallı adam işsiz kalırım korkusu ile boynunu eğip susmaktadır. (s. 87).

Dünya Çocukların Olsa adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Temel gereksinim malzemeleri karşılanmayan ve ilgisiz kalan bebekler ölmektedir.

Örnek Cümle:

İlk günler bebeklerin bir bölümü sahipsizlikten ölüp gittiler. (s. 23).

Parpat Dağı'nın Esrarı adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Ülkede maruz kaldıkları açlık ve kıtlık hepsini korkutmaktadır.

Örnek Cümleler:

Aslında Kalan'lar aynı korkuyla dopdoluydular. (s. 68).

Genç bilgin çok korktu. (s. 98).

Kral korkudan öyle bir bağırdı öyle bağırdı ki. (s. 99).

Öfkelerini homurtuyla dışa vurmaya başladılar. (s. 115).

Kayıplara Karışmak adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Genç kadın adam ile evlenmek istememektedir. Ancak aile büyükleri evlenmeleri yönünde karar verirler ve kadına baskı yaparlar. Kadın üzerinde kurulan baskıya karşı gelmez ve adamla evlenir.

Örnek Cümle:

O da evlenmek zorunda kalmış. (s. 67).

İç savaş insanları göçe zorlar.

Örnek Cümle:

Başta soylular olmak üzere birçok aile iç savaştan kaçmak için değişik ülkelere göç etmeye başladı. (s. 87).

Yeşil Kiraz-1 adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Yaşadığı cinsel birliktelik sonucu hakarete maruz kalması Kiraz'ı üzmektedir.

Örnek Cümle:

Özgür'ün tükürür gibi yüzüne söylediği çürük kiraz sözleri ağılı bir yılan gibi sardı yüreğini. (s. 8).

Annesi ders çalışmasına kızınca ders çalışmayı bırakmaktadır.

Örnek Cümle:

Annesi tersleyince, kalemi bıraktı. (s. 11).

Anasından gördüğü şiddeti umursamamaktadır.

Örnek Cümle:

Annesi var gücüyle baldırını çimdikledi Kiraz oralı bile olmadı. (s. 35).

Şiddete maruz kalmamak için annesinin istediği yere gitti.

Örnek Cümle:

Gitmeme diyemiyordu çünkü annesi hemen eline terliği alır hiç acımadan kaba etlerine yapıştırırdı. (s. 44).

Kiraz namus öğütlerinden bıkmıştır.

Örnek Cümle:

Oda Kiraz'a bezdirici namus öğütleri vermeye girişiyordu. (s. 106).

Annesi onu sevsin diye dediklerini yapmaktadır.

Örnek Cümle:

Dediklerinin dikine gitmezsem sever beni ama annemle kendi çocuğunu her şeyden çok sever. (s. 174).

Yeşil Kiraz-2 adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Çocukluğunda yaşadığı şiddet gençliğinde kâbuslar görmesine sebep olmaktadır.

Örnek Cümle:

Kâbuslar görüyordu... Çocukluğunda yaşadığı sıkıntılar genç kızlığında yaşadığı içsel kavgalar, ailesi ile olan sürtüşmeler, özellikle annesinin ilkelce baskısı... (s. 59).

Annesinden geçmişte çok fazla şiddet gördüğü için karşılaşmak içinde farklı duygulara sebep oluyordu.

Örnek Cümle:

Ancak bu yolculukta annemle yüz yüze geleceğimi düşünmek içimi üşütüyor. (s. 118).

Kiraz maruz kaldığı şiddetten sonra annesine karşı içinde sevgi değil korku duygusu kaldığını fark etmektedir:

Örnek Cümle:

Beni öylesine korkutup ürktümüştün ki, sana karşı hissettiğim tek duygu korku. (s. 129).

Sekizinci Renk adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Ela annesinin sınavı kazanması için uyguladığı baskı yüzünden oyuncakları ile bile oynayamaz hale geldi.

Örnek Cümle:

Annem İstanbul'un en tanınmış hocalarını tepeme dikti. Odamda bir sürü oyuncuğım var ama hiç biri ile oynayamıyorum. (s. 19).

Ela annesi ile iletişim kuramadığı için etrafa karşı uyumsuz davranmaktadır.

Örnek Cümle:

Çünkü onun sorunlarının çoğu annesiyle arasın da oluşan uyumsuz iletişimden kaynaklanıyordu. (s. 38).

Ela annesinin kendini istemediğini düşünüp ağlamaktadır.

Örnek Cümle:

Demek ki annem beni her an başından atmaya hazır diye düşündükçe gözleri doluyordu. (s. 44).

Ela annesinin kızdığı davranışları inat uğruna yapmaktadır.

Örnek Cümle:

Annem büyüklerin karşısında bacağımı bacağımın üstüne atarak oturmama kızıyor ama ben yine de yapıyorum galiba anneme inat olsun diye. (s. 50).

Annesine sorunlarını açmaktan çekinmektedir.

Örnek Cümle:

Sorunumu anneme açabilsem bir bu eksikti deyip öğütlere kalkışacağına eminim. (s. 92).

Kıyamet Çiçekleri adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Ökkeş korkudan dona kalmıştır.

Örnek Cümle:

Korkudan kanı donana Ökkeş kendisine doğru yayılan alevlerden kaçmayı düşünecek durumda değildi. (s. 25).

Oğlan çocuğu olmaya adam baskılardan utanıp başı eğik gezmektedir.

Örnek Cümle:

Aşiret içinde başı eğik geziyordu. (s. 26).

Köy içinde onun erkekliğinden kuşku duyulmaması için bu gizi kimselere açmıyor, utanıyordu. (s. 39).

Etraftaki baskılardan çekindiğinden dolayı çocuğunun özelliklerini saklamaktadır.

Örnek Cümle:

Onlarda çocuğun bu özelliklerini insanlar ağızlarına sakız etmesin diye kimselere söylemiyorlardı. (s. 35).

Midos Kartalı'nın Gözleri adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Çocuk uyandığında tutsak olduğunu gördüğünde korkuya kapılmıştır.

Örnek Cümle:

Suzibell'de gözlerini açtığında elleri ayakları bağlı olarak başaltına tıklımış olduğunu anladı. Üstelik ağzına da tıkaç konmuştu. Korkuya kapıldı ve ne yapacağını bilemedi. (s 41).

Tuna'dan Uçan Kuş adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Boris ve arkadaşları tutsak edildikleri evde hayatta kalmaya çalışmaktadırlar.

Örnek Cümle:

Boris ile arkadaşları farelerin cirit oynadığı karanlık küflü köle evlerinde haftalarca yaşam savaşı verdiler. (s. 25).

Padişahın karşısında yanlış yapma düşüncesi adamı korkutmaktadır.

Örnek Cümle:

Padişah önünde patavatsızlık etmesinden korkuyordu. (s. 98).

Yoksa Sen misin? adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Saka Bey abisinin istediği yere gitmeyi istemese de abisinden korktuğu için kabul etmiştir.

Örnek Cümle:

Saka Bey bu olaya çok kızdığı halde abisine de karşı gelmeyi göze alamadığı için atandığı yere gitmek zorunda kalmıştı. (s. 107).

Köle, kölelik hayatına dayanamayıp kaçtığı için çarmıha gerilmiştir.

Örnek Cümle:

Kaçak köle burada olduğu gibi bir meydanda halkın önünde ayaklarından zincirlenerek çarmıha gerildi. (s. 202).

Yerli halk insanlara kendilerinden korkmaları için resim gösteriyorlardı ve bu resimler insanlara korku veriyordu.

Örnek Cümle:

Bu resimler izleyende apaçık korku oluştuyordu. (s. 212).

Alacakaranlık Kuşları adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Çobanın Ece'ye bağırması Ece'nin korkmasına sebep olmuştur.

Örnek Cümle:

Ece korkuyla irkildi. (s. 66).

Hak ettiği parayı alamamaktadır.

Örnek Cümle:

Ona getirdiğim balıklara karşılık hak ettiği paranın sadece dörtte birini ödüyor gerisini sonra veririm diyerek bana kapıyı gösteriyordu. (s. 167).

Dedesı yerlilerin kendini öldüreceğinden korkmaktadır.

Örnek Cümle:

Dedem korkudan tir tir titriyormuş. (s. 113).

Yada'nın Gizil Gücü adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Yada Temir Kahya'nın davranışlarından korkmaktadır.

Örnek Cümle:

Temir Kahya'nın tedirgin davranışları Yada'yı korkuttu. (s. 54).

Kahyanın kendisini sevmekten vazgeçmeleri kaygısı onu gerçekten korkutuyordu. (s. 65).

İnsanların baskılarından utanıp insan içine çıkamamıştır.

Örnek Cümle:

Utancımından birkaç gün insan içine çıkamadım. (s. 80).

Ying'in casus oluşu karşısında herkes korkmaktadır.

Örnek Cümle:

Temir biraz korkmuştu. (s. 134).

Mehmet Bey ve Ayşe Hanımı korkutuyordu. (s. 157).

Temir korkuyla yerinden fırladı. (s. 169).

Ona ve bebeğe yaklaştırmaya korkuyorlardı. (s. 234).

Apam adam akıllı korkmuştu. (s. 246).

Yeniden korku ve kaygılara gömüldüler. (s. 331).

Korku ve acılarla kuşatıldı. (s. 332).

Ganga adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi

Dış görünüşü farklı olan ganga herkesin kendini suçlu bulacağını düşünmekteydi.

Örnek Cümle:

Onu gören herkes senin gibi düşünüp beni suçlu bulacak. (s. 21).

Ganga ve ona bakan nenesi birbirlerinden ayrılmak istemiyorlardı ancak bir ün ayrılacak olma düşüncesi onları korkutuyordu.

Örnek Cümle:

Birilerinin Ganga'yı elinden almasından korkuyordu. (s. 27).

Belki beni öldürmeye bile kalkışabilirler. (s. 29).

Ganga ürküyle durdu. (s. 73).

Neden bu denli ürküye kapıldın nineciğim. (s. 132).

Ganga onu görünce korkuyla irkildi. (s. 147).

Ganga korkuyla yine titremeye başladı. (s. 180).

Işın Çağı Çocukları adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Ülkenin kurtulmasının yolunu yeni doğan bebekleri çalmaktan geçtiğini düşünen bilim insanları bebekleri çalarak ailelerini çok üzmüşlerdir.

Örnek Cümle:

Yeni doğan erkek bebeklerden bazıları doğumevlerinden değil de kendi evlerinden ya da sokakta parkta bebek arabalarından çalınıyordu ailelerin ise elinden üzülmekten başka bir şey gelmiyordu. (s. 7).

Ölümsüz Ece adlı kitapta yer alan şiddet görünümlerinin şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Ece doğruların söylediği için halk arasında akli dengesini yitirdiği söylenmeye başladı.

Örnek Cümle:

Adımı deliye çıkardılar. (s. 13).

Çoluk çocuk peşine takılıp Deli Ece, Deli Kız diye eğlenmeye başladılar. (s. 14).

Tutsaklar korkudan titriyordu.

Örnek Cümle:

Kadın ve çocuk tutsaklar korkudan belki de açlıktan tir tir titreyordu. (s. 171).

Ece doğruları söylediği için fiziksel şiddete maruz kaldı ve öldü.

Örnek Cümle:

Aklım başıma gelsin diye bahçede ki erik ağacına bağladı. Geldi gitti kamçıladi. Acıya dayanamayan Ece başka yerde dirilmek üzere öldü. (s. 14).

Akıllı Pireler adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Oğlunun kesik başı gönderilen adam görünce acı ile kıvranmıştır.

Örnek Cümle:

Oğlunun kesik başlı yüzü ile yüz yüze gelince acı içinde kıvranarak yerinden fırlamış. (s. 55).

Fiziksel şiddete maruz kalan adam acı çekmiştir.

Örnek Cümle:

Ve her iki yanağına da öyle bir tokat vurdu ki adam acı ile yere düştü. (s. 20).

Yurdumu Özledim adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Nine öfke ile kızını annesinden çekince kızın annesi çok üzüldü.

Örnek Cümle:

Öfkeyle çekip anasından kopardı kızını. Anne kızının arkasından üzüntü ile baktı kaldı. (s. 17)

Annesi kızınca korkuya kapıldı.

Örnek Cümle:

Ama anası öyle bir bağırdı ki korkuyla koridora fırladı. (s. 28).

Yurtdışında Türk olduğu için ikinci plana atılmak çocuğu üzdü.

Örnek Cümle:

Bakkal “sütü önce Almanlar alacak” deyince çocuk üzüntü ile boynunu büktü. (s. 74).

Suna’nın Serçeleri adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Kız olduğu için ayaktopu oynayamayacağı söylenen Suna öfkeleni.

Örnek Cümle:

Kızlar ayaktopu oynar mı? Dendiğinde Suna öfke ile topa vurdu. (s. 10).

Sokakta top oynadığı için annesi Suna'ya kızmaktadır.

Örnek Cümleler:

Annesi onun bu davranışlarına çok kızıyordu. (s. 59).

Gözü kör olası kız. (s. 61).

Seni utanmaz tembel seni. (s. 70).

Bir gün öfke ile bağırdı. (s. 102).

Git çoban ol dağlarda dilediğin gibi yaşa diye bağırdı. (s. 103).

Buna karşılık Suna evden dışarı çıkmaz olur.

Örnek Cümle:

Suna artık evden dışarı çıkmıyordu. (s. 103).

Fadiş adlı kitapta yer alan şiddet görünümünün şiddet mağdurları üzerinde etkisi:

Fadiş evde istenmiyordu ve bunu anlayınca çok üzüldü.

Örnek Cümle:

O evde istenmediğini hemen sezinledi ve bu duruma çok üzüldü. (s. 16).

Hizmetçi odasına kitlenen Fadiş korkudan ağladı.

Örnek Cümle:

Hanım Fadiş'i hizmetçi odasına kilitlemişti. Fadiş yalnız kalınca korkudan ağlamaya başladı. (s. 26).

Hanım Fadiş'in annesini aşağıladı.

Örnek Cümle:

Benim çocuğumun yeri başka seninkinin başka. (s. 28).

Hanım sertçe tersledi. (s. 29).

Şu an bu evde bir iskemle kadar bile değerim yok. (s. 29).

Bu arada Cemile için çok çirkin sözler söylüyordu. (s. 29).

Ana kızı aşağılarcasına süzdü. (s. 31).

Aç bohçanı içine bizden bir şeyler koymamışsındır inşallah. (s. 31).

Hanım tarafından aşağılanan kadın utançla başını öne eğdi.

Kadın tüm hakaretlere karşı sustu ve başını öne eğdi. (s. 31).

Fadiş babasının sözlerine karşın çok korktu.

Örnek Cümle:

Babası: “Eğer bir daha annenin adını anacak olursan seni trenden aşağıya atarım.”

Dedi Fadiş çok korktu ve bir daha konuşmadı. (s 36).

Fadiş üşüyordu ve bunu babasına korkudan söyleyemiyordu ve kendinden geçti.

Örnek Cümle:

Fadiş üşüyor fakat bunu babasına söyleyemiyordu. (s. 62).

Yorgunluk korku ve otobüsün sarsıntısı ile kendinden geçmişti. (s. 62).

Fadiş yengesinden çok korktu ve korkudan ağlamaya başladı.

Örnek Cümle:

Korkudan titriyordu. Bu titreme ile birlikte ağlamaya başladı. (s. 71).

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

“İncelenen kitaplarda yer alan şiddet durumları okurda şiddete karşı bir farkındalık ve duyarlılık yaratacak biçimde mi verilmiştir?” sorusunun araştırılmasını amaçlayan alt probleme ilişkin bulgular ve yorumları aşağıda verilmiştir.

İncelenen yirmi beş kitabın sekiz tanesinde (Tuna’dan Uçan Kuş, Işın Çağı Çocukları, Yoksa Sen misin?, Alacakaranlık Kuşları, Dünya Çocukların Olsa, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, Parpat Dağı’nın Esrarı, Suna’nın Serçeleri) şiddet durumları okurda şiddete karşı bir farkındalık ve duyarlılık yaratacak biçimde verilmemiştir.

Ben Büyüyünce adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Oğullarım Mehmet ile İsmail ödlele çıktılar. (s. 14).

Büyüyünce o alacak amcasının öcünü. Kesinle alacak. (s. 14).

Örnek cümlelerde görüldüğü üzere aile büyükleri çocukları kan davalılarından intikam alma duygusu ile yetiştirmektedir. Ancak çocuklar kan davasına karşı çıkmakta ve okula giderek eğitim almak istemektedir. Yazar okuyucuda eğitimin önemini anlatan bir farkındalık yaratmak istemiştir.

Örnek Cümle:

Nenesi cahil kadındı. Tek bildiği kan davasıydı. Oysa Erek okuyacak büyük adam olacak hayat kurtaracaktı.

Mehmet kan davasına bulaşmaktan katil olmaktansa köyü terk etmeyi seçti.

Dört Kardeşiler adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Feten kapıdan girer girmez onu tiksinti ile süzüp hemen banyoya itekledi. (s. 129).

Hemen saçlarını kavradı ve göz açıp kapayıncaya kadar örgülerini dibinden kesti. (s. 129).

Başının her yanını makastan geçirdi: Topla bakalım yerde ki şu bitli saçları! (s. 129).

Hanım elinin tersiyle yüzüne güçlü bir tokat indirdi. (s. 130).

“Saçlarım! Oğlan gibi olmuşum.” Diyebildi. (s. 130).

Hanım omuzlarından tutup öfke ile sarstı. (s. 130).

Senin yaşında ki kızlar küpe takmaz çıkar onları diyerek kulağına uzandı. (s. 130).

Ama ben seni çabuk adam ederim. Terbiyeli köpek gibi olur ayaklarımı yalarsın. (s. 130).

Sen bu cennetten çıkmayı hiç tanımamışsın anlaşılan diyerek Feten’in üstüne atıldı. (s. 131).

Rastgele vurmaya başladı. Bir yandan da kulaklarındaki küpeleri çekiştiriyordu. (s. 131).

Birden bire hanım Feten'in yüzüne iki tane tokat indirdi. (s. 132).

“Ne oldu gene kalın kafalı kız ne kırdın.” (s. 133).

Tabakla vazoyu hangi elinle kırdın bakayım diyerek kızgın maşayı ellerinin üstüne gelişi güzel bastırdı. (s. 133).

Dört Kardeştiler romanında sahipsiz kalan Feten'i evlatlık alan ve evinde hizmetçi olarak kullanan hanım Feten'e baktığı için ona istediği gibi şiddet uygulama hakkını kendinde görmektedir. Vicdansız ve acımasız tavırları Feten'i aptallaştırmakta ve neredeyse hayatına mal olmaktadır. Yazar okuyucuda “ben bakıyorsam ben şiddet uygulayım.” Düşüncesinin yanlışlığına dair bir farkındalık oluşturmuş ve Feten'in maruz kaldığı şiddeti hanımın davranış bozukluğu olarak okuyucuya sunmuştur.

Örnek Cümle:

Hanım öylesine sık dövüyordu ki Feten şaşkına dönmüş dayaktan aptallaşmıştı. (s. 133).

Hanım vicdansız kadındı. Feten'e iki lokma ekmek veriyor on lokmayı burnundan getiriyordu. (s. 135).

Hanımın arkadaşları hanımı “Bu kızı bu kadar dövme.” Diye uyaracak olsa hanım lafı ağzına tıkıyor. “Bunlar nankördür dayaktan anlar diyordu.” Arkadaşları ise susuyordu. (s. 139).

Mo'nun Gizemi-1, Mo'nun Gizemi-2, Mo'nun Gizemi-3 adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümleler:

Bu buluşlar insanlara ölüm ve acı getirdi. (Mo'nun Gizemi-1, s. 22).

Bu duruma çok kızan Yuma öfkeyle deneylerini acımasızca sürdürdü. (Mo'nun Gizemi-2, s. 44).

Maymunları ormanlarda bulup mağaraya getiriyorlar göksel ışınları kullanarak uzun zaman üzerlerinde çalışıyorlardı onlar ölünce yenilerini getiriyorlardı. (Mo'nun Gizemi-2, s. 152).

Bazen deneyleri başarısızlıkla sonuçlanınca öfke kasırgalarına kapılıyor çevresindeki insanları kırıp geçiriyordu. (Mo'nun Gizemi-3, s. 85).

İncelenen üç roman da bir birinin devamı niteliğinde fantastik ögeler içermektedir. Yuma adlı bilim adımı acımasız deneyler yapmakta en sonunda ise başarıya ulaşamamaktadır. Yazar okuyucuya bilim adına bile olsa etik değerlerden şaşmamak gerektiğine eğer etik değerlere dikkat etmezsek en sonunda gene kaybedeceğimize dair bir farkındalık oluşturmıştır.

Örnek Cümle:

Yuma'nın tüm deneyleri boşa çıkarken Defne ve Burç ikizleri ile birlikte hayatlarına devam ettiler. (Mo'nun Gizemi-3, s. 300).

Yeşil Kiraz-1 adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Annesi tersleyince, kalemi bıraktı. (s. 11).

Kiraz'ı omuzlarından tutup merdivene doğru itekledi. (s. 12).

Kiraz adı batasınca kız! (s. 13).

Bakın hele şu arsız. (s. 13).

Cehenneme kadar yolun var. Git köpek dölü sen de git. (s. 14).

Yarım saat oturacak olsa annesi üstüne yürüyor olmadığı söylüyordu. (s 104).

Oda Kiraz'a bezdirici namus öğütleri vermeye girişiyordu. (s. 106).

Sokağa çıkaramaz olduk. Çeşmeye bile salamıyorduk. (s. 110).

Annesi tarafından türlü şiddete maruz kalan Kiraz çareyi okuyup annesinden kurtulmakta bulmuştur. Annesi Kiraz'ı baskı yolu ile denetim altına alabileceğini düşünürken çocukla olan iletişimini tamamen kaybetmiştir. Yazar okuyucu da şiddeti uygularken doğru davrandığımızı şiddeti eğitim için kullandığımızı düşünsek de karşı tarafla olan iletişimimizde yıkıcı etkileri olabilir düşüncesi üzerine bir farkındalık yaratmıştır. Kiraz maruz kaldığı şiddet ile eğitilmemiştir. Şiddetten kurtulmak için aldığı, okuduğu kitaplar ile eğitilmiştir.

Örnek Cümle:

Annesi sözlerini tamamlamadan Kirazın koluna yapıştı ve oradan bir bilinmeze gitti. (s. 194).

Yeşil Kiraz-2 adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Kiraz birinci kitabın sonunda geçmişten sıyrılmayı planlar ve ikinci kitabın başında geçmişini geri de bırakmıştır. Başarılı bir lise hayatı geçirmiştir daha sonra da iyi bir eğitim alarak üniversite mezunu olmuştur. İş hayatında da başarılıdır. Ekonomik gücü olan Kiraz bu duruma üzülse de kendini korumak için annesi ile görüşmez. Yazar okuyucuya şiddetten kurtulmak için yanlış yolları seçmek veya şiddeti kabullenmekten başka bir yol olduğunu o yolunda eğitim olduğunu göstermiştir.

Örnek Cümle:

Artık Kiraz çok başarılı bir iş kadınıdır. Ona kimsenin hakaret etme hakkı yoktur. Kiraz kendini koruyabilir, kendini savunabilir.

Sekizinci Renk adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Traje Hanım Ela'dan yaşını ve yaşam birikimini aşan bir kimlik ve kişilik beklentisi içindeydi. (s. 29).

Kızını günümüz koşullarına göre değil de kendi çocukluğunda ki görüşlere göre eğitime eğiliminde. (s. 31).

Ama annesi kendi doğrularını dayatıyordu. (s. 32).

Çünkü onun sorunlarının çoğu annesiyle arasın da oluşan uyumsuz iletişimden kaynaklanıyordu. (s. 38).

Ela ilkokula başlamadan okuma yazma öğrenmeliydi. (s. 41).

Annesi Ela'yı baskı yolu ile denetim altında tutmaya çalışırken Ela'ya şiddet uyguladığının farkında bile değildir. Kadın kendi yaptığını doğru olarak kabul etmektedir sonucunda ise Ela ile iletişimi tamamen bitme noktasına gelmektedir. Ela baskı altından kurtulmak için yanlış kararlar verip evlenmektedir Annesinin baskısından kaçarken Ela'nın mutsuz bir evliliği olur. Yazar okuyucuya çocuk yetiştirmede aşırı baskı içeren ve ileri düzey şiddet eğilimi olan tutum ve davranışlar sergilediğimizde sonucunun olumsuz olacağına dair farkındalık yaratmıştır.

Örnek Cümle:

Ela ilk tanıştığı çocuğa gönlünü kaptırdı. Annesi ile olan sorunlardan bir kaçış noktası olarak gördü bu genci.

Ela evlenme kararını ailesine açıkladığında anne-babası şoka girdiler. Böyle bir açıklamayı beklemiyorlardı.

Ela evlendikten sonra çok zaman geçmeden anladı yaptığı seçimin yanlışlığını. Ne annesi ile mutlu bir çocukluğu geçmişti ne de şimdi eşi ile mutlu bir evliliği geçiyordu.

Kıyamet Çiçekleri adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Aşiret içinde başı eğik geziyordu. (s. 26).

Köy içinde onun erkekliğinden kuşku duyulmaması için bu gizi kimselere açmıyordu. (s. 39).

Ökkeş onun bu tutumu karşısında öylesine bunalmış öylesine öfkelenmişti ki onu sert bir dille azarladı. (s. 62).

Erkek çocuğu olmayan adam köylünün baskısından utanmaktadır. Daha sonra bir erkek çocuğa sahip olur ve bu çocuk dünyayı kıyametten kurtarır. Dalga geçtikleri küçümsedikleri adam sayesinde ölümden kurtulan köylüler yaptığı yanlış fark eder. Yazar böylece okuyucu da insanların cinsiyet, maddi güç, fiziksel güç ayrımı yapmaksızın eşit olduğuna dair bir farkındalık yaratmıştır.

Yada'nın Gizil Gücü adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Yada dedesinin sesinde beliren öfke titreşimlerini sezinlemişti. (s. 22).

Babaanne öfkesini gizleme gereği duymadı. (s. 38).

Temir Yahya'nın tedirgin davranışları Yada'yı korkuttu. (s. 54).

Kahya'nın kendisini sevmekten vazgeçmeleri kaygısı onu gerçekten korkutuyordu. (s. 65).

İncelenen diğer kitaplardan farklı olarak Yada adlı çocuk şiddet uygulayıcının kendisini korumak için şiddet uyguladığının farkındadır. Bu yüzden şiddet uygulayıcısına karşı her hangi bir olumsuz duygu beslememektedir. Yazar romanda bazen insanlar bizi korumak için kendimize yanlış gelen davranışlar sergileyebileceklerini ama sonuç olarak bizim kötülüğümüzü istemedikleri üzerine bir farkındalık yaratmıştır.

Örnek Cümle:

Yada dedesini babaannesini ve Temir Kahya'yı çok seviyordu. Yada'ya kızsalar da aslında onların kendini sevdiğinden emindi.

Kayıplara Karışmak adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

O da evlenmek zorunda kalmış. (s. 67).

Suphi Bey annemin adı dururken Ilgımda ne demek oluyor diye çıkışıyordu. (s. 90).

Kadın baskı yolu ile evlendirilmekte çocuk sahibi olmakta ama ne eşini ne de çocuğunu sevmemektedir. Yazar baskı yolu ile isteklerimizi gerçekleştiresek de asıl mutluluğa ulaşamayacağımızı karşımızdakinin de fikirlerini önemsememiz gerektiği üzerine bir farkındalık yaratmıştır.

Örnek Cümle:

Bebeği Mihriban Hanımın kucağına bırakarak doğruca Belçika'daki akrabalarının yanına gidiyor. (s. 92).

Ganga adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Onu gören herkes Ganga çirkin olduğu için senin gibi düşünüp beni suçlu bulacak. (s. 21).

Birilerinin Ganga'yı çirkin olduğu için elinden almasından korkuyordu. (s. 27).

Ganga diğer insanlardan farklı olduğu için belki beni öldürmeye bile kalkışabilirler diye düşünüyordu. (s. 29).

Ganga adlı romanda çocuk iyi kalpli ve temiz yürekli olmasına rağmen dış görünüşü yüzünden alay edilmekte ve şiddete maruz kalmaktadır. Yazar okuyucuda önemli olanın insanların kalpleri olduğu dış görünüş ile kimseyi yargılamamak gerektiğinin önemi üzerine bir farkındalık yaratmıştır.

Midos Kartalı'nın Gözleri adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümleler:

Ama ağabeyleri geçim sıkıntısı yüzünden onun okula yazılmasına karşı çıktılar. (s. 17).

Suzibell'de gözlerini açtığında elleri ayakları bağlı olarak başaltına tıklımış olduğunu anladı. Üstelik ağzına da tıkaç konmuştu. (s. 41).

Geçim sıkıntısı yüzünden okula gönderilmeyen çocuk para kazanmak için çalışırken kötü yetişkinlerin eline tutsak olarak düşmektedir. Yazar okuyucuda çocukların eğitim haklarının elinden alınmamasına dair farkındalık yaratmıştır.

Fadiş adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık

Aydın birden onu içeri itti vücudunun yarısı fırına girdi. (s. 24).

O günden sonra Fadiş'i daha rahat hırpalamaya ve tartaklamaya başladı. (s. 25).

Hanım Fadiş'i hizmetçi odasına kilitlemişti. (s. 26).

Bense bundan sonra iş arasında onu odaya kilitlemek kararındaydım. (s. 26).

Başka biri olsa şuanda seni ve kızını kapı dışarı ederdi. (s. 26).

Nankör, inatçı, görgüsüz kadın. (s. 27).

Hanım kapıyı kilitleyince çok korktum. (s. 27).

Hanım yeter diye bağırdı. (s. 28).

Kitabın tamında ekonomik gücü eline geçirenin diğerine kadın erkek akran demeden şiddet uyguladığı belirlenmiştir. Yazar okuyucuda ekonomik olarak güçlü olanın güçsüz olanı ezme hakkı olmadığına dair bir farkındalık yaratmıştır.

Ölümsüz Ece adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümle:

Adımı deliye çıkardılar. (s. 13).

Aklım başıma gelsin diye bahçede ki erik ağacına bağladı. Geldi gitti kamçıladi. (s. 14).

Çoluk çocuk peşine takılıp Deli Ece, Deli Kız diye eğlenmeye başladılar. (s. 14).

Birden arkamda bir kamçı şakladı. (s. 100).

Çocuk doğruları söylediği halde etrafındakiler tarafından inanılmamakta ve yalancılıkla suçlanmakta çeşitli şiddet türleri ile karşılaşmaktadır. Yazar okuyucuya çocukların da doğru söyleyebileceği onlara güvenmemiz gereken durumlar olabileceği farkındalığını yaratmak istemiştir.

Akıllı Pireler adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Örnek Cümleler:

Başkan öfke ile bağırdı. (s. 12).

Ve her iki yanağına da öyle bir tokat vurdu ki. (s. 20).

Ellerin kırılısın. (s. 20).

Öfkeyle yerinden fırladı. (s. 27).

Aptal bu insanlar. (s. 29).

Kaçık bu adamlar. (s. 29).

Akıllı pireler adlı romanda yazarın yaratmak istediği farkındalık etrafımızdakilere karşı üstünlük kurmaya çalışır onları küçümsersek seilmeyen ve istenilmeyen olup en sonunda da yok olur gideriz düşüncesi olmuştur

Örnek Cümle:

Artık başkanı kimse umursamıyordu onu tek başına yalnızlığına bıraktılar.

Yurdumu Özledim adlı romanda yer alan şiddet durumlarının şiddete karşı okurda yarattığı farkındalık ve duyarlılık:

Nine yüzünü tiksinti ile buruşturarak kızının sözünü kesti. (s. 15).

Nine kızına çıkıştı. (s. 16).

Anayı Ayşan'la sarmaş dolaş görünce o da öfkelenildi.(s. 17).

Öfkeyle çekip anasından kopardı kızı. (s. 17).

Baba onu bir güzel yargıladı. (s. 22).

Bu nedenle babasının sert tutumunu iyiden iyiye yargıladı. (s. 22).

Ana öfke ile soluyarak soruyu Atıl'ın ağzına tıktı. (s. 24).

Ama anası öyle bir bağırdı ki korkuyla koridora fırladı. (s. 28).

Ana onun ağzına güçlü bir yumruk indirdi. (s. 28).

Çocuk maruz kaldığı şiddet sonucunda mutsuz bir çocukluk dönemi geçirmektedir. Güçlü olanın güçsüz olana şiddet uyguladığı romanda yazar insanlara eşit davranmamız gerektiğini savunmasız olan çocuklara şiddetten uzak bir tutumla yaklaşmamız gerektiğine dair bir farkındalık yaratmıştır.

Örnek Cümle:

Evde sürekli azar işiten Atıl artık kendine kötü arkadaşlar edinmeye başlamıştır.

Atıl işittiği azarlardan sonra ders çalışmaz olmuştur.

Artık çok mutsuzdur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Çocuk edebiyatı alanında kırk yılı aşkın süredir eser veren yazar Gülten Dayıoğlu'nun eserlerine bakıldığında farklı yaş gruplarına ait farklı türde kitapları olduğu görülmektedir. Araştırmamız kapsamında yazarın ilk gençlik dönemi ve dokuz-on iki yaş aralığı çocuklar için yazdığı yirmi beş romanda geçen şiddet türleri incelenmiştir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin “çocuk gerçekliği” ve “çocuğa görelilik” ilkeleri gözetilerek hazırlanması gerekir (Sever, 2013). Araştırmamızda Gülten Dayıoğlu'nun eserlerinin hitap ettiği yaş grubunun özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen romanlarda belirlenen şiddet ifadeleri çocuk edebiyatının temel öğeleri (karakter, konu, ileti, dil ve anlatım, resim) dikkate alınarak okuyucuya sunulmuştur. Romanlarda karakter özellikleri verilirken şiddet eğiliminde bulunan veya şiddet uygulayan bireyler “kötü” olarak betimlenmiştir ve kitabın sonunda şiddet uyguladığı için ya da uyguladığı şiddetin sonuçları için pişman olmuştur (Yeşil Kiraz, Yurdumu Özledim, Suna'nın Serçeleri...). İncelenen romanların konusu okuyucu kitlesinin yaşının dönemsel özelliklerine uygun seçilmiştir (akran çatışmaları, okul hayatı, aile çatışmaları...).

Yazar konu içinde okuyucuya sunacağı şiddet türlerinin seçiminde çocukların ilgi ve gereksinimlerini, yaşama dair özelliklerini dikkate almıştır. Kitaplarda geçen şiddet türleri çocukların beklentilerine yanıt veren hayatın gerçekliğinden kopmayan şiddet ifadelerinden oluşturulmuştur. Yazarın incelenen romanlarda yer alan iletilerinde şiddeti olumlanmamış ve yazar şiddete başvurmayı seçen insanların hayatlarından ders çıkarılması gerekliliğini okuyucuya örtük iletilerle sunmuştur. Yazarın şiddet

türlerini içinde barındıran ifadeler dil ve anlatım yönünden incelendiğinde argo kelimeler kullandığı görülmüştür. Kitap karakterlerinin bir birlerine şiddet uygularken kaba ve incitici bir dil kullandıkları belirlenmiştir.

Çocuk kitaplarındaki konuların, çocukların yaşantılarına uygun ve sevgi kaynağından beslenmesi sevgi, dostluk, arkadaşlık, iyilik, yardımseverlik, özveri, dürüstlük, araştırmacılık, kahramanlık gibi özellikleri benimsetici nitelikte olması gerekir. Yazar ele aldığı bir konuyu olay ve olaylar dizisi içinde işler. Çocuklara yönelik yapıtlarda yazarlar konuyu oluşturabilmek için yaratıcı güçlerini kullanarak olay ve olayları kurgular. Bu olaylar çocukların sağlıklı bir biçimde anlamlandırabildikleri konuların işlendiği, olayların yer aldığı metinler çocukların istekle okuyabilecekleri türdendir (Sever, 2013).

Araştırmanın amacını oluşturan kitaplarda yer alan şiddet görünümleri çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelendiğinde, şiddet ifadelerinin çocuk gerçekliğine uygun olarak okuyucuya aktarıldığı belirlenmiştir. Yazar romanlarını kaleme alırken okuyucu kitlesi olarak hitap ettiği çocukların gerçeklik algısının yetişkinlerden farklı olduğunu dikkate alarak okuyucuya sunduğu şiddet ifadelerini çocuğun gerçeklik algısına göre yansıtmıştır. Kitaplarda şiddete maruz kalan bireyler gerçeklikten uzak olarak bir anda şiddet ortamından kurtulmamış hayatın olağan akışı içerisinde tesadüfen değil kendi çabaları ile şiddete engel olmuşlardır.

Gülten Dayıoğlu'nun romanlarında yer verdiği şiddet ifadeleri okuyucu kitlesi olan çocukların günlük hayatlarında çok sık karşılaşacağı şiddet türlerinden oluşmaktadır (kıзма, aşığılama, baskı...). Çocuklar okur olarak kitaplarda yer alan olumlu ve olumsuz durumlarla özdeşim kurabilir kendi hayatları ile karşılaştırma yapabilir. Turan'a göre (2013), çocukların ölçülü şiddet ve korku öğeleri taşıyan yazılar ile karşılaşmaları önemlidir. Çünkü günlük hayatında şiddete maruz kalan çocuklar şiddet öğelerinden arındırılmış kitaplar ile karşılaştıklarında kitap kahramanları ile kendi hayatlarını karşılaştırarak "Bir tek ben mi şiddete maruz kalıyorum?" gibi algılara kapılabilirler. Bu açıdan Gülten Dayıoğlu'nun eserlerine bakıldığında eserlerde yer alan şiddet görünümlerinin çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak verildiği ve çocuğun hayatı tanınmasına yardımcı özellik taşıdığı görülmektedir. Gülten Dayıoğlu'nun kitaplarında yer alan şiddet ifadeleri çocuğa örtük anlamlar ile sunulmuştur. Böylece çocuğun okuyucu olarak ders çıkarması sağlanmıştır.

Araştırma sonucunda incelenen eserlerinin tamamında (yirmi beş kitap) şiddet türlerine rastlanılmıştır (Tablo 2). Yirmi beş kitapta toplam dört yüz kırk altı şiddet ifadesi belirlenmiştir (Tablo 2). Kitaplarda belirlenen dört yüz kırk altı ifadenin şiddet türlerine göre dağılımı şu şekildedir: psikolojik şiddet türünün olduğu üç yüz on üç ifade, ekonomik şiddet türünün olduğu dokuz ifade, fiziksel şiddet türünün olduğu kırk bir ifade, parasına el koyma şiddet türünün olduğu bir ifade, sözel kavga şiddet türünün olduğu on dört ifade, bilgiye erişimi engelleme şiddet türünün olduğu on ifade, kimse ile görüştürmeme şiddet türünün olduğu on ifade, anne-baba ile görüştürmeme şiddet türünün olduğu dokuz ifade, diğer şiddet türlerinin olduğu otuz dokuz ifade vardır. Gülten Dayıoğlu'nun eserlerinde günlük hayatta çocukların tanık olduğu yada maruz kaldığı şiddet türlerine daha çok yer verdiği görülmüştür.

Araştırma sonucunda romanlarda en çok psikolojik şiddet türüne yer verildiği belirlenmiştir (Tablo 3). Araştırmamızda, psikolojik şiddetin bu kadar fazla çıkmasının nedeni bireylerin bir birlerine uyguladığı psikolojik şiddeti bir şiddet türü olarak değerlendirmeleri olabilir (Aydın, Uzun ve Şahin 2007). Bireyler günlük hayatın akışında karşılaştıkları çatışmaların çözümünde psikolojik şiddeti bir çözüm aracı olarak kullanabilirler. Bireylerin şiddet uygulamaya yakın çevrelerindeki bireylerden başladığı ve şiddet uygularken seçici davranarak kendilerinden güçsüz bireyleri seçtikleri belirlenmiştir.

Yazar psikolojik şiddeti korku, baskı, aşağılama, kızma, isim takma ve suçlama alt başlıkları ile okuyucuya sunmuştur. Çocukların hayatın olağan akışı içerisinde karşılaştığı bu şiddet türleri okuyucuya çocuğa görelik ilkesi ile verilmiş; kitaplarda yer alan şiddet ifadeleri hayatın içinden örneklerle çocuğa sunulmuştur.

Şiddet görünümlerinin genel dağılımına bakıldığında en çok baskı şiddet görünümü ile karşılaşıldığı tespit edilmiştir. Ataerkil yapının hâkim olduğu kültürümüzde erkeklerin kadına, erkek ve kadının ise çocuğa baskı uyguladığı söylenebilir. Bunun nedeni toplum tarafından doğru olarak kabul edilen davranışların çocuklara ancak baskı yolu ile öğretilebileceği düşüncesi ağır basması düşünülmüştür. Ayrıca erkeklerin kadınlara uyguladığı baskının nedenin erkeklerin yüz yıllar boyunca devam eden egemenlik düşüncesine dayalı olarak ortaya çıktığı yargısı kabul edilmiştir (Erdem, 2012).

İncelenen yirmi beş kitapta kadına yönelik şiddet görünümünü içinde barındıran toplam elli beş ifade ile karşılaşılmıştır. İncelenen kitaplarda kadının en çok maruz kaldığı şiddet türü “psikolojik şiddet” olarak belirlenmiştir (Tablo 13). Kadın bir kız bebeği olarak doğduğu andan itibaren önce baba, anne, ağabey ve diğer aile bireylerinin yönetiminde daha sonrasında da eşinin yönetiminde yaşamını devam ettirmeye çalışır. Böyle bir sistem içerisinde kadının yaptığı ve karşı tarafa yanlış gelen her hareket önce psikolojik şiddet sonra fiziksel şiddet ile sonuçlanmaktadır (Erdem, 2012).

İlgili araştırmalara bakıldığında benzer ve ortak sonuçlara rastlanılmaktadır. Okutan (2007), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Van'da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Baş Etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri” adlı çalışmasında kız çocuklarının ve kadınların baskıya maruz kaldıklarını evde söz hakkı olmadıklarını belirlemiştir. Ailelerin zaman zaman kız çocuklarının eğitim haklarını ellerden aldığı görülmüştür. Geleneksel cinsiyet rolü tanımlamasıyla kadınlara evde temizlik ve çocuk bakımı görevlerinin verildiği görülmüştür. Kadınların statüsünün iyi bir ev kadını olmak ve doğurduğu erkek çocuk sayısı ile değiştiği belirlenmiştir. Okutan'ın (2007), bulguları ile araştırmamızın bulguları örtüşmektedir. Kadınların eşlerine karşı gelmesi (cevap verme, soru sorma, hayır deme) veya eleştirmesi erkeklerin kadınlara gösterdikleri şiddet gerekçeleridir.

İncelenen romanlarda kadınların şiddet karşısında en sık verdiği tepkinin sessiz kalmak olduğu belirlenmiştir. Bazı kadınlar sabretmeleri gerektiğine inanmışlardır. Kadınların şiddetle baş etmesini en çok zorlaştıran dışsal faktör toplumun boşanmış kadına karşı tutumu olmuştur. Şiddete karşı gelmemelerinin en büyük içsel faktörü ise kadınların ataerkil toplumsal yapıyı destekleyen düşünceleri ve evlilik ve aile kurumuna yükledikleri değer olarak belirlenmiştir. İncelenen romanlarda kadınlar şiddet uygulayıcısı durumuna geçtiklerinde ise maruz kaldıkları şiddeti yansıtarak karşı tarafa uyguladıkları görülmüştür.

Araştırmada şiddete en çok maruz kalan kesimin çocuklar olduğu tespit edilmiştir. Çocukların şiddete bu kadar maruz kalmalarının nedeni kendilerini savunacak nitelikte olmamalarıdır. Çocuklar şiddet uygulayıcılar (anne, baba, aile büyükleri...) ile genellikle birlikte yaşamaktadır ve başka bir yaşam imkânları olmadığı için şiddete boyun eğmeye maruz bırakılmaktadır. Şiddet uygulayıcısı çocuğun bu

zorunluluğunu bildiği için şiddet eylemlerini rahatlıkla uyguladığı incelenen kitaplarda yer almıştır.

Davarcı'nın (2015), “Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddetin Dindarlıkla İlişkisi” adlı yaptığı çalışmada çocukların yaşları yükseldikçe şiddete olan eğilimlerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ana babaların birliktelik durumuna göre şiddetin değişmediği belirlenmiştir. Ailede ki birey sayısının şiddeti etkilemediği görülmüştür. Ailenin gelir düzeyi ile şiddet arasında ters orantı belirlenmiştir. Biz araştırmamızda bu durumun tersi olarak çocuğun kültürel ve ekonomik düzeyi ne olursa olsun şiddete maruz kaldığını belirledik (Ör: Yeşil Kiraz-1, Yeşil Kiraz-2). Araştırmamızda incelediğimiz kitaplarda kız çocukları kültürel yapının etkisi ile erkek çocuklarına karşı daha fazla baskı görseler de diğer tüm şiddet türlerinde ayırım yapılmaksızın kız ve erkek çocuklarının şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Araştırmamızda çocukların şiddet uygulayan değil de şiddet uygulayıcısı olduğu ifadelerde çocukların şiddetin içinde bulunduğu bir ortamda yetiştiği belirlenmiştir. Çocuğun içinde yaşadığı çevrede şiddet varsa çocuğun şiddeti öğrenerek ilerleyen zamanda şiddet uygulayıcısı konumuna geçtiği saptanmıştır. İncelenen kitaplarda şiddet ortamında yetişen çocuklar şiddetten uzak yetişen çocuklara göre şiddete daha çok yatkın olduğu gözlenmiştir (Ben Büyüyünce, Yurdumu Özledim...).

İncelenen romanlarda çocukların ailede uğradığı veya tanık olduğu şiddeti gün geçtikçe akran iletişiminde problem çözme yöntemi olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ailede şiddete maruz kalan çocuk şiddeti öğrenerek akranlarına uyguladığı belirlenmiştir.

Şiddete en çok maruz kalan kesimin ise önce çocuk sonra kadın olduğu tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda en çok şiddet uygulayanın kadın olması çocuğun yetişmesi ile kadının ilgilenmesi ve çocuğun eğitiminde şiddeti araç olarak kullanması nedenine bağlanmıştır. İkinci sırada erkeğin olmasının nedeni erkeğin gücü yettiği herkese gücünü ispat etmenin yolu olarak şiddeti kullanması olarak düşünülebilir. Şiddete en çok maruz kalan kesim kadın ve çocuklardır. Bunun nedeni ise incelenen romanlarda ülkemizin en savunmasız kesimi olmalarına bağlanmıştır

Ovacık (2008), “Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri” adlı araştırmasında şiddet mağduru çocukların yılda birkaç kez gördükleri şiddeti şiddet olarak kabul etmedikleri ancak şiddetin sayısı ve süresi

artıkça şiddeti öğrendikleri belirlemiştir. Şiddeti öğrenen çocukların kin nefret duygularını da beraberinde öğrenip şiddeti bir çözüm tekniği olarak kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Biz araştırmamızda şiddet mağduru olan bireyleri iki grupta belirledik. 1. Grupta şiddet mağduru bireyler maruz kaldıkları şiddetin kötü olduğunun farkında ve ilerde şiddet uygulayıcısı konumuna düşmüyorlar (ör: Yeşil Kiraz). 2. Grupta bireyler şiddet mağduru durumundayken ellerine güç geçtiğinde birer şiddet uygulayıcısı oluyorlar (Yurdumu Özledim, Ben Büyüyünce).

Şiddetin şiddet mağdurları üzerine etkileri hemen ya da daha sonra ortaya çıkabilir, gözlenebilir. Şiddet ortamında büyüyen çocuklar, kendilerine bakıp özen gösteren kişilere, yani annelerine, kardeşlerine duygusal olarak bağlanmakta zorluk yaşayabilirler. Oysa büyüme aşamasında bu bağlanma çok önemlidir (UNICEF, 2017). İncelediğimiz kitaplarda şiddet mağdurları şiddeti kabul edenler ve şiddeti kabul etmeyenler olarak iki gruba ayrılmışlardır. Şiddeti kabul eden bireyler mutsuz bir yaşam sürerken güç kendilerine geçtiğinde şiddet mağduru durumundan şiddet uygulayıcısı durumuna geçmişlerdir (Ben Büyüyünce, Yurdumu Özledim, Fadiş) . Şiddeti kabul etmeyen bireyler ise kendilerini şiddetten koruyacak duruma geldiklerinde ekonomik veya fiziksel açıdan güçlendiklerinde eşitlik adaletten yana şiddetten uzak bir yaşam seçmişlerdir (Yeşil Kiraz, Mo'nun Gizemi, Yoksa Sen misin?).

Yaşlıların her geçen gün bakıma ihtiyaç duyduğu ve bir çocuktan farklı olmadığı bilinmektedir. İncelenen kitaplarda yaşlıların bu durumunu bilen ve yanında yaşadığı kişiler (oğlu, kızı, gelini, damadı...) tahammülsüz davranışlar sergileyerek yaşlılara şiddet türlerini değişik biçimlerde uygulamaktadırlar. Yaşlılar ise ilerleyen yaşlarından dolayı kendilerini koruyamamaktadır

Araştırmamızda incelediğimiz düşünce ve akıl yetisine sahip olmayan tek canlı “hayvan”lardır. Ne yazık ki insanoğlu eşine, akranına, çocuğuna, yaşlıya yani gücünün yettiği herkese şiddet uygularken hayvanları es geçmemiştir. İncelenen kitaplarda öfke patlamalarını, sinirlerini, hınç ve kin dolu duygularını hayvanlara durduk yere uyguladıkları şiddet görünümüleri ile ortaya çıkardıkları belirlenmiştir..

İncelenen yirmi beş kitapta akrana yönelik şiddet görünümünü içinde barındıran toplam seksen bir ifade ile karşılaşılmıştır. Akrana uygulanan şiddet görünümünün bu kadar çok karşımıza çıkması bireylerin bir birlerini akran olarak görmemesi, akranı

olduğu halde ekonomik, sosyal, fiziksel üstünlüklerini göz önünde bulundurarak üstünlük kurma çabaları olarak belirlenmiştir.

Adak (2013), “Madalyonun Diğer Yüzü” adlı makalesinde erkeğe yönelik şiddeti incelemiştir. Adak şiddet konulu çalışmalarda ağırlığın kadına yönelik şiddete yoğunlaştığını tespit etmiştir. Erkeğe uygulanan şiddetin görünmez olduğunu söylemiştir. Erkeklerin de kadın partnerlerinden şiddete maruz kaldıkları kabul edilen bilimsel bir gerçek olmuştur. Biz araştırmamız kapsamında incelediğimiz kitaplarda yirmi beş ifade de erkek kadına şiddet uygularken sadece bir ifade de kadın gördüğü şiddete karşı kendini savunmak için erkekle sözel kavgaya girmektedir. Bu yüzden Adak’ın (2013), “Madalyo’nun Diğer Yüzü” adlı çalışmasında geçen erkeğe yönelik şiddet ile ilgili çalışmaların azlığının sebebi henüz madalyonun bu yüzü olan kadına uygulanan şiddetin önüne geçilememesi erkeğe uygulanan şiddetten çok fazla olmasıdır. Bir gün erkekler kadınlara şiddet uygulamaktan vazgeçip onların yaşam haklarına dokunmazlarsa o zaman madalyon ters çevrilebilir. İncelenen romanlarda erkekler şiddeti bir güç gösterisi olarak görmüşlerdir. İncelenen romanlarda erkekler fiziksel açıdan güçsüz gördükleri herkese (kadın, yaşlı, çocuk, akran...) şiddet uygulamaktan çekinmemişlerdir. Bunun sebebi ise erkeğin yetiştirilirken bu zihniyet yapısı ile yetiştirilmesi olmuştur. Erkeğe her türlü hakkı veren toplum yapısı şiddet uygulama hakkını da vermiştir.

Erkeğin uyguladığı tüm şiddet türlerine göre kadının verebildiği tek tepki ya kızma ya da sözel kavgaya girme olarak karşımıza çıkmıştır. Erkeğin bir güç gösterisi olarak ortaya koyduğu şiddete karşılık şiddete maruz kalan bireylerin sadece sözel olarak kendilerini savunabildikleri belirlenmiştir.

Çetin ve Işık (2016), aile içi şiddetin bir türü olarak kardeşe yönelik şiddeti incelemiştir. Araştırmanın sonucunda kardeşe yönelik şiddet ile ilgili yapılan çalışmaların yok denilecek kadar az olduğu sonucuna ulaşmıştır. Biz araştırmamızda incelediğimiz yirmi beş kitapta belirlediğimiz dört yüz on dokuz ifadenin sadece bir tanesinde kardeşe yönelik şiddet ifadesi ile karşılaştık. Belirlediğimiz kardeşe yönelik şiddet ifadesi ise kardeşini korumak adına kardeşin diğer kardeşe kızması şeklinde karşımıza çıkmıştır.

Sonuç olarak incelenen tüm kitaplarda şiddet türlerinin farklı görünüşleri ile karşılaşılmıştır. Yazarın okuyucuya şiddeti sunma nedeninin farkındalık yaratmak

amacı ile olduğu belirlenmiştir. Yazarın okuyucuya sunduğu şiddet çocuk gerçeğçiliği göz önünde bulundurularak kitaplar aracılığı ile aktarılmıştır. şiddet ögeleri çocuğa göre verilmiştir. Yazar şiddeti hiçbir durumda olumlamamıştır. şiddeti ve şiddetin sonuçlarını okuyucuya aktarırken hayat gerçeğçiliğini göz önünde bulundurarak şiddetin bir savunma biçimi olmadığını örtük iletiler aracılığı ile okuyucuya yansıtmıştır. Okuyucuya şiddet uygulamanın yanlışlığını söylemek yerine şiddet uygulayanların mutsuz sonlarını aktararak okuyucuya şiddetin yanlışlığını ve olumsuzluğunu hissettirmiştir.

5.2. Öneriler

Gülten Dayıoğlu'nun eserlerinde şiddet olgusu üzerine yaptığımız araştırmada ortaya çıkan bulgular sonucunda şu öneriler getirilmiştir:

1. Çocuk edebiyatı yapıtlarında yer alan şiddetin çocuk okurda gerçeğ yaşam algısını oluşturmak bağlamında düzenlenerek verilmesi.
2. Çocuk kitaplarında yer alan şiddet ifadeleri okurun anlam ve kavram evrenine uygun olarak aktarılmalıdır.
3. Gülten Dayıoğlu'nun dokuz-on iki yaş aralığı ve ilk gençlik dönemi için yazdığı yirmi beş romanda şiddet görünümleri incelemesi yapılan çalışma, bu eserlerle sınırlı kalmamalı, diğer edebi eserlerde de incelenmeye devam edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Adak, N. (2013). Madalyonun öteki yüzü: erkeğe yönelik şiddet. *Sosyoloji Derneği, Türkiye Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 1-28.
- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aksan, D. (1997). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2002). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2005). *Türkçenin zenginlikleri ve incelikleri*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Alkan, H. B. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlılık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ataş, S. ve Sevim, Y. (2015). Üniversite gençlerinde şiddet eğilimliliği ve öğrencilerin aile içi şiddete bakış açıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 285-301.
- Ateşagaoglu, O., Elgin, C. ve Öztunalı, O. (2018). Determinants of the informal economy in mena economies. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 39-52.
- Atık, A. ve Ebren, Ö. (2015). *Çizgi filmlerde sempatik şiddet olgusu: Trt çocuk televizyonu örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Avcı, R. (2006). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(8), 206-214.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Barran, D. (2014). Effective help for children exposed to domestic abuse. *J Fam Health Care*, 2(24), 10-12.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Yayınları.
- Barış, G. (2011). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Başaran, İ. E. (1982). *Eğitim psikolojisi, modern eğitimin psikolojik temelleri*. Ankara: Emel Matbaası.
- Baştan, A. (2014). *Caryl Churchill'in oyunlarında kadın ve şiddet* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Bilgin, R. (2016). Geleneksel ve modern toplumda kadın bedeni ve cinselliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Elazığ*, 26(1), 219-243.
- Cesur, E. ve Baş, B. (2015). Mavisel Yener'in çocuklara yönelik öykülerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma, *Anadili Eğitimi Dergisi*, 3, 64-76.
- Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınları.
- Çakır, H. (2002). *Öykü sanatı*. İstanbul: Çizgi Yayınevi.

- Çalık, T ve Kurt, T. (2006). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu eğitim ve şiddet*. Ankara: Mikro Basım Yayın Dağıtım.
- Çınar, S. (2010). *Gülten Dayıoğlu'nun eserlerindeki ebeveyn çocuk ilişkisinin iletiler açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çiftçi, Z. (2008). *René Goscinny'nin "Küçük Pıtırık" serisi ile Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız" serisinde aile ilişkilerine ve şiddet ögesine karşılaştırmalı bir yaklaşım* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Çetin, Z. ve Işık, E. (2016). Aile içi şiddetin bir türü: kardeş istismarı. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 261-270.
- Dağlıoğlu, H. E. ve Çakmak, Ö. Ç. (2009). Okulöncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Davarcı, H. (2015). *Aile içinde çocuğa yönelik şiddetin dindarlıkla ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Dellal, M. (2010). *Çocuk edebiyatında öykü türünün çocuğun kavram gelişimine etkileri üzerine bir araştırma (Gülten Dayıoğlu örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Demirel, Ö. (2000). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2004). *İletişim odaklı Türkçe derslerinde Türkçe kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Doğan, H. (2012). *Şiddeti görünür ve meşru kılan görsel kültürün antropolojisi (Arka Sokaklar dizisi örneği)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Donovan, J. (2009). *Feminist teori*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ebren, Ö. (2015). *Çizgi filmlerde sempatik şiddet olgusu: TRT çocuk televizyonu örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ergil, D. (2001). Şiddetin kültürel kökenleri. *Bilim ve Teknik*, (399), 40-41.
- Freud, S. (1993). *Toplum psikolojisi*. İstanbul: Düşünen Adam Yayınları.
- Fromm, E. (1994). *Sevgi ve şiddetin kaynağı*. Ankara: Öteki Yayınevi.
- Gander, M.J. ve Gardiner, H.W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi (Child and adolescent development)*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D. ve Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Gürel, Z. (2006). Sesli ve görüntülü yayınlarda ahlaki yozlaşma ve şiddet karşısında çocuklarımız. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 7(75), 57-61.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Gök, H. (2019). *Türkiye’de yaşlılık olgusu ve yaşlılara ilişkin tutumların kültürel temeller üzerine bir alan araştırması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Gökçek, S. (2009). *Gülten Dayıoğlu'nun gençlik romanlarında fantastik unsurlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Gölbaşı, Ö. (2010). *Türk edebiyatında dış göç ve Gülten Dayıoğlu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Halıcı, C. (2007). *Gazete haberlerinde kadına yönelik şiddet: posta ve takvim gazetelerinde kadına yönelik şiddet haberleri üzerine bir araştırma*

- (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hanhan, G. (2012). *Onarıcı disiplin modelinin liselerde, akran istismarı ve şiddeti üzerindeki etkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hökelekli, H. (2007). Çocuk ve gençlerde şiddet olgusu ve önlenmesine yönelik öneriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 61-78.
- Jeyaseelan, L. (2007). Physical spousal violence against Women in India. *Some Risk Factors, J Biosoc Sci.* 39(5), 657-70.
- Kahya, Y. (2018). Medyanın gençler üzerinde sosyal sapma ve şiddet bağlamında etkileri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (45), 43-57.
- Kahya, B., Çetin, Ç. ve Cebeci, F. (2016). Acil servis hemşirelerine yönelik şiddet: sistematik derleme, *Fırat Tıp Dergisi*, 21(4), 170-176.
- Kaya Erdem, B. (2012). Ataerkil ve anaerkil toplumun tarihsel savaşımının “Avatar” filmi bağlamında incelenmesi. *Okan Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, (1), 111-132.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet olgusu üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Körükçü, Ö., Öztunalı Kayır, G. ve Kukulu, K. (2012). Kadına yönelik şiddetin sonlanmasında erkek işbirliği psikiyatride güncel yaklaşımlar. *Current approaches In Psychiatry*, 4(3), 396-413.
- Mayda, F. (2019). *Çocuklara yönelik şiddet ve bağlanma ilişkisinin incelenmesi: futbol altyapı örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

MEB, (2000). *İlköğretim okulu Türkçe yazı programı*. İstanbul: Meb Basımevi.

Meyer, A. L., Farrell, A. D. (1998). Social skills training to promote resilience in urban sixth grade students: one product of an action research strategy to prevent youth violence in high-risk environments. *Education & Treatment Of Children*, 21(4), 461-78.

Moore, W.L. and Cooper, H. (1984). Correlations between teacher and student background and teacher perceptions of discipline problems and disciplinary techniques. *Psychology In The Schools*, 21(3), 386–392.

Moustakis, C. (1982). A Plea for heads: illustrating violence in fairy tales. *Children's Literature Association Quarterly*, 7(2), 26-30.

Nimon, M. (1993). Violence in Children's Literature Today [microform] Maureen Nimon Distributed by ERIC Clearinghouse, [Washington, D. C.] <http://www.eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED399935>

Oğuzkan A. F. (1987). “Dünya çocuk edebiyatının ana çizgileri”, *çocuk edebiyatı yillığı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Oğuzkan A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Okutan, N. (2007). *Kadına yönelik aile içi şiddet Van'da, kadınların şiddet deneyimleri, şiddeti doğuran koşullar ve başetme biçimleri, şiddetin kadın sağlığına etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Van.

Ovacık, U. (2008). *Aile içi şiddetin erkek çocuğun şiddet içeren suç işleme davranışına etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Önel, F. (2009). *Gülten Dayıoğlu'nun romanlarında çocuklar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Özbay, Y. (2004). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Özcebe H., Ulukol B., Mollahaliloğlu S., Yardım N. ve Karaman F. (2008). *Sağlık hizmetlerinde okul sağlığı kitabı*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı.
- Özdemir, E. (1994). *Yazınsal türler*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Özen, Ö. (2015). *Televizyondaki şiddetin çizgi filmler yolu ile okul öncesi çocuklara etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G. ve Arabacı L. B. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- Özmen, G. (2009). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk ve gençlik yapıtlarında karakter incelemeleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, O. (2001). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Parlak, E. (2007). *Joe Orton'un oyunlarındaki şiddetin cinsel ve ruhsal boyutları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational sciences: Theory&Practice)*, 2(2), 531-562.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Roediger, C. (2009). *Şema terapi nedir? şema terapinin temellerine, modellerine ve uygulamasına giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sağlam, İ. (2000). Okulöncesi eğitimde taklit etkinlikleri ve din eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Bursa*, 9(9), 1-8.

- Selçuk, Z., Kayılı, H. ve Okut, L. (2003). *Çoklu zeka uygulamaları (2. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Spot Matbaacılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şişman, M ve Dönmez, H. (2010). Demokratik bir okul kültürü için yeterlilikler çerçevesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 167-182.
- Toker, T. (2014). *Türk sinemasında şiddet: 2002-2012 yılları arasında gişe hasılatı yapan beş filmdeki şiddet öğeleri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Turan, H. S. (2013). *Eril bakış açısından sinemada kadın ve şiddet olgusu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Uçgun, A. (2003). Türkçe öğretimi açısından özel öğrenme güçlüğü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16954/177009>.
- UNICEF, (2017). Çocuklara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması, <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuklara%20Yonelik%20Siddetin%20Ortadan%20Kaldirilmasi.pdf>. Erişim Tarihi: 20.09.2017.
- Uraz, A. ve Çetiner, D. (2006). Akromegali şüphesiyle birlikte tanımlanan bir agresif periodontitis olgusu. *Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*, 23(1), 39-45.
- Ünal, G . (2005). Aile İçi Şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8 (8). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21112/227393>.

- Ünsal, A. (2019). *Kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vahip, İ. (2002). Evdeki şiddet ve gelişimsel boyutu: farklı bir açıdan bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(4).
- Yavuzer, H. (1984). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Yavuzer, H. (1994). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazıcı Okuyan, H. (2006). *Türkçe'nin söz varlığı açısından Fakir Baykurt'un romanları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, E. (2008). *Çocuk ve televizyonda şiddet: 5 yaşındaki çocukların anne babalarının televizyondaki şiddetin saldırgan davranışlar üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Yüksel, A. (1995). Modern Türk tiyatrosunda arayış ve gelişmeler. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 12, 123-130.
- Zeytinoğlu, E. (1996). İş hukukunda cezai şart. *Öneri Dergisi*, 1(4) ,77-80.
- World Health Organization, (2002). World Report on Violence and Health. Geneva: WHO.http://www5.who.int/violence_injury_prevention/download.cfm?id=0000000582

EKLER

EK- 1

İncelenen Romanlar	Psikolojik Şiddet						Ekonomik Şiddet	
	İsim Takma	Baskı	Kızma	Korku	Suçlama	Aşağılama	1.Tür Gereksinimleri Karşılama	2.Tür Gereksinimleri Karşılama
1. Fadiş								
2. Dört Kardeştiler								
3. Suna'nın Serçeleri								
4. Yurdumu Özledim								
5. Ben Büyüyünce								
6. Akıllı Pireler								
7. Işın Çağı Çocukları								
8. Ölümsüz Ece								
9. Parbat Dağı'nın Esrarı								
10. Midos Kartalı'nın Gözleri								
11. Tuna'dan Uçan Kus								
12. Gökyüzündeki Mor Bulutlar								
13. Ganga								
14. Dünya Çocukların Olsa								
15. Yeşil Kiraz								
16. Yeşil Kiraz-2								
17. Sekizinci Renk								
18. Mo'nun Gizemi								
19. Mo'nun Gizemi-2								
20. Mo'nun Gizemi-3								
21. Kıyamet Çiçekleri								
22. Alacakaranlık Kuşları								
23. Yada'nın Gizil Gücü								
24. Kayıplara Karışmak								
25. Yoksa Sen Misin?								

İncelenen Romanlar	Fiziksel Şiddet	Parasına El Koyma	Sözel Kavga	Bilgiye Erişimi Engelleme	Kimseyle Görüştürme	Ana-Babasıyla Görüştürme	Cinsel Şiddet	Diğer
	Dövme							
1. Fadiş								
2. Dört Kardeştiler								
3. Suna'nın Serçeleri								
4. Yurdumu Özledim								
5. Ben Büyüyünce								
6. Akıllı Pireler								
7. Işın Çağı Çocukları								
8. Ölümsüz Ece								
9. Parbat Dağı'nın Esrarı								
10. Midos Kartalı'nın Gözleri								
11. Tuna'dan Uçan Kus								
12. Gökyüzündeki Mor Bulutlar								
13. Ganga								
14. Dünya Çocukların Olsa								
15. Yeşil Kiraz								
16. Yeşil Kiraz-2								
17. Sekizinci Renk								
18. Mo'nun Gizemi								
19. Mo'nun Gizemi-2								
20. Mo'nun Gizemi-3								
21. Kıyamet Çiçekleri								
22. Alacakaranlık Kuşları								
23. Yada'nın Gizil Gücü								
24. Kayıplara Karışmak								

EK- 2

Gülten Dayıoğlu'nun İncelenen Kitaplarında İçinde Şiddet Görünümü Geçen Örnek Cümleler

Kıyamet çiçekleri

“Nerden çıktı bu sağır, dilsiz, hem de nursuz sabi?” diyerek oğluna çıkıştı. (aşağılama, sayfa 28).

Köy içinde oğlunun erkekliğinden kuşku duyulmaması için bu gizi kimselere açmıyordu. (baskı, sayfa 39).

İnsanlar, zombi denilen bu yarı ölü tutsaklardan ölesiye korkuyordu. (korku, sayfa 70).

Ökkeş onun bu tutumu karşısında öylesine bunalmış, öylesine öfkelenmişti ki! Onu sert bir dille azarladı. (kızma, sayfa 62).

Ben Büyüyünce

Erek ve Erek gibilere tepeden bakıyorlardı. Onlara ‘Dereliler’ diyorlardı. (aşağılama, sayfa 61).

Aha tek umudum bu bebede... O alacak büyüyünce amcasının öcünü kesin kes alacak. (baskı, sayfa 14).

Erek oğlum büyüyecek, Ayıngacılardan emmisinin öcünü alacak. (baskı, sayfa 19).

Nene “Çocuk terbiyesini senden mi öğreneceğim?” diye payladı gelinin (kızma, sayfa 31).

Nalbant Nuri bağırdı: “Susun be!”. (Kızma, sayfa 36).

Dört Kardeşiler

Ne var ki dedesi yaşar ortada kalır diye Feten okula yazdırmadı. (Bilgiye erişimini engelleme, sayfa 34).

Feten okula giderse çocuklar ortada kalır diye yakınıyordu. (Bilgiye erişimi engelleme, sayfa 34).

Her zaman ki gibi Feten'in üzerine atladı. Kulaklarını çekiyor sırtına omzuna gelişi güzel vuruyordu. (dövme, sayfa 138).

Feten yine o gün dayanılmaz dayaklar yedi. (dövme, sayfa 147).

Fadiş

Fadiş'i en çok düşündüren ve korkutan şey evden kovulmasıydı. (korku, sayfa 134).

Aç şu bohçanı içine bizden bir şeyler koymamışsındır inşallah. (suçlama, sayfa 31).

Amcanla baban senin yüzünden kavga ettiler. (suçlama, sayfa 66).

İki paralık hizmetçi parçasıyla böyle ilgilenmek bana yakışır mı? (aşağılama, sayfa 27).

Benim çocuğumun yeri başka. Sana fazla yüz verdik. (aşağılama, sayfa 28).

Bu evde bir işkembe kadar değeriniz yok. (aşağılama, sayfa 29).

Suna'nın Serçeleri

Babası ve orda bulunan işçiler ona tiksinti ile bakıyorlardı. (aşağılama, sayfa 47).

Peşinden gelen köpeğiydi. Öfkeyle gerilip güçlü bir tekme vurdu. (dövme, sayfa 82).

Yavrularına dayak atmaya davrandı. (dövme, sayfa 107).

Annesi onun bu davranışlarına çok kızıyordu. (kızma, sayfa 59).

Yurdumu Özledim

Atıl okul kapandığı gün çok üzgündü. Çünkü öğretmeni ikinci sınıfa geçemeyeceğini söylemişti. Babası durumu öğrenince çok kızdı. (kızma, sayfa 158).

Ona var sana yok süt. Önce Almanlar alacak artarsa işçi alıcılara satabilirim. (aşağılama, sayfa 74).

Zaten ağlamaktan başka işe yaramazsın. (aşağılama, sayfa 87).

Yeşil Kiraz

'Kiraz! Adı batasınca kız.' (kızma, sayfa 13).

Oraya varırsam yırtarım ağzını. (kızma, sayfa 13).

Cehenneme kadar yolun var. (kızma, sayfa 14).

Sonra sürtükler gibi sokaklara döküleceksin öyle mi? (suçlama, sayfa 194).

'O... olacaksan allah babandan önce senin canını alsın. (suçlama, sayfa 196).

Yeşil Kiraz-2

Çocukluğunda çektiği sıkıntılar, genç kızlığında yaşadığı içsel kavgalar ailesi ile olan sürtüşmeleri özellikle annesinin ilkelce baskısı... (baskı, sayfa 60).

Annesinin öfke ile üstüne yürüdüğü günlerdeki karayel soğukluğunda ki bakışları içini ürpertti. (baskı, sayfa 122).

Ben seni ne çile ile büyüttüm bu kadar hayırsız çıkacağını bilseydim onca çileye katlanmazdım. (suçlama, sayfa 122).

Senin gibi evlat olmaz olsun. (kızma, sayfa 122).

Gökyüzündeki Mor Bulutlar

Jambuna hocasını dinlerken tepeden tırnağa tir tir titriyordu. (korku, sayfa 25).

Önce birbirlerini suçlayarak kavgalaşmaya başladılar. (sözel kavga, sayfa 14).

Yada'nın Gizil Gücü

Babaanne öfkesini gizleme gereği duymadan bağırdı. (kızma, sayfa 38).

Utancımдан birkaç gün insan içine çıkamadım.(baskı, sayfa 80).

Başkanın aşağılayıcı tutumu yüzünden örgütten kopmalar başladı. (aşağılama, sayfa 193).

Yeniden kavga çıktı. (sözel kavga, (sayfa 244).

Mo'nun Gizemi-1

Görüşmeye katıldığın için sevinçliyim. Ancak bu sonuç içimdeki korkuyu pekiştirdi. (korku, sayfa 27).

Defne, annesinin yeni tanıştığı bir gence bu soruyu sormasına çok kızdı. (kızma, sayfa 47).

“İğğğ.. Zencilerden nefret ederim” (aşağılama, sayfa 56).

Mo'nun Gizemi-2

Gençler iki yıl boyunca tutsak kaldılar. (kimse ile görüştürmeme, sayfa 10).

Ece kızdı. “Evet, denizin dibini de görüyorum. Siz de görerek bakarsanız!..” (kızma, sayfa 247).

Mo'nun Gizemi-3

Öfke kasırgalarına kapılıp çevresindekileri kırıp geçiriyordu. (kızma, sayfa 85).

Yuma öldü denilmedikçe ondan kaynaklanan korkudan kurtulamayacağım. (korku, sayfa 125).

Dünya Çocukların Olsa

İlk günler bebeklerin birçoğu bakımsızlıktan ölüp gitmişlerdi. (1. Tür gereksinimlerini almama, sayfa 23).

Tuna'dan Uçan Kuş

Hortlak korkusu yetmiyor gibi bir de ayı korkusu sardı yüreğini. (korku, sayfa 8).

Padişah önünde patavatsızlık etmekten korkuyordu. (korku, sayfa 98).

Yoksa Sen misin?

Bu resimler izleyende apaçık korku oluştuyordu. (korku, sayfa 212).

Yetim ve öksüz yeğeni Allmıla'nın Abalay Han'ın sarayında tutsaktı. (kimse ile görüştürmeme, sayfa 108).

Sekizinci Renk

Annem İstanbul'un en tanınmış test hocalarını başıma dikti. Odamda bir sürü oyuncagım var ama hiç biri ile oynayamadım. Sürekli ders çalıştım. (baskı, sayfa 19).

Demek ki annem beni her an başından atmaya hazır diye düşündükçe korkuyordu. (korku, sayfa 44).

Annem büyüklerin karşısında bacağımı bacağımın üstüne atarak oturmama kızıyor. (kızma, sayfa 50).

Traje Hanımının sesi yükseldi : “Evet, başarısızlığımın kaynağı sensin.”

Midos Kartalı'nın Gözleri

Ama ağabeyleri geçim sıkıntısı yüzünden onun okula yazılmasına karşı durdular. (Bilgiye erişimi engelleme, sayfa 17).

Ölümsüz Ece

Adımı deliye çıkardılar “Sen Ece falan değilsin, cinlere karışmış kaçığın tekisin.”
Diyorlar. (Aşağılama, sayfa 13).

Babam aklım başıma gelsin diye bahçedeki erik ağacına bağladı saatlerce kırbaçladı
(dövme, sayfa 14).

Ganga

Gezgin arkadaşlarım adamın benden para falan isteyeceğini düşünüyorlar başka bir
deyişle onu dilenci sanıyorlardı. (suçlama, sayfa 16).

Peki, bu bebeği insan içine nasıl çıkaracağım? Onu gören herkes beni suçlu bulacak?
(baskı, sayfa 21).

Ganga denilen bu patlak gözlü kız korkağın biridir. (aşağılama, sayfa 120).

Işın Çağı Çocukları

Yeni doğan erkek bebeklerin bazıları doğum evlerinden değil de kendi evlerinden ya
da sokakta parkta bebek arabalarından çalınıyordu. (anne-baba ile görüştürmeme,
sayfa 7).

Sonunda ileri görüşlü başka bu baskılara dayanamadı. (baskı, sayfa 27).

Akıllı Pireler

Başkan öfke ile bağırdı: “Yeter!”. (kıзма, sayfa 12).

Arabayı süren bey çocuğun peşine takıldı ve her iki yanağına da öyle bir tokat vurdu
ki!.. (dövme, sayfa 20).

Alışverişlerde mal fiyatlarını sömürgeci krallıklar belirler. (baskı, sayfa 99).

Parpat Dağı’nın Esrarı

Büyükler çocukların sözlerine dudak büküp karşı çıkıyorlardı. (aşağılama, sayfa 81).

Genç bilgin çok korktu. (korku, sayfa 98).

Herkes onu tohum yetiştirme gizini açıklamamakla suçluyordu. (sayfa 108).

Kayıplara Karışmak

Evlenmek zorunda kalmıştı. (baskı, sayfa 67).

Suphi Bey: “ Annemin adı duruyorken İlgin da ne demek oluyor!” diye kızdı. (Kızma, sayfa 90).

Alacakaranlık Kuşları

Çoban telaşla Ece’ye bağırdı: “Kendini toparla!”. (Kızma, sayfa 66).

Dedem korkudan tir tir titriyormuş. (korku, sayfa 113).

Kutsal tanrılarımızı rahatsız eden bu saygısız insanlar köyümüzde esirdir. Onları öldürmeyeceğiz ama yurtlarına dönemeyecekler. (Kimse ile görüştürmeme, sayfa 139).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Selin FİDAN

Doğum Yeri ve Tarihi : Kadirli / Osmaniye, 1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Türkçe Öğretmeni

İletişim

E-Posta Adresi: Selinortlek80@gmail.com

Tarih : .../.../2020

